

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DUYGUSAL ÖZERKLİK KAZANIMINDA
BENLİK SAYGISI VE KARAR VERME
STİLLERİNİN ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ

SÜMEYYE ÇİMEN
150131008

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Arkun TATAR

İSTANBUL 2017

TEZ ONAY SAYFASI

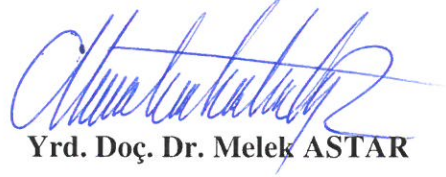
FSMVÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı 150131008 numaralı öğrencisi Sümeyye ÇİMEN'in ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**Duygusal Özerklik Kazanımında Benlik Saygısı ve Karar Verme Stillерinin Etkilerinin Belirlenmesi**” başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından **30/05/2017** tarihinde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Arkun TATAR

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Melek ASTAR

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Ferda Şule KAYA

(Jüri Üyesi)

İstanbul Bilim Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sümeyye Çimen

DUYGUSAL ÖZERKLİK KAZANIMINDA BENLİK SAYGISI VE KARAR VERME STİLLERİNİN ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ

ÖZET

Bu tez çalışmasının amacı, karar vermede benlik saygısı ve karar verme stillerinin duygusal özerklik alt boyutları ile olan ilişki ve etkisini incelemektir. Ayrıca duygusal özerklik alt boyutları ve karar verme stillerinin çeşitli sosyo-demografik değişkenler ile olan ilişkisi de araştırma kapsamındadır.

Çalışmaya 16-24 yaş arasında toplam 366 lise ve üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların %55,2'si kız (n = 202), %44,8'i (n = 164) erkek ve yaş ortalaması $19,07 \pm 2,49$ 'dur. Bunların %42,9'u lise öğrencisi (n = 157), %12,6'sı ön lisans öğrencisi (n = 46) ve %44,5'i lisans (n = 163) öğrencisidir. Araştırmada “Duygusal Özerklik Ölçeği” ve “Melbourne Karar Verme Ölçeği-I-II” kullanılmıştır. Verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi, Pearson korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır.

Analizler, duygusal özerkliğin cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, yaşanılan yer ve aile durumu değişkenlerine göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, karar vermede benlik saygısı, dikkatli ve panik karar verme stillerinin duygusal özerkliğin alt boyutlarını yordadığı görülmüştür.

Elde edilen bulgular, karar verme stillerinin duygusal özerkliğin alt boyutları üzerindeki etkisinin ergenliğin orta ve geç dönemlerinde değişim gösterdiğini kanıtlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: duygusal özerklik, karar verme stilleri, karar vermede benlik saygısı, ergenlik.

DETERMINATION OF THE EFFICACY OF SELF-ESTEEM AND DECISION-MAKING STYLES IN ACQUIRING EMOTIONAL AUTONOMY

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to examine the relationship and influence of self-esteem in decision-making and emotional autonomy sub-dimensions of decision-making styles. In addition, the relationship between emotional autonomy sub-dimensions and decision-making styles with various socio-demographic variables is also included.

A total of 366 high school and university students between the ages of 16 and 24 participated in the study. 55.2% of the participants were female (n = 202), 44.8% (n = 164) were male and the mean age was 19.07 ± 2.49 . Of these, 42.9% were high school students (n = 157), 12.6% were associate degree students (n = 46) and 44.5% were undergraduate students (n = 163). "Emotional Autonomy Scale" and "Melbourne Decision Making Scale-I-II" were used in the research. One-way ANOVA, Pearson correlation and multiple linear regression analyzes were used in the analysis of the data.

Analyzes show that emotional autonomy varies according to gender, age, number of siblings, place of residence and family situation. According to the results of the research, self-esteem in decision making, vigilance and hypervigilance decision-making styles predicted subscale dimensions of emotional autonomy.

Findings show that the effect of decision-making styles on the sub-dimensions of emotional autonomy changes during middle and late adolescence.

Key Words: emotional autonomy, decision-making styles, self-esteem in decision making, adolescence.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında, karar verme stillerinin duygusal özerklik üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma lise ve üniversite öğrencileri üzerinde incelenmiştir. Genç bireylerin hayata atılmaya hazırlandığı bu önemli dönemde sağlıklı bir özerklik ve karar becerilerinin kazanımının değerlendirilmesinin alana önemli katkılar sağlayacağı ve yeni bakış açıları kazandıracağı düşünülmektedir. Konu ile ilişkili araştırmaların yetersiz oluşu araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Tez çalışmamda, başından sonuna kadar yardımını ve sabrını esirgemeyen, bilgisi ve tecrübesiyle yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Arkun Tatar'a, Psikoloji eğitimim süresince üzerimde emek sahibi tüm Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyelerine, yardımlarını ve iyi dileklerini esirgemeyen tüm dostlarıma ve beni bu günlere getiren, bana güç veren çok sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

Sümeyye ÇİMEN

İstanbul - 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLoların LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
1. Giriş	1
1.1. Özerklik	3
1.1.2. Kuramsal Yaklaşımlar.....	4
1.1.2.1. Psikoanalitik Görüş	5
1.1.2.2. Bilişsel Görüş	6
1.1.2.3. Eklektik Görüş.....	7
1.1.2.4. Noom'un Bakış Açısına Göre Özerklik	8
1.1.3. Çoklu Bakış Açıları.....	10
1.1.3.1. Değer Özerkliği	10
1.1.3.2. Davranışsal Özerklik	11
1.1.3.3. Duygusal Özerklik.....	12
1.2. Karar Verme	14
1.2.1. Karar Verme Kuramları	16
1.2.1.1. Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramı.....	16
1.2.1.2. Beklenen Fayda Kuramı	17
1.2.1.3. Klasik Karar Verme Kuramı	18
1.2.1.4. Pişmanlık Kuramı.....	18
1.2.1.5. Bayezyan Karar Verme Kuramı ve Oyun Kuramı	18
1.2.1.6. Çatışma Teorisi Modeli	19
1.2.2. Karar Verme Stilleri.....	23
1.2.3. Karar Vermede Benlik Saygısı.....	27
1.3. Amaç	29
2. Yöntem	30

2.1. Katılımcılar	30
2.2. Veri Toplama Araçları	30
2.2.1. Duygusal Özerklik Ölçeği.....	30
2.2.2. Melbourne Karar Verme Ölçeği-I-II.....	31
2.2.3. Kişisel Bilgi Formu	32
2.3. Uygulama.....	32
2.4. Verilerin Analizi	33
2.5. Sonuçlar	33
BÖLÜM III.....	111
3. Tartışma.....	111
KAYNAKLAR	119
EKLER.....	130
EK 1. Duygusal Özerklik Ölçeği (DÖÖ).....	130
EK 2. Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (MKVÖ-I-II)	131
EK 3. Kişisel Bilgi Formu	132

TABLoların LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların, Cinsiyet Durumu Açısından Dağılımı	33
Tablo 2. Katılımcıların, Yaş Durumu Açısından Dağılımı	34
Tablo 3. Katılımcıların, Yaşlarının Betimleyici İstatistik Değerleri.....	34
Tablo 4. Katılımcıların, Eğitim Durumu ve Gelir Durumu Açısından Dağılımı	34
Tablo 5. Katılımcıların, Sınıf Durumu Açısından Dağılımı	35
Tablo 6. Katılımcıların, Kardeş Sayısı ve Doğum Sırası Açısından Dağılımı.....	35
Tablo 7. Katılımcıların, Ailesinin Yanında Yaşayıp Yaşamaması, Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer ve Evdeki Kişi Sayısı Açısından Dağılımı.	36
Tablo 8. Katılımcıların, Anne-Baba Eğitim Durumu Açısından Dağılımı	37
Tablo 9. Katılımcıların, Anne-Baba Meslek Durumu Açısından Dağılımı	37
Tablo 10. Katılımcıların, Psikolojik Yardım Alma, Yaşadığı Yere Göç Ederek Gelme ve Kendini Başarılı Görme Durumu Açısından Dağılımı	38
Tablo 11. Katılımcıların, Ebeveyn Durumu Açısından Dağılımı	39
Tablo 12. Duygusal Özerklik Genel Toplam Puan ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Betimleyici İstatistik Değerleri.....	39
Tablo 13. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Betimleyici İstatistik Değerleri.....	40
Tablo 14. Duygusal Özerklik Ölçeği için Madde ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları..	41
Tablo 15. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları	41
Tablo 16. Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları	42
Tablo 17. Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları	42
Tablo 18. Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları	43
Tablo 19. Melbourne Karar Verme Ölçeği Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları	43
Tablo 20. Melbourne Karar Verme Ölçeği Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları	44

Tablo 21. Melbourne Karar Verme Ölçeği Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.	44
Tablo 22. Melbourne Karar Verme Ölçeği Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.	45
Tablo 23. Melbourne Karar Verme Ölçeği Erteleyici Panik Karar Verme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.	45
Tablo 24. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puanları ile Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puanları Arası Korelasyon Tablosu	46
Tablo 25. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Cinsiyet Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	47
Tablo 26. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Cinsiyet Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	48
Tablo 27. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaş Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	49
Tablo 28. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaş Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	51
Tablo 29. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	52
Tablo 30. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	53
Tablo 31. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Sınıf Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	55
Tablo 32. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Sınıf Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	56
Tablo 33. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısı Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	58

Tablo 34. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısı Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	59
Tablo 35. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Ekonomik Durum Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	60
Tablo 36. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Ekonomik Durum Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	61
Tablo 37. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Doğum Sırası Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	62
Tablo 38. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Doğum Sırası Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	63
Tablo 39. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Ailesinin Yanında Yaşayıp Yaşamaması Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	64
Tablo 40. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Ailesinin Yanında Yaşayıp Yaşamaması Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	65
Tablo 41. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Evdeki Kişi Sayısı Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	66
Tablo 42. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Evdeki Kişi Sayısı Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	67
Tablo 43. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	68
Tablo 44. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	69

Tablo 45. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	70
Tablo 46. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	72
Tablo 47. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	74
Tablo 48. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	76
Tablo 49. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Anne Meslek Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	78
Tablo 50. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Anne Meslek Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	80
Tablo 51. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Baba Meslek Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	82
Tablo 52. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Baba Meslek Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	84
Tablo 53. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Kendini Başarılı Görme Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	86
Tablo 54. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Kendini Başarılı Görme Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	87

Tablo 55. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Psikolojik Yardım Alıp Alınmaması Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	89
Tablo 56. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Psikolojik Yardım Alıp Alınmaması Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.....	90
Tablo 57. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaşanılan Yere Göç Ederek Gelip Gelmemeye Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	91
Tablo 58. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaşanılan Yere Göç Ederek Gelip Gelmemeye Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	92
Tablo 59. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Aile Durumu Açısından Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	93
Tablo 60. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Aile Durumu Açısından Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.	94
Tablo 61. Duygusal Özerklik Bireyleşme Alt Boyut Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.	95
Tablo 62. Ebeveyne Bağımlı Olmama Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.....	96
Tablo 63. Ebeveyni İdealleştirmeme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.....	97
Tablo 64. Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.....	98
Tablo 65. Duygusal Özerklik Bireyleşme Alt Boyut Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.....	100
Tablo 66. Bireyleşme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu	101

Tablo 67. Ebeveyne Bağımlı Olmama Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.....	103
Tablo 68. Bağımlı Olmama Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu	104
Tablo 69. İdealleştirmeme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu	105
Tablo 70. İdealleştirmeme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu	106
Tablo 71. Ebeveyne Bir İnsan Olarak Görme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.....	108
Tablo 72. Ebeveyne Bir İnsan Olarak Görme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.....	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. DÖÖ Bireyleşme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	96
Şekil 1. DÖÖ Ebeveyne Bağımlı Olmama Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	97
Şekil 1. DÖÖ Ebeveyne İdealleştirmeme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	98
Şekil 1. DÖÖ Ebeveyne Bir İnsan Olarak Görme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	99
Şekil 1. DÖÖ Bireyleşme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	101
Şekil 2. DÖÖ Bireyleşme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	102
Şekil 3. DÖÖ Bağımlı Olmama Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	104
Şekil 4. DÖÖ Bağımlı Olmama Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	105
Şekil 5. DÖÖ İdealleştirmeme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	106
Şekil 6. DÖÖ İdealleştirmeme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	107
Şekil 7. DÖÖ Ebeveyne Bir İnsan Olarak Görme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği.....	109

Şekil 8. DÖÖ Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği 110

BÖLÜM I

1. Giriş

Geleceğimiz olan bugünün gençliğinin psikolojik gelişimi toplumumuz için büyük önem arz etmektedir. Çocukluktaki krizler çözülmediği takdirde ergenlikte yansımaları tekrar nasıl görülüyorsa, ergenlik sürecinde yaşanan ergenlik krizi gibi çeşitli sıkıntı ve sorunların da bireyin peşini yaşamının ilerleyen yıllarında evlilik, meslek, sosyal hayat gibi çeşitli temel konular ile olan ilişkilerinde tekrar gösterdiği düşünülmektedir (Blos, 1979; Mahler, Pine ve Bergman, 1975).

Ergenlik dönemi, çocuğun yetişkin dünyasına adım atarken maruz kaldığı bedensel, cinsel ve ruhsal gelişimi içinde barındıran bir hazırlık evresidir. Ergenliğe giriş yaşı kişiden kişiye değişmekte, erken ya da geç olabilmektedir. Bu sebeple ergen yaş aralığı da kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Genel olarak başlangıcı 12-15 yaşlarında görülürken, bitişinin günümüzde 24-25 yaşlarına kadar sürebildiği kabul edilmektedir. 12-15 yaş arası ön ergenlik, 15-18 yaşları orta ergenlik ve 18-21 yaşları geç ergenlik olarak adlandırılmaktadır (American Psychological Association, 2002; Uğurel, 1984; Yörükoğlu, 1989).

Ergenlik dönemi, ev, aile, okul gibi kişinin hayatının büyük bölümünde değişikliklerin gerçekleştiği çok katmanlı bir dönemdir. Bu dönemde gençler, ekonomik ve psikolojik özerklik kazanmak için gayret sarf etmektedirler. Yaşadıkları deneyimleri ise cinsiyet, ırk ve sosyal sınıflara göre farklılık gösterebilmektedir. Özerkliğin önemli bir yönü ise, ebeveynlere olan çocukça bağımlılıktan ayrılma kabiliyeti anlamına gelen duygusal özerkliktir. Duygusal özerkliğin gelişim sürecinde ergenler, artan bir şekilde anne-babalarını idealleştirmekten vazgeçer, onları artık normal birer insan olarak algılar, daha fazla bireyleşir ve daha önceden çokça ihtiyaç duydukları duygusal destek için daha az talepte bulunur, daha az bağımlı hale gelirler (Steinberg ve Silverberg, 1986).

Genç birey, henüz ergenliğin başlarında hayatının tüm alanları üzerinde olgun ve sağlıklı karar verme becerisine sahip değildir. Ergen özerklik aradıkça, ebeveynler, çocukları için mantıklı karar almalarının uygun olduğu alanlarda kontrolü yavaş yavaş ergene devrederek, ergene daha sağlıklı ve uyumlu karar verme

becerisi kazanma fırsatı vermektedirler. İlgili araştırmalarda, özerklik gelişiminin, ebeveynlerin çocuklarını kendi seçimlerini yapmaya teşvik etmesine bağlı olduğu ileri sürülmektedir. Ergenlerin özerkliğini teşvik eden aile etkileşimleri daha yüksek benlik saygısı gibi birçok olumlu sonuçla ilişkilendirilmiştir (Allen, Hauser, Bell ve O'Connor, 1994). Ergenlerin ebeveynlerinden uzaklaşması, sağlıklı ve uyumlu karar verme becerisini elde etmede yeterli görülmemektedir. Kişinin sağlıklı ve uyumlu karar verebilmesi ve kendine ait bir fikri olabilmemesinin duygusal özerklik sürecinin ebeveynlerden kopmadan ya da ebeveynlere aşırı bağımlı olmadan gerçekleşmesi gerektiği düşünölmektedir (Santrock, 2012; Zimmer-Gembeck, Madsen ve Hanisch, 2011).

Gençler, duygusal özerklik sürecinden geçerken, özerklik artışının yanı sıra kendi kararları ve değerleri için daha fazla sorumluluk alarak stres yaşarlar. Sürecin boyunca erken ergenlikten geç ergenliğe kadar gençlerin duygusal özerklik seviyeleri birbirinden farklılık göstermekte ve tutarlı sonuç alımını zorlaştırmaktadır (Lee ve Bell, 2003). Araştırmacılar duygusal özerklik süreciyle ilişkili tutarlı olumlu sonuçların erken yetişkinlik dönemine kadar yaşanamayacağını dile getirmişlerdir. Duygusal özerklik ile ilgili yapılan çalışmalar genellikle erken ve orta ergenlik dönemlerine odaklanmaktadır (Lamborn ve Steinberg, 1993).

Bireyler yaşlandıkça karar verme becerileri gelişmektedir. Ergenlik döneminde soyut düşünebilme, seçenekleri tartma ve eylemlerimizin muhtemel sonuçları hakkında tahmin yürütme yeteneği kazanılmaktadır. Bu dönemde ergen birey çevreden gelen tavsiyelerin değerini anlamaya ve bu görüşlerin başkalarına ait kişisel görüşler olduğunun farkına varmaya başlamaktadır. Bu nedenle ergen birey için kendi kararlarını ne şekilde verdiği, ne derece ve şekilde özerk olduğuyla ilişkili görölmektedir (Russell ve Bakken, 2002).

Duygusal özerklik birçok yüzü olan ve birçok farklı kavram ile ilişki içerisinde olan bir kavramdır (Soenens ve Vansteenkiste, 2005; Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003). Dolayısıyla duygusal özerklik üzerine yürütölen çalışmalar da çeşitlilik göstermektedir. Araştırmacılar duygusal özerkliğin, sıklıkla bağlanma (Akyüz, 2011; Ryan ve Lynch, 1989), öznel iyi oluş (Morsümböl, 2011), anne-baba tutumları (Lamborn ve Steinberg, 1993; Steinberg, Lamborn, Dornbusch ve Darling, 1992; Yılmaz, 2007), akran baskısı (Steinberg ve Silverberg, 1986), sosyal çevre

(Tulviste, 2011) kültürel farklar (Chen, Vansteenkiste, Beyers, Soenens, ve Van Petegem, 2013; Fuligni, 1998) ve depresyon (Chou, 2000; Pace ve Zappulla, 2010; Yektaş, 2013) ile olan ilişkisi üzerinde durmuşlardır. Karar verme ile ilgili yapılan çalışmalarda da stres (Avşaroğlu, 2007; Bayram, Aydemir ve Aral, 2016; Yılmaz, Arslan, Sarıcaoğlu, Yılmaz, 2013), kültürel farklar (Brown ve Ng, 2012; Radford, Mann, Ohta ve Nakane, 1993), psikolojik rahatsızlıklar (Bavol'ár ve Orosova, 2015; Leykin, Roberts ve DeRubeis, 2011; Radford, Mann ve Kalucy, 1986; Yılmaz, Arslan, Sarıcaoğlu ve Yılmaz, 2013), sosyal beceri (Deniz, 2002), benlik saygısı (Avşaroğlu, 2007; Ramanigopal, 2008; Taşgit, 2012; Yıldız, Tekin, Şahan, Şahin, Şaker, Ulucan ve Mutlu, 2012; Yılmaz, 2011), problem çözme (Cenkseven-Önder ve Çolakkadioğlu, 2013; Deniz, 2004; Srimadevi ve Saraladevi, 2016), kişilik (Deniz, 2011; Dewberry, Juanchich ve Narendran, 2013), duygusal zekâ (Deniz ve Avşaroğlu, 2014; Deniz ve Yılmaz, 2005; Yılmaz ve Altınok, 2010) ve sosyal destek (Deveci, 2011) gibi konular üzerinde durulmuştur.

Özerklik ve karar verme ilişkisi üzerine olan çalışmalar, karar verme stillerinden ziyade karar verme özerkliği (Smetana, Campione-Barr ve Daddis, 2004; Wray-Lake, Crouter ve McHale, 2010) üzerine odaklanmıştır. Ancak karar verme stilleriyle duygusal özerkliğin ilişkilendirildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla 16-24 yaş aralığındaki gençler üzerinde yapılan bu çalışmanın orta ve geç ergenlik dönemleriyle ilgili önemli sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

1.1. Özerklik

Bireylerin yetişkinliğe geçişinde önemli bir dönem olan ergenlikte, diğer birçok psikososyal kavram gibi özerklik gelişimi de hızlanmaktadır. Özerklik, kavram olarak araştırmacılar tarafından farklı şekillerde kullanılmış ve farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bazı tanımlar, çocukluk bağlarından kurtulmayı, bazıları seçim yapma özgürlüğünü ve hedeflerin peşinden gitmeyi, bazıları ise ergenin diğerleriyle ilişkilerini içerecek şekilde yapılmıştır (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003).

Genel olarak özerklik, kendini yönetebilme ve bağımsızlık anlamlarında kullanılmaktadır (Santrock, 2012). Özerklik hem fiziksel hem de duygusal ayrılmayla birlikte bağımlı olmaksızın kişinin, kendi sorumluluklarını üstlenebildiği

bireyleşme yönüne (Blos, 1979), yani çift kutupluğa vurgu yapar (Steinberg ve Silverberg, 1986). Özerklik, Erikson'un (1968) sekiz gelişim evresinde de yer almaktadır. İkinci evre özerkliğe karşı kuşku evresidir. Erikson'un (1968) özerklik tanımlaması bireyselliği, duygusal bağımsızlığı, anababadan ve sosyal etkilerden bağımsızlaşmayı içerir. Ryan ve Lynch (1989) ise özerkliği, öz-yönetim ve öz-düzenleme kavramlarına vurgu yaparak açıklamışlardır. Onlara göre ergenlik döneminde bireyleşme ve genç yetişkinliğe geçiş süreci, özerklik, bağımsızlık ve aile üyelerinden ayrılma açısından karakterize edilmiştir.

Noom, Dekovic ve Meeus (1999) özerkliği, kişinin yaşamını belirli hedefler doğrultusunda yönetme, yeterli hissetme ve hareketlerini düzenleme yeteneği olarak tanımlamıştır. Özerkliği bireyci ve toplulukçu kültürler arasında inceleyen araştırmacılar, konuyu ilişkisellik kavramı üzerinden ele almıştır. Bireyin özerk olabilmesi için başkalarından ayrışık olması gerektiği öne sürülmüş ve iki ihtiyacın da aynı anda var olabileceği belirtilmiştir. Bunun sonucunda da "özerk-ilişkisel benlik" kavramı ortaya çıkmıştır. Özerk ilişkisel benlik, içerisinde hem özerkliği hem de duygusal bağıntıyı içermektedir (Kağıtçıbaşı, 1996).

Güncel bakış açılarında en sık kullanılan özerklik tanımlarının, kendini düzenleme, bağımsızlık ve bir taraftan da sosyal bağların devam ettirilmesini içeren birçok özelliği içerisinde bulundurduğu görülmektedir. Tanımlar çok çeşitli olsa bile yaygın olarak özerkliğin çok boyutluluğu ve diğer psikososyal yapılar ile ilişkisi üzerinde durulmaktadır (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003).

1.1.2. Kuramsal Yaklaşımlar

Özerklik gelişimindeki kuramsal yaklaşımlar sıklıkla üç genel başlık altında değerlendirilmektedir. Bunlar, psikoanalitik, bilişsel ve eklektik bakış açılarıdır. Farklı çalışmalarda birbirlerinden farklı isimlendirmeler görülse de yapılan açıklamalar içerik olarak benzerlik göstermektedir.

1.1.2.1. Psikoanalitik Görüş

Psikoanalitik Kuram'ın en önemli özelliği özerkliği organizmaya bağlı olarak işlemedir. Erken çocukluk dönemine odaklanan Psikoanalitik Kuram, özerklik gelişimi hakkında etkili görüşler sergilemiştir (Özdemir ve Çok, 2011). Kuram, ergenlik süresince ergen ve ebeveyn arasındaki ilişkide yaşanmakta olan değişimler ile ilgilenmektedir (Musağaoğlu ve Güre, 2005). Psikoanalitik görüş özerkliğin ebeveyn bağları ve kontrolünden kopmanın desteklenmesinin doğal bir sonucu olarak geliştiğini öne sürmüştür (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003). Ergen birey ödipal duygularıyla baş edebilmek için ebeveyninden uzaklaşma yolunu seçmektedir (Morsümbül, 2011). Özellikle cinsel dürtüler olmak üzere, birincil dürtüler ergenlik sırasında artış göstermektedir. Bu da kendini ebeveyne ya da bakım verene davranışsal ya da bilişsel isyankârlıklar ve meydan okumalar ile gösterir. Aile ile çatışmalar, bağların çözülmesi ve aile kontrolünün düşmesiyle sonuçlanır. Kurama göre bu çatışmalar sağlıklı bir bireysel gelişim için gerekli bir öncü olarak kabul edilir (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003).

Özerkliği bireyleşme olarak tanımlayan Peter Blos'a (1979) göre ergenlik dönemi ikinci bireyleşme süreci olarak ele alınmıştır. Daha önceden birinci bireyleşme süreci Mahler, Pine ve Bergman (1975) tarafından tanımlanmıştır. Bu dönem beş aylıktan iki buçuk yaşına kadar sürmekte ve süreç sonunda annenin temsili içselleştirilmektedir. Ayrılma–bireyleşme dönemi bebeğin, deneyimlediği dünyanın en önemli temsilcisi olan birincil sevgi nesnesi tarafından kurulan gerçeklik dünyasında artık ayrı ve ilişkili hissetmesini ifade eder. Doğum sonrası bebeğin dışsal varlıklara karşı farkındalığı azdır. Ancak bireyleşme süreci sonuna doğru, artık bebek anneyi ya da bakım veren kişiyi ayrı bir birey olarak algılamakta ve kendisi ve dış dünya arasında ayırım yapabilir hale gelmektedir. Bu sayede artık anneden bireyselleşme sağlanmış olmaktadır. Bu dönem kendini iki yoldan ilerleyerek göstermektedir. Önce bebek anneden ayrı bir varlık olduğunu fark ederek ayrılma evresini, daha sonra da ayrı ve benzersiz bir birey olduğunu fark ederek bireyleşme evresini yaşamaktadır. Bu dönem için dört alt evre tanımlanmıştır. Bunlar, farklılaşma, alıştırma, yeniden yakınlaşma ve bireyliğin gelişmesi ile çoşkusal nesne sürekliliğinin başlamasıdır. Sürecin tüm yaşam boyu hiç sona

ermediği ve yaşamın yeni dönemlerinde eski süreçlerin yeni versiyonlarının hala işleyişte olduğu öne sürülmüştür (Blos, 1979; Mahler, Pine ve Bergman, 1975).

Blos'a (1979) göre daha sonra içselleştirilmiş anne temsili ergen birey tarafından dışa atılarak ergenin bağımsızlığını kazanması gerçekleşmektedir. Buna simbiyotik zardan kurtulma denmektedir. Bebeklik dönemindeki simbiyotik zardan kurtulması ve bebeğin kendi başına yürümeye başlaması ile ergenlik döneminde de aile bağlarından ayrılma ve bebeklik nesne bağlarının gevşetilmesi yetişkin dünyasının bir üyesi olabilmek için gereklidir. Ergenlik süresince, ergen ile ebeveyn arasındaki çatışma ve meydan okumalar ergenin bireyleşmesine katkıda bulunmaktadır. İçselleştirilmiş sevgi ve nefret nesnelere kopma, ergenlik döneminde dışsal sevgi ve nefret nesnelere bulunmasına yol açar. Ergenler artık ebeveynleriyle olan duygusal bağımlılıklarını azaltarak arkadaşlık ilişkilerine yönelmektedirler. Blos'a (1979) göre arkadaşlık ilişkilerinin ergen ve ailesi arasındaki çatışmaları çözücü rol üstlendiği ve onlara olan bağımlılıklarını azaltmada rol oynadığı belirtilmiştir. Süreç sonunda ergen kendisi hakkında farkındalık kazanır. Bu da ergenin kimlik gelişimine katkı sağlamaktadır (Özdemir ve Çok, 2011). Bu yaklaşım özerkliği daha çok bağımsızlık kavramıyla açıklamaktadır. Psikanalitik görüşte, gerçek özerk işleyişinin aslında geç ergenliğe kadar gelişmediği ve tutarlı bir kimlik duygusu ile çakıştığı belirtilmektedir (Steinberg ve Silverberg, 1986).

1.1.2.2. Bilişsel Görüş

Ergenlikte özerkliği bilişsel ve sosyal öğrenme kuramlarına göre açıklamanın daha zor olduğu belirtilmektedir. Bunun sebebi, özerkliğin ergenin kendine ait psikolojik bir özelliği mi yoksa ergenin başkalarıyla olan ilişkisinin bir sonucu mu olduğu yönündeki ayrılıktır. Örneğin, eğer bir ergenin, özerkliği psikolojik bir özellik değil, ilişkinin bir boyutu olarak geliştirdiği düşünülürse, evdeki özerklik ile akran grubu arasındaki özerklik arasında hiçbir ilişkinin olmayabileceği iddia edilmektedir (Steinberg ve Silverberg, 1986). Bilişsel yaklaşımın bakış açısına göre özerklik doğuştan geliştirilen bir özellik değil, zaman içerisinde çevreyle olan etkileşimler sayesinde gelişen bir özelliktir. Özerklik gelişimi, içsel süreçleri vurgulamasının yanı sıra, bireysel ve çevresel birliktelik ile ortaya çıkışındaki farklı süreçleri de tanımlamaktadır (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003). Bu yaklaşımın temsilcilerinin

dikkat çektikleri alanlar, karar vermenin önemi ve kontrol algısıdır (Morsümbül, 2011).

Bilişsel yaklaşımda özerkliğin en önemli temsilcisi olan Bandura özerkliğin kazanılmasını, öz yeterlilik kavramı ile bireyin amaç odaklı eylemlerinde çevrenin etkisini kullanarak açıklamıştır (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003). Öz yeterlilik tanım itibariyle kendi düşüncelerimizi ve davranışlarımızı kontrol becerisidir (Akyüz, 2011). Bireyin kendince oluşturduğu inançlar, nasıl davranacağını, çabasını ve tüm hislerini etkiler (Morsümbül, 2011). Öz yeterlilik algısı, insanlar için eylem başlatıcı davranışları, hedef uğruna ne kadar çaba gösterileceğini ve başarısızlık karşısında pes etme süresini etkilemektedir. Bu algı sadece çocukluk süresince değil, kişinin tüm hayatı boyunca oluşmaktadır (Deniz, 2013). Kuramda eylemlilik (agency) kavramı büyük öneme sahiptir. Bandura'nın görüşüne göre eylemlilik kişinin çevresine uygun olacak şekilde amaçlarını, davranışlarını ve bilişlerini düzenlemesiyle kazanılır (Akyüz, 2011). Öz yeterlilik düşünce kalıplarını etkilemekte ve kısmen de olsa bireylerin eylemlerini, bir görevi yerine getirmelerini, çaba sarf etmelerini ve kararlarını belirlemektedir (Mau, 2000).

Bir diğer önemli Bilişsel Kuram temsilcisi Piaget'e göre ise özerklik, kişinin kendi kendini yönetebilmesi olarak tanımlanır (Morsümbül, 2011). Piaget'e göre bu yönetebilme becerisi için empatik bir bakış açısı gereklidir. Bu da eleştirel düşünme becerisi gibi bazı üst düzey becerilere ihtiyaç duymaktadır (Sesli, 2014).

1.1.2.3. Eklektik Görüş

Eklektik yaklaşım özerkliği sadece tek bir boyut açısından değerlendirmek yerine farklı görüşleri bir arada ele almaktadır. Yaklaşım içerisinde dinamik, bilişsel ve ilişkisel birçok boyutu barındırmaktadır. Bu görüşün en önemli kuramını Öz Belirleme Kuramı (Self-Determination Theory) oluşturmaktadır. Kuram genç bireyin karar vermesine neden olan motivasyonların içselleştirilme derecesinin kişinin özerklik seviyesini açıkladığını söylemektedir. Kuram bütün kültürlerde ortak üç ana psikolojik ihtiyaç kavramı ortaya atmaktadır. Bunlar, özerklik, ilişkisellik ve yeterlilik ihtiyaçlarıdır. Öz Belirleme Kuramı, insan motivasyonunun anlaşılabilmesi için, doğuştan gelen bu üç psikolojik ihtiyacın göz önüne alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Kuram özerkliği, bağımsızlık olarak değil, eylemi iradeli bir şekilde

gerçekleştirme duygusu ya da kendilik onayı kavramlarıyla açıklamaktadır. Kendini onaylama, kişinin eylemlerinin kişisel değer ve menfaatlere dayandırılmasını sağlar. Yani kişinin tercihlerini, “Bunu yapmak istiyorum” şeklinde ifade eden tam bir isteklilik anlamına gelmektedir. İlişkisellik, bireyin başkalarıyla bağ kurma ihtiyacıdır. Yeterlilik ihtiyacı ise bireyin çevresiyle olan ilişkilerinde kendini çevresine karşı etkili olarak hissetmesini temsil eder (Chen, Vansteenkiste, Beyers, Soenens ve Van Petegem, 2013; Deci ve Ryan, 2000).

Öz Belirleme Kuramı, özerkliği olmazsa olmaz bir psikolojik gereksinim olarak ele almaktansa, özerkliğin varoluştan gelen bir ihtiyaç olduğunu ileri sürmekte ve davranışı iradeli olarak yapma ile seçime önem atfetmektedir. Kuramın amacı, başta birey olmak üzere toplumun sağlıklı gelişimine ön ayak olan koşulları açıklığa kavuşturarak bunları geliştirmek ve netleştirmektir. Kurama göre insan ihtiyaçları kavramı son derece yararlıdır, çünkü çeşitli sosyal ve kişilerarası ilişkilerin özerk ve kontrollü motivasyonu nasıl etkilediğinin anlaşılmasını sağlamaktadır (Deci ve Ryan, 2008). Aktif organizmalar olan insanların ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştıkları toplumsal çevrenin ve psikolojik ihtiyaçlarının doyum derecesinin, performans ve refah düzeylerini etkilediği öne sürülmüştür. Kısacası ihtiyaçlar, bireylerin potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirebilecekleri koşulları belirlemektedir (Deci ve Ryan, 2000).

1.1.2.4. Noom’un Bakış Açısına Göre Özerklik

Noom, Dekovic ve Meeus (1999) farklı teorileri inceleyerek ergen özerkliğine daha genel boyutlar kazandırmak amacıyla bir özerklik gelişim modeli geliştirmişlerdir. Modellerinde özerkliği, duygusal, tutumsal ve işlevsel şeklinde üç alt boyutta ele almışlardır. Duygusal özerklik, duygusal ve ilişkisel anlamın ikisine de sahip olmasıyla ayırt edilebilmektedir. Bu boyut ebeveyn ve akranlardan duygusal bağımsızlık algısını içermektedir. Ergenlik döneminde ebeveynler ve akranlar ergenin kendi isteklerine uyması için ergene çeşitli baskılarda bulunabilmektedir. Ergenlerin başkalarının fikirlerini dikkate alırken, kendi amaçları üzerindeki güven duygusunu koruması gerekmektedir. Kısaca, kişinin kendi seçim ve hedeflerine güven hissi olarak tanımlanmaktadır. Tutumsal özerklik, bir karar verme ve hedef

oluşturma amacıyla seçenekleri belirleme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Kısaca, davranıştan önce düşünebilme yeteneğidir.

Son olarak kişinin hedeflerine ulaşabilmek için farklı yaklaşımlara başvurması olarak tanımlanan düzenleyici boyuttan söz edilmektedir. Bu boyut, yeterlik algısı ve kontrol algısı gibi düzenleyici süreçleri içermektedir. Yeterlik algısı, bir hedefe ulaşmak için farklı stratejilerin kullanılabilirliğiyle ilgilidir. Kontrol algısı ise, belirli bir strateji seçme anlamına gelir ki, bu da amaca ulaşmak kadar etkilidir. Bunların dışında bir diğer önemli kavram da sorumluluk algısıdır. Düzenleyici boyut işlevsel özerklik olarak da adlandırılmaktadır. İşlevsel özerklik, kişinin hedefe ulaşmak için strateji geliştirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Üç boyutta ergen davranışının bilişsel, duyuşsal ve düzenleyici yönlerini temsil etmektedir (Noom, Dekovic ve Meeus, 2001).

Özerkliğin, ebeveynle bağlanma ve psikososyal uyum ile olumlu yönde ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca akademik yeterliliğin yüksek tutumsal özerklik ile ilişkili olduğu, yüksek işlevsel özerklik ile kötü baba ve akran ilişkisinin problem davranışta yüksek puan alınımına sebep olduğu, düşük tutumsal özerklik, zayıf baba ve akran ilişkisinin ise depresif duyguları arttırdığı belirtilmektedir. Motzoi (2004) de aynı özerklik bakış açısıyla ebeveynlere olan güvensiz bağlanma ile özerkliğin olumsuz yönde ilişkili olduğu öne sürmektedir. Yapılan diğer bir çalışmada ise anneden algılanan kabul/ilginin ergenliğin başlangıcındaki kızlar hariç diğer tüm yaş gruplarında kızlar ve erkeklerin davranışsal özerkliğiyle anlamlı olarak ilişkili olduğu görülmektedir. Demokratik algılanan anne-babaların çocuklarının, otoriter ve izin verici-ihmkâr algılanan anne-babaların çocuklarına göre daha yüksek davranışsal özerklik gösterdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca ebeveynlerini izin-verici ihmkâr algılayan ergenler ile otoriter algılayan ergenlerin davranışsal özerkliğinin, ebeveynlerini izin verici-müşamahakâr şeklinde algılayan ergenlere göre daha düşük olduğu belirtilmektedir (Musaagaoglu ve Güre, 2005). Bunların dışında akademik başarı ile duygusal ve davranışsal özerkliğin arasında olumlu ve anlamlı ilişki olduğunu ve özerklik kazanımında demokratik anne-baba tutumunun önemini belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Yılmazer, 2007).

1.1.3. Çoklu Bakış Açıları

Özerklik araştırmacılar tarafından çeşitli alt boyutlara ayrılarak tanımlanmakta ve incelenmektedir. Bunlardan en bilineni ve en çok kabul edileni Steinberg'in (2007) tanımlamasına dayanan değer, davranışsal ve duygusal özerklik olmak üzere üç boyutta incelenen bakış açasıdır (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003).

1.1.3.1. Değer Özerkliği

Ergenin soyut düşünmeye başlaması ile birlikte (Yılmaz, 2007) ergenliğin sonlarına doğru gelişen (Çelik, 2015) değer özerkliği, ergenin kendine ait (Deniz, 2010) ahlaki, siyasi, dini ve ideolojik düşünüş biçimlerinin değişimi ve gelişimiyle tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2007). Değer özerkliği üç alanda incelenmektedir. Bunlardan ilki olan ahlaki boyuttaki değişiklikler Piaget'in bilişsel gelişim kuramı ile açıklanmıştır.

Ahlaki gelişimi inceleyen bir diğer araştırmacı da Kohlberg'dir. Kuramını her biri iki alt evre ile tanımlanmış üç ahlaki gelişim düzeyi ile açıklamıştır. Gelenek öncesi akıl yürütme, geleneksel akıl yürütme ve gelenek sonrası akıl yürütme olmak üzere her düzey kişide sırasıyla çocukluk, ön ve orta ergenlik ile son ergenlik dönemine karşılık gelmektedir. Siyasal düşünce evresi, ergenin kendi ilkelerini oluşturmak amacıyla, ebeveyn ve otorite figürlerini sorgulamasına karşılık gelmektedir. Son düzey ise, ergenin ailesinin inanışlarından ziyade kendi inanç sistemini oluşturmasıyla açıklanır. Kurama göre, dokuz yaştan önce çoğu çocuk, gelenek öncesi düzeyde akıl yürütürken, erken ergenlikle birlikte daha geleneksel düzeyde akıl yürütmeye geçiş yaparlar. Ancak genç yetişkinlikte çok az sayıda kişi gelenek sonrası düzeye ulaşabilmektedir. Toplumun büyük bir kesiminde son düzey 20-22 yaşa kadar gözlemlenmemektedir (Santrock, 2012).

Değer özerkliği bilişsel gelişim ile doğru orantılı olarak gelişim göstermektedir. Bu sebeple değer özerkliği, duygusal ve davranışsal özerklik gelişiminden sonra, 18-20 yaşlarında tamamlanır. Ergenin ebeveynleri ile arasındaki duygusal bağlılığın azalması ve olgunlaşan duygusal özerklik ile tarafsız bakış açısı kazanması sayesinde gelişmektedir (Yılmaz, 2007).

1.1.3.2. Davranışsal Özerklik

Davranışsal özerklik, ergenin eylemler yoluyla kendisini yönetme kabiliyeti olarak tanımlanmakta ve kendisi için hareket kapasitesini göstermektedir (Beckert, 2005). Öz-yönetim dahil, bağımsız işlev, davranışın öz-denetimi ve kişisel kararlarda etkin olma ile ilişkilendirilmektedir (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003). Ortaya çıkışı, ergenin kendi davranışlarının sorumluluğunu alarak kontrol becerisi geliştirmesiyle mümkün olmaktadır (Deniz, 2010). Bu da bireyin bağımsız karar verebilme becerisi ile ilişkilidir. Bağımsız karar verme becerisi ise ancak, bilişsel alanda meydana gelen değişimler ile birlikte gelişim göstermektedir (Çelik, 2015). Fakat bu bağımsız karar verme ergenin ebeveyni ve çevresinden hiç etkilenmeden tamamen karşıt kararlar vermesi anlamına gelmez (Yılmaz, 2007). İhtiyaç duyulduğu takdirde, yardım isteme ve işbirliği de davranışsal özerkliğe dahildir (Deniz, 2010).

Davranışsal özerklik başkalarının etkisine açık olma kavramı ile de ilişkilidir. Ergenin ön ve orta ergenlik dönemlerinde ebeveynlerinden özerkleşmesi ile akrana yönelme davranışı görülmektedir (Çelik, 2015). Özerkliği davranışsal özerklik çerçevesinde inceleyen kuramcılardan ilki Erikson'dur (1963). Onun için psikososyal gelişimin ikinci aşamasında başarılı gelişimin anahtarı utanç ve şüpheye karşı özerklik krizinin çözülmesidir. Bu kriz gerçekte bir felaket değil, hem kırılmanın artması hem de potansiyelin güçlendirilmesine işaret eden bir dönüm noktasıdır. Krizlerin başarılı bir şekilde çözümü gelişimin sağlıklı gerçekleşmesini sağlayacaktır (Santrock, 2012). Çocuğa özgü kendini düzenleme görevi çocuğa yeni bir özgürlük duygusu sağlar. Hareket, kendi kendini besleme ve tuvalet eğitimi arayışını ifade eder. Bu nedenle bir ve üç yaş arasındaki hassas bir görev tamamlama süreci çocuğun özerkliğini etkilemektedir. Bu nedenle Erikson'un özerklik kavramsallaştırması davranışsal özerklik olarak sınıflandırılmaktadır (Beckert, 2005). Yetişkinler tarafından çocuğa sağlıklı bir bağımsızlık duygusu verildiği takdirde, çocuk kendisine teşvik edilen özerkliğin sonraki hayatında şüphe ve utanca yol açmayacağı konusunda güven duygusu kazanmaktadır (Erikson, 1963).

Erikson'un (1963) kuramında özerklik, çocuk gelişiminin baş safhalarında yerini bulsa da, günümüz araştırmacıları davranışsal özerkliğin orta çocukluk

döneminde geliştiğini öne sürerler. Davranışsal özerklik ölçüm kolaylığı, uygulamalarda sonuçların daha iyi belgelendirilebilmesi ve yaş farklarını daha iyi gözler önüne sermesi sebebiyle araştırmacılar tarafından tercih sebebi olmaktadır. Ancak gerçek özerkliğin çevre kaynaklı değil de içsel olması gerektiğini savunan araştırmacılar davranışsal özerklik vurgusunu eleştirmektedirler. Davranışsal özerkliğin daha fazla özerklik talebiyle sonuçlanacağı ve davranışsal özerkliği kullanan müdahale programlarının uzun vadeli etkinliklerinin kanıtının az olması da diğer eleştiri sebeplerindedir (Beckert, 2005).

1.1.3.3. Duygusal Özerklik

Duygusal özerklik, ergenlerin ebeveynleri ile olan çocukluk dönemine ilişkin bağımlılıklarını bırakması ve bağımsızlaşma ile ifade edilmektedir. Yapılan tanımlamaların ortak noktası ebeveyn bağlarından kopma ve birey olma sürecidir. Duygusal özerklik, ergenin gelişim sürecinde ebeveynlerine karşı daha az duygusal bağlılık göstermesi gibi çeşitli değişiklikler ile kendini göstermektedir. Bu bağımsızlaşma sırasıyla, ergenin her ihtiyaç duyduğunda ebeveynine koşmaması, ebeveynlerini artık her şeye gücü yeten kişiler olarak görmemesi, ebeveyn dışındaki kişiler ile olan duygusal bağın artması ve en son olarak da ebeveynlerini artık normal birer insan olarak görme şeklinde kendisini göstermektedir (Steinberg ve Silverberg, 1986). Duygusal özerkliğin ergenliğin ilk dönemlerinden başlayarak genç yetişkinliğe kadar devam ettiği ve yaşla birlikte arttığı belirtilmektedir (Aydın, 2010; Çoban, 2013; Noom, Dekovic ve Meeus 2001; Steinberg ve Silverberg, 1986; Zimmer-Gembeck, Madsen ve Hanisch, 2011).

Duygusal özerkliğin kazanılabilmesi için ergenin kendi amaçlarının bilincine varması ve kendine güven kazanması gerektiği dile getirilmektedir (Noom, Dekovic ve Meeus, 2001). Ergenliğin sonlarına doğru artık ergenler kendilerini daha fazla özerk, bireyselleşmiş, daha az ebeveynlerini idealleştirmiş ve onlara karşı çocukça bağımlılıklarını daha az ifade eder hale geldikleri bildirilmektedir (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003). Araştırmacılar özerkliği duygusal bir perspektiften incelemenin gerçek özerklik için gerekli görülen içgüdüsel bir niteliği içerdiğini belirtmişlerdir. Duygusal özerklik davranışın gözlemlenebilirliği yerine duyguların kişi tarafından değerlendirilmesini içermektedir (Beckert, 2005).

Steinberg ve Silverberg (1986) duygusal özerklik kavramını Blos'un (1979) görüşlerinden faydalanarak ortaya atmış ve buna uygun ölçek geliştirmişlerdir. Duygusal özerkliği ayrılma ve bireyleşme süreci şeklinde iki yönlü olarak tanımlayarak, ebeveyni idealleştirmeme, bireyleşme, ebeveyniden bağımsızlaşma ve ebeveynin bir insan olarak algılanması şeklinde dört temel boyutta incelemektedirler. İlk boyutlardan biri olan ebeveyni idealleştirmeme süreci sonunda (Steinberg, 2007), ergenler artık anne ve babalarının hatasız bireyler olmadığını görmekte ve aralarındaki görüş farklılıklarını kabullenmektedirler. Bireyleşme boyutu, ergenin ebeveynlerinden ayrılarak bir birey oluşunu, kendi seçim ve eylemlerinde sorumluluk almasını ifade etmektedir. Bireyleşmenin artışı, psikolojik uyum ya da uyumsuzluk anlamlarına gelebilmektedir. Bu boyut ergenin kendine özgü benlik algısını oluşturabilmesiyle ilişkilendirilir. Ebeveyniden bağımsızlaşma boyutu, ergenin ebeveynle olan bağlarından kopmasını ifade etmektedir. Ergen artık karşılaştığı problemleri ebeveynleri olmaksızın halledebilmektedir. Son olarak ebeveynin bir insan olarak algılanması boyutunda ise, ergenin ebeveynlerini yalnızca anne baba olarak görmek yerine birer birey olarak da görebilmesini ifade etmektedir. Bazı çalışmalarda bu boyut için yeterli destek bulunamamıştır (Deniz, Çok ve Duyan, 2013; Lamborn ve Steinberg, 1993).

Araştırmacılar özerklikte cinsiyetler arası farklılıkları incelemek için çok çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların sonuçlarında farklılıklar söz konusudur. Bazı çalışmalarda kızlar erkeklerden daha yüksek özerklik puanları elde etmişlerdir (Sesli, 2014; Steinberg ve Silverberg, 1986; Tatar, Bildik, Yektaş, Hamidi ve Özmen, 2016; Tung ve Dhillon, 2006; Yılmaz, 2007). Kimi çalışmalarda sadece bazı alt boyutlarda kızlar erkeklere göre daha yüksek özerklik puanları elde etmişlerdir (Çoban, 2013; Zimmer-Gembeck, Madsen ve Hanisch, 2011). Erkeklerin duygusal özerklik puanlarının daha yüksek olduğunu tespit eden araştırmalar da mevcuttur (Fleming, 2005; Noom, Dekovic ve Meeus, 2001; Ryan ve Lynch, 1989; Tulviste, 2011). Diğer bazı çalışmalarda ise cinsiyetler arası fark bulunamamıştır (Aydın, 2010; Chou, 2000; Erçevik, 2014).

Özerklik oldukça ilişkisel bir yapı olduğundan, ergenin özerk hale geldiği olguya atıfta bulunmadan önemini değerlendirmek zor olarak görülmektedir. Bireyleşme sürecinin sonuçları büyük ölçüde dönüşüm sürecinde olan ebeveyn-ergen

ilişkinin sonuçlarına bağlanmaktadır. Örneğin, aile tutumunun (Boykin McElhane ve Allen, 2001; Deslandes ve Potvin, 1999; Soenens ve Vansteenkiste, 2005), sosyal destek düzeyinin (Çankaya, 2009; Erçevik, 2014), algılanan ebeveyn kontrolü ve ergen iyi oluşunun (Çelik, 2015) özerklik gelişimini desteklemesi ergen-ebeveyn ilişkisinin önemini göstermektedir. Ebeveyn-ergen ilişkisinin kalitesi, değişen aile sisteminin süreç içerisinde sağlıklı bir geçiş mi yoksa yıkıcı ve yabancılaştırıcı mı olduğunun belirlenmesine bağlı görülmektedir. Sağlıklı bir aile ortamı çerçevesinde ebeveynlerden duygusal özerklik kazanmak, öz yeterliliğin gelişmesini kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte, kazanılan bu özerklik, ergeni iki tür olumsuz deneyime açık hale getirmektedir. İlk olarak ebeveynlerden duygusal özerklik kazanmak, kaygı ve depresyon (Chou, 2000; Çankaya, 2009; Ingoglia, 2011; Pace ve Zappula, 2010; Yektaş, 2013) olmak üzere olumsuz yönde bir takım sonuçları arttırabileceği belirtilmektedir. İkincisi ise ebeveynlerden uzaklaşmanın, akran baskısına duyarlılık artışıyla birlikte ergenin bazı suç faaliyetlerine katılmaya özendirilebileceği görüşüdür. Araştırmacılar tek başına yüksek duygusal özerkliğin suç faaliyetleri ile ilişkili olmadığını, aileden olumlu destek alındığı sürece yüksek duygusal özerkliğin ergenin sağlıklı uyum göstermesinde etkili olduğunu öne sürmektedirler (Steinberg ve Silverberg, 1986; Lamborn ve Steinberg, 1993). Ebeveyn-ergen ilişkisindeki önemli bir diğer konu olan bağlanmanın ise yüksek duygusal özerklik ile olumsuz yönde ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Lee ve Bell, 2003; Ryan ve Lynch, 1989). Dolayısıyla, özerkliğin, ebeveyn tarafından uygun yetişkin tepkileri gösterilerek kazanılabileceği belirtilmektedir (Santrock, 2012).

1.2. Karar Verme

Günümüz toplumlarında nüfusun artması sonucu değişen toplumsal yapı ile ilişkili şekilde artan karar verme ihtiyacı, insanoğlunu ilgilendiren önemli yaşam becerilerinden birisidir. Daha bebeklikten itibaren bireyin tüm hayatı boyunca içinde bulunduğu dünyayı şekillendirmesinde ve değiştirmesinde etkin rol oynayan bu beceri, insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri olarak kabul edilmektedir. Kişinin sağlıklı bir yetişkin olması ve mutlu bir hayat geçirmesi için bu beceriyi en iyi şekilde kazanmış olması gerekmektedir. Özellikle ergenlik döneminde

bu becerinin ergene kazandırılmış olması önemlidir. Çünkü bu dönemde alınan kararlar, yapılan seçimler kişiyi tüm hayatı boyunca etkilemekte ve geleceğini şekillendirmektedir (Ersever, 1996).

Bu dönemde ergenin vermiş olduğu kararlar, sağlığını, gelecekte yapacağı mesleğini, çevresiyle olan psikolojik uyumu gibi birçok önemli değişkeni düzenlemektedir. Kişi eğer hatalı kararlar alırsa tüm bu değişkenler olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Kişilerin karar verme stilleri de birbirleri ile aynı olmamaktadır. Bu farklılıklar stres, zaman baskısı ve seçeneklerin ne kadar iyi araştırıldığına bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Bazı karar vericiler detaylı araştırma yaparken, bazıları acelecidir. Bazıları kararlarını kendi başlarına alırken, bazıları kararlarında başkalarına bağımlıdırlar. Kimileri daha çok duygularına önem verirken, kimileri ise mantıklarına güvenirler. Bu konu üzerinde çalışan araştırmacılar karar vermenin farklı özellikleri üzerinde durmuşlar ve tanımları da bu yönde çeşitlilik göstermiştir (Janis ve Mann, 1977).

Karar verme davranışı bilişsel bir süreç olarak görülmekte (Deveci, 2011) ve bir ihtiyaç durumunda ortaya çıkan ihtiyacı karşılamak için hedefin belirlenmesi, hedef için gerekli bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi sonucu oluşan seçeneklerden en uygun olanının seçilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Güçray, 2001). Karar verme eylemi üç koşula bağlanmaktadır. Öncelikle kişinin karar vermesini gerektirecek bir problemin kişi tarafınca hissedilmesi gerekmektedir. Ardından bu problemi çözüme ulaştırabilecek çok sayıda çözüm yolu olduğunun görülmesi gelmektedir. Son olarak da karar vericinin istediği seçeneği tercih etme özgürlüğünün olması üçüncü koşulu oluşturmaktadır (Eldeleklioğlu, 1996).

Doğası itibarıyla karar verme, sadece karar sahibini değil, diğer insanları da etkilemektedir. Doğru ya da hatalı tercihlerde bulunmak karar vericinin hayatını büyük ya da küçük olsun farklı şekillerde etkilemektedir. Yani karar verme risk içermektedir. İçerdiği risk, zaman baskısı ve kararın sonucunun kişi üzerindeki etkileri, karar sahibinin duygulanımları üzerinde çeşitli değişiklikler yapmaktadır. Kişinin yaşamının her döneminde zengin bir içeriğe sahip olan karar verme, karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir (Janis ve Mann, 1977).

1.2.1. Karar Verme Kuramları

Karar vermenin doğası ile ilgili yapılan çalışmalar, yaklaşık üç yüz yıldan fazla bir süredir çeşitli disiplinlerin katkıları ile gelişmektedir. Bu katkılar ekonomi için matematiksel temeller sağlamaktan, finans, tıp, askeri ve siberetik gibi birçok alanda rutin uygulamalara kadar uzanmaktadır. Sonuç olarak karar teorileri, neredeyse tüm biyolojik, bilişsel ve sosyal bilimlerde önemli etkiye sahip olan yaygın kavram ve modelleri somutlaştırmıştır (Oliveira, 2007). Önceki dönemlerde yapılan karar verme ile ilgili çalışmalar daha çok matematik, ekonomi ve istatistik ile ilgilidir. Sonraki dönemlerde psikolojiye kazandırılan yeni yaklaşımlar ile birlikte karar verme de psikoloji literatürüne giriş yapmıştır. Karar verme kuramlarının, karar verme sürecinin farklı yönlerine odaklanması ve her yeni kuramın da bir öncekinin eksikliklerini tamamlama gayreti, kuramların birbiriyle ilişki içerisinde olmasını sağlamıştır. Bu giriş ile birlikte artık karar vermenin nasıl oluştuğu ve nasıl açıklanabileceğine dair yeni karar verme modelleri ortaya çıkmaya başlamıştır (Deveci, 2011).

1.2.1.1. Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramı

Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramı, karar vermeyi sosyal öğrenme kuramı içerisinde meslek seçimiyle ilişkili olarak açıklamıştır. Kuram süreç içerisinde karar vericinin önce mevcut problemi tanımladığını, ardından bir eylem planı belirlediğini, seçenekleri ayrıntılı incelediğini, sonuçları öngörmeye çalışarak seçeneklerin elendiğini ve son olarak da eyleme başladığını söylemektedir. Kurama göre kariyer seçimi dört farklı faktörün etkisiyle yapılmaktadır. Bu faktörler, genetik faktörler ve özel yetenekler, çevresel koşullar ve olaylar, öğrenme yaşantıları ve performans becerileridir (Deveci, 2011).

Genetik faktörler ve özel yetenekler, kişinin tercihlerini sınırlandırıcı nitelikte doğuştan gelen bir faktördür. Çevresel koşullar ve olaylar, kişinin hiçbir denetiminin olmadığı onu etkileyen koşullardır. Örneğin, ailenin maddi kaynakları bu faktöre örnek gösterilebilir (Çolakkadıoğlu, 2003). Çevresel koşullar ve kişi arasındaki ilişki karşılıklı olabilmekte, bazen çevre bireyi, bazen de birey çevresini etkileyebilmektedir (Deveci, 2011). Öğrenme yaşantıları, bireyin geçmişteki öğrenme yaşantıları geleceğindeki davranışlarını ve yaşamını etkilemektedir (Deveci,

2011). Örneğin, kan görünce korkan bir çocuk büyüyünce doktor olmamaya karar verebilir. Bu öğrenme yaşantıları diğer meslekler hakkında da çeşitli genellemeler ortaya çıkarmaktadır (Çolakkadıoğlu, 2003). Performans becerileri, kişinin yeni problem ve görevlerde sağlıklı ve uygun seçimler yapmasını sağlamaktadır (Deveci, 2011). Değerler, beceriler, algısal ve bilişsel süreçler, zihinsel yetenekler, performans standartları ve duygulanımsal tepkiler bireyin yeni görevlere karşı dikkatini arttırmaktadır (Çolakkadıoğlu, 2003).

1.2.1.2. Beklenen Fayda Kuramı

Beklenen Fayda Kuramı, faydanın psikolojik kökeni hakkında herhangi bir yorum yapmamakta, aksine bireylerin sonuçlar için gerekli tercihlerini özetlemeyi, tutarsızlıkları kontrol etmeyi ve gelecekteki seçimlerini tahmin etmeyi amaçlamaktadır. Kişilerin tercihleri tutarlı olduğu sürece, her tür risk tercihini yakalayabilen bir fayda fonksiyonu türetebileceği görüşündedir. Kişinin karar verirken seçenekler arasından onun için en yararlı seçeneğe yöneldiği görüşünü savunmaktadır. Kuram, insanların kendi başına riskle ilgili tutumları olabileceğini ve risk konusundaki tercihlerde bireysel farklılıklar olabileceğini kabul etmektedir (Larrick, 1993).

Kuram üç başlığa ayrılmaktadır. Bunlar, Beklenen Fayda Kuramı, Çoklu Yüklemeli Fayda Kuramı ve Etik Öğeler İçeren Fayda Kuramıdır. Beklenen Fayda Kuramı, seçim doğrultusundaki sonucun olasılığı ve faydası arasındaki kararın verilmesini içerir. Kişi her seçeneğin faydasını hesaplayarak karar vermektedir (Ersever, 1996). Çoklu Yüklemeli Fayda Kuramı'nda, karar verici tüm seçeneklere kendine göre çeşitli değerler vermekte ve en fazla yüklediği değeri olası seçenek ile dengeleyerek kararını vermektedir (Çolakkadıoğlu, 2003). Kişi her seçeneği atfettiği değer doğrultusunda inceleyerek karar vermektedir. Etik Öğeler İçeren Fayda Kuramı ise, hedefler doğrultusunda çatışma olduğunda, en iyi kararın herkese en fazla fayda sağlayan davranış olduğunu söylemektedir (Ersever, 1996).

Bu kuramın en büyük zayıflığı, insanların neden riskle ilgili belirli tutumları olduğunu belirtmemesi ve kişiler arası farklılıkları psikolojik açıklamalar üzerinden oldukça kısa tutması olarak gösterilmektedir. Ayrıca kuramın, risk tercihini başka herhangi bir tercih gibi görmesi de eleştirilmektedir (Larrick, 1993).

1.2.1.3. Klasik Karar Verme Kuramı

Kurama göre, karar verme eylemi karar sahibi tarafından tüm seçenekler arasından en kazançlı ve gerçekleşme olasılığı en yüksek olan seçeneğin seçilmesidir. Klasik Karar Verme Kuram'ında, karar verme sürecinde olasılık ve değer büyük öneme sahiptir. Ancak bu iki özelliğin öznel olduğu belirtilmiştir (Çolakkadıoğlu, 2003).

1.2.1.4. Pişmanlık Kuramı

Pişmanlık Kuramı, riskli kararlarda pişmanlık çekmekten kaçınmayı ve duygusal ve motivasyonel unsurları beklenen bir hizmet programı çerçevesine dâhil etmeyi içermektedir. Kuram, karar vermede bireysel farklılık yaklaşımlarına dayanılarak oluşturulmuştur. Kişilerin genel alternatif bir değere ulaşmak için olasılıkları ve sonuçları birleştirmedini söylemektedir. Bunu yerine insanların seçtikleri alternatifin sonucunu, başka bir alternatif seçselerdi "olabilirdi" sonucuyla karşılaştırdıklarını belirtmektedir. Kurama göre bu karşılaştırma ya pişmanlık (diğer seçenek daha iyi olursa) ya da sevinç (diğer seçenek daha kötü sonuçlanırsa) duygularına yol açacaktır. Kişiler bir kararın ardından bu hisleri yaşayacaklarını bildiklerinden, karar vermeden önce bu hisleri dikkate almakta ve her alternatif için sonucun ne hissettireceğini hesaplamaktadırlar. Pişmanlığın etkisi ise, farklı seçeneklerin sonuçlarının birlikte oluşma biçimlerine ve bu sonuç farklılıklarının tercihte öngörülebilir değişikliklere yol açıp açmadığına bakılarak test edilmektedir (Larrick, 1993).

1.2.1.5. Bayezyan Karar Verme Kuramı ve Oyun Kuramı

Bayezyan Karar Kuramı, karar vermeyi risk durumlarıyla ilişkili şekilde açıklamaktadır. Kuram, bireylerin seçeneklerin olası sonuçlarının kesinliğine yönelik tercih yaptığını belirtmektedir. Belirsiz ve kesinliğinden emin olunmayan seçenekler elenmekte ve bu sayede daha belirgin seçenekler kişinin kararında rol oynamaktadır (Ersever, 1996).

Oyun Kuramı ise iki veya daha fazla karar verici (oyuncu) içeren ve herhangi bir sosyal etkileşim için geçerli olan matematiksel bir teoridir (Colman, 2003). Kuram, oyuncu olarak görülen karar vericilerin en kazançlı kararları almaya çalıştıklarını söylemektedir. Kişiler grupta ortak olarak karar verebildikleri gibi

işbirliği derecesine bağlı olarak benmerkezci karar verebilmektedirler (Ersever, 1996). Karar vericiler, seçim yapmak için hangi stratejileri uygulayacaklarını belirlemeden önce başkalarının kendilerini etkileyecek hangi çözüm yollarını izleyeceğini düşünmektedirler. Seçenekler, olasılıklar ve sonuçlar beklendiği gibi kesindir. Bununla birlikte olası sonuçlar, oyuna dâhil olan tüm karar vericiler için olası alternatiflere bağlı olsa da farklı tarafların etkileşimi önemsizdir (Oliveira, 2007).

1.2.1.6. Çatışma Teorisi Modeli

Karar verirken ortaya çıkan stresin karar verme başarısızlığının önemli bir belirleyicisi olduğunu belirten Janis ve Mann (1977), bir kişinin, ikisinin de hoş olmayan sonuçlara yol açtığı bilinen iki alternatif arasından seçim yapması gerektiğinde, karar çatışmalarının belirgin bir şekilde arttığını söylemektedir. Algılanan bu stresin fizyolojik ve psikolojik belirtilerinin yoğunluğu, karar verenin yaptığı herhangi bir seçimden beklediği kayıpların algılanan büyüklüğüne bağlı görünmektedir. En hafif stres ve belirsizlik riskleri bile karar verenin arama ve değerlendirme faaliyetlerinin kalitesini etkileyebilmektedir. Karar çatışmasından kaynaklanan psikolojik stres, en az iki kaynaktan meydana gelmektedir. Bunlar;

a) Seçilen alternatif ne olursa olsun meydana gelebilecek ciddi kişisel, maddi ve sosyal kayıplarla ilgili endişe ve

b). Karar yanlış giderse oluşabilecek itibar kaybı ve benlik saygısı üzerine bir endişedir (Janis ve Mann, 1977).

Çatışma modeline göre, potansiyel olarak tehdit oluşturan stresle baş etmenin beş temel örüntüsü vardır. Bunlar, çatışmasız bağlılık, çatışmasız değişim, savunucu kaçınma, aşırı ihtiyatlılık ve dikkatli karar vermedir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997).

a) Çatışmasız Bağlılık

Karar verici kişi, kayıp riskiyle ilgili bilgileri görmezden gelerek şaşkınlık içinde mevcut eylem yoluna devam etmeye karar verir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997). Çatışmasız bağlılıkta, kişinin karar verme zorunluluğu görmezden geldiği düşük stresle ilişkilendirilmiştir (Radford, Mann, Ohta ve Nakane, 1993).

b) Çatışmasız Değişim

Bu örüntüde karar verici, en dikkat çekici ve şiddetle tavsiye edilen eylemi kabul etmektedir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997). Çatışmasız değişim, kişi tehdidin farkında olduğunda ve koruyucu önlem olarak beklenen kayıplardan kaçınmak istediğinde ortaya çıkmaktadır. Ancak yeni seçim yolunun da potansiyel kayıplara neden olabileceğini kabul etmez. Örneğin, geçireceği ameliyat sonrasında oluşabilecek olağan ağrı ve yoksunluklardan haberdar olmayan ciddi hastalarda bu örüntü ortaya çıktığında uygunsuzdur. Bu örüntüde öznel inanç mevcut işlem yolunda ciddi bir risk bulunduğu yönündedir. Stres seviyesi düşüktür ve kararsızlık bulunmamaktadır (Janis, 1985).

c) Savunucu Kaçınma

Karar verici, çatışmayı erteleyerek (erteleyici), sorumluluğu başkasına devrederek (kaçıngan) ya da kararın önemini ve alternatiflerin aranmasının değerini düşürmek için akla uygun hale getirerek (rasyonelleştirme) karardan kaçır ve sıkıntı yaratan çatışmaları önler. Savunucu kaçınma ifadelerinin her biri eksik ve çoğunlukla önyargılı bilgilerin değerlendirilmesi ile bağlantılıdır ve bu da hatalı kararlara yol açmaktadır. Savunucu kaçınma, yüksek stresle ilişkilidir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997). Bu örüntü, gerçekçi bilgilerle kolayca düzeltilemez ya da engellenemez. Kaygı ve diğer acı verici etkilerin uyandırılmasını önlemek için bu örüntüyü sergileyen kişi, gerçekçi uyarılar içeren düzeltici iletişimlere de dâhil olmak üzere tehdit ipuçlarına karşı seçici olarak dikkatsizdir. Bu kusurlu başa çıkma kalıbının başlıca belirleyicisi, tehdit tarafından ortaya çıkan ikileme yeterli bir çözüm bulmak için gereken umudun eksikliğidir. Bu örüntü, bazen insanların geçici bir krizin üstesinden gelebilmesi için olumlu bir değere sahip olmasına rağmen, uzun vadede olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Örneğin, hayatı tehdit eden bir hastalığın başlangıcında, tedavinin geciktirilmesine yönelik olarak hastanın bu stili kullanması zararlı sonuçlar doğurabilmektedir. Bu örüntüdeki öznel inanç mevcut işlem yolunda da yeni seçim doğrultusunda da ciddi bir risk bulunduğu yönündedir. Sorun için daha iyi bir çözüm yolu bulunamamıştır. Stres düzeyi düşükten yükseğe doğru değişkenlik göstermektedir. Tehlike belirtileri belirgin olmadığı sürece çok az miktar stres görülebilmektedir (Janis, 1985).

d) Aşırı İhtiyatlılık (Panik)

Karar verici, ikilemden kurtulmak için arayış içindedir. Zaman baskısı sebebiyle karar sahibi, bir an önce rahatlama amacıyla aceleyle tasarlanmış çözümler tarafından dürtüsel olarak ele geçirilmiştir. Seçimlerin sonuçları, duygusal heyecan, düşünceye saplanma ve dikkat eksikliği yüzünden gözden kaçırılmaktadır. Karar vericinin hoş olmayan alternatifler arasında yalpaladığı “panik” benzeri bir durum yaşamaktadır. Şiddetli duygusal stresle ilişkilidir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997). Aşırı ihtiyatlılık, bir kişi panik halinde veya panik yakınında olduğunda baskın durumdadır. Böyle bir durumda kişi, meydana gelebilecek tüm korkunç şeylerle ilgili düşünceleri saplantı haline getirmektedir ve mevcut ikilemi aşmanın yolunu çılgınca aramaya girişmektedir. Kişi hiçbir ayırım gözetmeksizin çevresinden gelen uyarıları ve tavsiyeleri aşırı ciddiye almakta ve bunlarla boğulabilmektedir. Böyle kişiler, aceleyle tasarlanmış eylem ile istenmeyen sonuçları hesaba katmadan dürtüsellik göstermektedirler. Bireyler tehlike koşulları altında acil kararlar almak zorunda kaldıklarında, aktivitenin kısıtlanması, duygusal yoksunluk ve destekleyici kişilerle temasın olmaması gibi bazı çevresel faktörler, aşırı ihtiyatlılık olasılığını arttırmaktadır. Örüntünün en önemli özelliği, çözüm yolunu bulmak için gereken zamanın yetersiz oluşu ve hissedilen sürekli ve şiddetli kaygı halidir (Janis, 1985).

e) Dikkatli Karar Verme

Yeni bilgilerin tarafsız bir şekilde özümsemesi ve kapsamlı bilgi araştırması sonucunda ortaya çıkmaktadır (Janis ve Mann, 1977). Karar verici, kararıyla elde edeceği hedefleri netleştirir, bir dizi alternatif bulur, ilgili bilgileri özenle araştırır, bilgiyi tarafsız bir şekilde özümser ve seçim yapmadan önce alternatifleri iyi değerlendirir. Sağlıklı psikolojik stres seviyesiyle ilişkilidir. Çatışma modeline göre, dikkatli ve akılcı karar vermeye olanak tanıyan tek başa çıkma kalıbı dikkatli karar vermedir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997). Dikkatli karar alma genellikle tehdidi azaltan veya en aza indirgeyen etkili problem çözme davranışına yol açmaktadır. Bu örüntüde sorun için daha iyi bir çözüm yolu bulunabilir ve bunun için yeterli zaman bulunmaktadır. Tehlike durumuna bağlı olarak orta düzey kaygı görülebilmektedir (Janis, 1985).

Janis ve Mann'a göre (1977) acil karar vermenin beş temel örüntüsünü gösteren çatışma teorisi modeli, kişide yaklaşmakta olan tehlike uyarısı ile devreye

girmektedir. Yaklaşmakta olan gerçek bir tehlike söz konusu olduğunda, kişi kendine önlem almadığı takdirde karşılaşılabileceği risklerin ciddi olup olmayacağını sormaktadır. Karar verici tehlike uyarısını ciddiye alıyorsa, beklenen tehdidin onu etkilemesi olasılığını gösteren çevresel işaretleri incelemektedir. Karar verici tehdidin önemli olmayacak kadar küçük olduğuna karar verirse ya da tehlike büyüklüğünü katlanılabilir bulursa, kişide belirsiz seviyede duygusal uyarılma gerçekleşmektedir. Ancak eğer kişi tehdidin ciddi olduğuna karar verirse, duygusal olarak uyarılarak kaçış yollarını aramaya başlamaktadır. Ardından karar verici uygun koruyucu önlemi aldığı takdirde hala tehlikede olup olmadığını düşünmektedir. Tehlikenin gerçekleşmeyeceğine inanılıyorsa uyarılma durumu azalacak ve çatışmasız değişim görülecektir. Eğer aksi düşünülüyorsa, kişinin duygusal uyarılması daha da şiddetlenecektir. Bu defa karar verici herhangi bir kaçış yolu bulup bulamayacağını düşünmeye başlamaktadır. Karar verici kaçış yolu bulamayacağına inanıyor ve soruna çözüm bulmak yerine sorumluluğun başkasında olduğunu öne sürerek acı veren duyguları uyandıran işaretlerden kaçınıyorsa ya da karar vermeyi sürekli erteliyorsa, bu durum savunucu kaçınma örüntüsünü kullandığını göstermektedir. Eğer karar verici soruna çözüm bulabileceğine inanıyor ancak bunun için yeterli zamanı olmadığına inanıyorsa aşırı ihtiyatlılık görülmektedir. Tersine çözüm için yeterli zamanı olduğuna inanıyorsa, karar vericinin dikkatli karar verme örüntüsünü kullandığı belirtilmektedir. Çatışmasız bağlılık, çatışmasız değişim, savunucu kaçınma ve aşırı ihtiyatlılık örüntülerinin kullanılması, tehlikenin gerçekleştiği durumlarda sorunlu ve uyumsuz başa çıkma olarak görülmektedir. Dikkatli karar verme örüntüsü ise karar vermede etkili başa çıkma olarak tarif edilmektedir.

Janis ve Mann'ın (1977) çatışma modeli karar verme konusunda sosyal psikolojik bir modeldir. Modele göre başa çıkma örüntüsünü belirlemek için üç koşul bulunmaktadır:

1. Tercih edilen alternatifler sonucu risklerin farkında olunması,
2. Daha iyi bir alternatif bulma umudu,
3. Bir karar alınmadan önce seçim için yeterli zamana sahip olduğuna inanma (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997).

Dikkatli karar verme, yukarıdaki üç şartın yerine getirilmesine bağlıdır. Oysa savunucu kaçınma, iyi bir çözüm bulma ihtimalinin çok düşük olduğu yönündeki karamsar inanç tarafından tetiklenmektedir. Aynı kalıpların her karar vericinin repertuarında olduğu kabul edilmesine rağmen, çatışmacı kararlardan kaçınmak için genellikle dikkatli olmayan başa çıkma kalıpları (savunucu kaçınma ve aşırı ihtiyatlılık) kullanma eğiliminde bireysel farklılıklar olmaktadır. Kaygılı kişilik, alışılmış başa çıkma tarzı ve bilgi işleme yeteneği gibi kişilik değişkenlerinin ve karar vericinin diğer özelliklerinin, karar verme örüntülerinden özellikle birinin kullanım sıklığında önemli bir etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir. Psikolojik strese karşı gösterilen hoşgörü düzeyinin, iyimserlik/karamsarlığa yatkınlığın ve zaman baskısına duyarlılığın, karar vericiyi belirli öğrenilmiş başa çıkma tarzlarına bağımlılık kazandıracağı varsayılmaktadır (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997).

1.2.2. Karar Verme Stilleri

Karar verme stili, problem çözme ve seçim yapma amacıyla bilgiyi değerlendirme sürecindeki bireysel farklılık olarak adlandırılmıştır (Thunholm, 2004). Karar verme kuramları dışında başka konularla ilgili olarak ortaya çıkan ve geliştirilen ölçme araçları ile bağlantılı olarak farklı karar stilleri öne sürülmüştür. Örneğin, Flinders Karar Verme Ölçeği (Mann, 1982) kişinin tercih ettiği başa çıkma tarzları veya karar çatışması ile mücadele stratejilerini ölçmek için hazırlanmıştır. Janis ve Mann'ın (1977) karar verme modeli temel alınarak geliştirilen ölçek, teoride tanımlanan beş karar verme örüntüsünden üçünü ölçmektedir. Geliştirilen Karar Verme Ölçeği, dikkatli karar verme, aşırı ihtiyatlılık ve savunucu kaçınma ölçeklerinden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak, savunucu kaçınmanın alt boyutlarını ölçmek için üç alt ölçek daha bulunmaktadır. Bunlar, erteleyici (procratination), kaçınan (buck-passing) ve ussallaştırma (rationalization) alt ölçekleridir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997).

Araştırmacılar daha sonra bu ölçeği test ederek beş örüntünün deneysel verilerce desteklenip desteklenemeyeceğini tespit etmek amacıyla ölçeğin faktör geçerliğini incelemişlerdir. Ayrıca bu çalışmayı altı farklı ülke ki katılımcılarda uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda özellikle ussallaştırma alt boyutunda eksiklikler ve zayıflıklar belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular

doğrultusunda, Melbourne Karar Verme Ölçeği olarak adlandırılan karar vermeyi dört faktörde inceleyen yeni bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçekte dikkatli, erteleyici, kaçınan ve panik karar verme stilleri korunmuş ve ussallaştırma karar verme stili çıkarılmıştır. Dikkatli karar verme, ilgili bilgilerin özenle araştırıldığı, yeni bilgilerin tarafsız bir şekilde özümlediği ve seçim yapmadan önce alternatiflerin dikkatli bir şekilde değerlendirildiği sağlıklı karar verme stilidir. Kaçınan karar verme stilinde, birey karar verme eyleminden kaçınır ve karar vermeyi başkalarına devretme eğilimindedir. Böylece sorumluluk başkasına atılarak bu stresli eylemden kendini kurtarmaya çalışmaktadır. Erteleyici stil, kararın nedensiz şekilde sürekli ertelendiği stildir. Panik karar verme stili ise, zaman baskısının olduğu durumlarda karar vericinin yeterince iyi düşünmeden çözüme hemen ulaşmak istediğinde ortaya çıkmaktadır. Bu stillerin dışında ölçekte karar vermede benlik saygısı da ölçülmektedir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997). Karar vermede benlik saygısı, karar vermede kişisel değer tutarlılığını ifade etmektedir (Govind ve Amalor, 2016). Ölçeğin faktör yapısı farklı kültürlerde de incelenmiştir. İsveç'te hasta, sağlık çalışanı, sağlık çalışanı öğrencisi ve öğretmenler olmak üzere toplam 735 kişi ile yürütülen çalışmada Melbourne Karar Verme Ölçeği'nin üç faktörlü olmasının daha uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Dikkatli, erteleyici ve kaçınan karar verme stillerinin tatmin edici olduğu bulunmakla birlikte, panik karar verme alt boyutunun ölçülebileceğine dair herhangi bir destek bulunamadığı bildirilmiştir (Isaksson, Hajdarevi, Jutterström ve Hörnsten, 2014).

Karar vermedeki cinsiyetler arası farkı inceleyen çalışmaların sonuçları da en az karar verme kuramları kadar çeşitlidir. Örneğin, erkeklerin daha dikkatli karar verdikleri ve kızların da bağımlı karar verme stilini daha çok kullandıklarını öne süren araştırmalar bulunmaktadır (Avşaroğlu, 2007; Brown ve Ng, 2012; Mau, 2000, Radford, Mann, Ohta ve Nakane, 1993). Karar vermede kızların, erkek katılımcılara göre daha fazla stres yaşadıklarına dair bulgular da mevcuttur (Güçray, 2001; Deveci, 2011). Benzer cinsiyetler arası fark sonuçları, panik karar verme stilinde de görülmüştür (Can, 2009). Bu araştırmaların aksine cinsiyetler arası farkın tespit edilmediği çalışmalarda bulunmaktadır (Avşaroğlu, 2007; Çolakkadioğlu, 2003; Taşdelen, 2002).

Pek çok çalışmada yaş ilerledikçe karar vermenin daha planlı ve dikkatli şekilde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Yaş ilerledikçe artan bilgi miktarı, problem çözme becerisi, tutarlılık ve duygu durumlarındaki değişimin azalması ile karar verme becerisi yükselmektedir (Avşaroğlu, 2007; Can, 2009; Deniz, 2002; Köksal, 2003; Ruggeri, Gummerum ve Hanoch, 2014). Örneğin, ileri yaştaki yetişkinlerin üniversiteye dönme kararı üzerine yapılan bir çalışmada, dikkatli karar vermenin ayrıntılı bir planlama ile ve diğer stillerin yüzeysel planlama ve karar sonrası pişmanlık ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997).

Ülkemizde sosyo-ekonomik düzey ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sonuçları farklılık göstermektedir. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan gençlerin daha az bağımlı karar verdiğini (Taşdelen, 2002) ve daha uzun sürede karar verdiklerini (Avşaroğlu, 2007) belirten çalışmalar bulunmaktadır. Baba eğitim düzeyini inceleyen çalışmalarda fark gözlenmezken, anne eğitim düzeyini inceleyen çalışmalarda bağımlı (Köksal, 2003) ve kaçınan (Can, 2009) karar verme stillerini kullanma ile ilişki gözlenmiştir.

Karar verme stillerinde kültürler arası farkları inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan birisi olan Radford, Mann, Ohta ve Nakane'nin (1993) üniversite öğrencileri üzerinde kültürel farklılıklar ve karar verme stillerini araştırdıkları çalışmada, Avustralyalı üniversite öğrencilerinin, Japon üniversite öğrencilerine oranla yüksek düzeyde seçimlerinin sorumluluğunu aldıkları, ancak daha az stres yaşayarak, daha az savunucu kaçınma ve panik karar verme stillerini kullandıkları tespit edilmiştir. Avustralyalı öğrenciler arasında ise erkek öğrencilerin, kızlara göre daha düşük düzeyde karar stresi yaşadıkları, fakat bu durumun Japon üniversite öğrencilerinde tam tersi olduğu bulunmuştur. Üç batı kültürü (ABD, Avustralya ve Yeni Zelanda) ve üç doğu kültürü (Japonya, Hong Kong ve Tayvan) üzerine yapılan bir karşılaştırma çalışmasında ise, dikkatli karar vermenin bu kültürler arasında bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgu İspanya'da yürütülen diğer kültürler arası karşılaştırma çalışmasında da doğrulanmıştır. Bununla birlikte belirtilen doğu kültürleri arasında batı kültürlerinden daha fazla panik karar verme stiline kullanıldığı öne sürülmüştür. Avustralyalı ve Singapurlu üniversite öğrencileri arasındaki karar verme stillerinin incelendiği bir çalışmada, dikkatli karar

verme stili puanları Avustralyalı katılımcılar Singapurlu katılımcılara göre daha yüksek ve panik karar verme stili puanları daha düşük çıkmıştır (Brown ve Ng, 2012).

Psikiyatrik rahatsızlıklar ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Radford, Mann ve Kalucy (1986) hastaneye yatan psikiyatri hastaları üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında, panik ve savunucu kaçınma puanları ile psikiyatrik rahatsızlık şiddeti arasında olumlu ve yüksek derecede bir ilişki bulmuşlardır. Çalışmalarında depresif kişilerin karar vermekte zorlandıkları ve karar vermede başkalarına bağımlılık gösterdikleri görülmüştür. Benzer sonuçlar diğer araştırmacılar tarafından da gözlemlenmiştir (Bavol'ár ve Orosova, 2015; Yılmaz, Arslan, Sarıcaoğlu ve Yılmaz, 2013).

Genel olarak, dikkatli karar verme stilinin sağlıklı ve uyumlu bir karar vermeyi gösterdiği yapılan çalışmalarda da kanıtlanmıştır. Ancak kaçınan, panik ve erteleyici karar verme stilleri pek çok çalışmada uyumsuz ve sağlıksız görülen özellikler ile ilişkili görülmektedir (Deniz, Arı, Akdeniz ve Özteke, 2015; Radford, Mann ve Kalucy, 1986; Sarı, 2008; Yılmaz ve Altınok, 2010; Yılmaz, 2011).

Kara verme stillerini araştıran diğer araştırmacılardan Scott ve Bruce (1995) karar verme stillerini bir kişilik özelliği olarak görmemişler ve belirli bir karar bağlamında belirli bir şekilde tepki göstermek için alışkanlığa dayalı bir eğilim olarak incelemişlerdir. Yaptıkları çalışmalar sonucunda beş karar verme stili tanımlamışlardır. Bunlar, karar verme esnasında, karar sahibinin durumla ilgili gerekli araştırma ve değerlendirmeleri yaparak duruma en uygun alternatifi seçme olarak tanımlanan akılcı karar verme, duygular ve sezgiler ile karar verme olarak tanımlanan sezgisel karar verme, diğerlerinin tavsiyelerine ve yönlendirmelerine uygun olacak şekilde karar verme olarak tanımlanan bağımlı karar verme, karar vericinin karardan kaçındığı kaçınan karar verme ve son olarak karar verme esnasındaki koşullara göre karar verme olarak tanımlanan spontan karar vermedir.

Johnson, Corscarelli ve Johnson ise “bilgi toplama” ve “bilgi analiz” stilleri olmak üzere iki boyutlu bir karar verme envanteri geliştirmişlerdir. Birincisi plan bilgi toplama stili, spontan (sezgisel deneme yanılma) ve sistematik (dikkatli tartım ve seçeneklerin değerlendirilmesi) karar verme stillerinden oluşmaktadır. İkinci boyut olan bilgi analiz stili ise içsel (kendi fikirlerini referans olarak kullanan) ve

dışsal (başkalarının düşüncelerini referans olarak kullanan) karar verme stillerinden oluşmaktadır (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997). Spontan karar vericiler anında karar veren kişileri tanımlamaktadır. Sistematik karar vericiler, sistemli ve akılcı bir şekilde bilgiyi toplayan kişileri açıklamaktadır (Avşaroğlu, 2007). İçsel karar vericiler, bilgiyi sakin bir şekilde ve kendi içlerinde değerlendirmekte, dışsal karar vericiler ise kararlarını diğer kişilerle birlikte tartışarak oluşturmaktadırlar. En kararsız karar vericiler, spontan ve dışsal olanlar, sonra sırasıyla spontan ve içsel olanlar, sistematik ve dışsal olanlar ve son olarak da sistematik ve içsel olan karar vericilerdir (Can, 2009).

1.2.3. Karar Vermede Benlik Saygısı

Benlik saygısı psikoloji literatüründe yaygın olarak kullanılan bir kavramdır. Benlik saygısı, bireylerin kendilerine yönelik olumlu ya da olumsuz olabilecek görüşlerini içermektedir. Yüksek benlik saygısı, kişinin kendini kabul etmesini ve değerli görmesini ifade etmektedir. Düşük benlik saygısı ise kişinin kendini olduğundan daha değersiz ve yetersiz olarak kabul etmesi anlamına gelmektedir (Rosenberg, 1979). Benlik saygısı kavramı kişilik, davranış, sosyo-ekonomik faktörler, sağlık, eğitim ve klinik olmak üzere pek çok psikoloji alanıyla ilişkili olarak kullanılmaktadır (Hills, Francis ve Jennings, 2011).

Benlik saygısının gelişimi, kişinin değer verdiği kişilerden gördüğü ilgi ve kabulün derecesine, elinde tuttuğu başarı ve sosyal statüye, kendisine yönelik değerlendirmelere ne şekilde karşılık verdiği ve kendisi için planladığı amaçlara ulaşip ulaşmamasına bağlanmaktadır (Dilek, 2007). Bireylerin elde ettiği başarılar isteklerini ne ölçüde karşılıyorsa, kişinin benlik saygısı da bu ölçüye göre değişim göstermektedir. Bireylerin istekleri elde ettikleriyle ne kadar örtüşüyorsa benlik saygısı da o derece yükselmektedir. Kişilerin değerleri de toplum tarafından şekillenmektedir (Korkmaz, 1996). Bununla birlikte aile, arkadaş çevresi ve okul ortamı bir ergenin benlik saygısının gelişimini önemli derecede etkilemektedir (Roustit, Campoy, Chaix ve Chauvin, 2010).

Psikanalitik Kuram, benlik saygısını süperego ile açıklamaktadır. Kurama göre benlik saygısı, süperegonun kontrolündedir. Süperego, kişinin kendini

cezalandırması, doğru olanın ne olduğu konusundaki yargıları ve kişiye göre diğer insanların kendisi hakkındaki düşünceleri ile ilgilidir (Hamarta, 2004).

Yapılan araştırmalar benlik saygısının ilkokuldan ortaokula, ortaokuldan liseye ve liseden üniversiteye geçişler başta olmak üzere, kişinin yaşamındaki dönüm noktalarında düştüğünü ve yaşam boyunca dalgalanmalar gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Araştırmacılar, benlik saygısının ergenliğin ortalarında düştüğünü, 20'li yaşlarda arttığını, 30'lu yaşlarda değişmediğini, 40-60 yaş arası yükseldiğini ve 70-80'li yaşlarda tekrar düştüğünü tespit etmişlerdir (Robins ve Trzesniewski, 2002). Birçok araştırma, erkeklerin benlik saygısının kadınlardan daha yüksek olduğunu söylemektedir (Bachman, O'Malley, Freedman-Doan, Trzesniewski ve Donnellan, 2011; Dilek, 2007; Mau, 2000). Bununla birlikte, belirtilen bu cinsiyet farklılığının 18-25 yaşları arasında yavaş yavaş kaybolduğunun gözlemlendiği bildirilmiştir (Santrock, 2012).

Araştırmacılar benlik saygısı ile karar verme ilişkisinin üzerinde oldukça durmuşlardır. Özellikle savunucu kaçınma gibi uygunsuz karar verme stilleri benlik saygısı ile ilişkilendirilmektedir. Benlik saygısı düşük olan kişilerin görevlerden daha hızlı vazgeçtikleri ve kendilerini sabote ettikleri gözlenmiştir. Ayrıca benlik saygısı düşük kişilerin, değerlendirilme korkusu ve bir görevi tamamlama yeteneği konusunda şüphe duymaları erteleme eğilimini yükseltmektedir. Bu bağlamda düşük benlik saygısı karar vermede ertelemeyle ilişkili bir özellik olarak görülmektedir (Phillips ve Reddie, 2007; Thunholm, 2004). Ayrıca karar vermede yüksek benlik saygısının düşük stres ile ilişkili olduğunu tespit eden araştırmalar da mevcuttur (Radford, Mann, Ohta ve Nakane, 1993).

Birçok araştırmacı karar vermede benlik saygısının, dikkatli karar verme stili ile olumlu yönde ilişkili olduğunu söylemektedir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997; Radford, Mann, Ohta ve Nakane, 1993; Yılmaz ve Altınok, 2010; Yılmaz, 2011). Ayrıca batı kültürleri, doğu kültürlerine göre daha fazla karar vermede benlik saygısı talep etmektedir (De Heredia, Arocena ve Gárate, 2004). Araştırmalar, aile bireylerinin birbirine olan bağlılığının, ergenin aile karar verme sürecine ne oranda katıldığına, ergen benlik saygısı üzerinde olumlu yönde bir artış sağladığını göstermektedir (Baldwin ve Hoffmann, 2002). Ayrıca olumlu aile ortamının dikkatli

karar vermede oldukça önemli olduğunu kanıtlayan çalışmalar da bulunmaktadır (Can, 2009).

Sadece erkek çocuklar ile yapılan bir başka çalışmada da iyi belirlenmiş sınırlar dâhilinde erkek çocuklara özgürlük tanımının benlik saygısını arttırdığı tespit edilmiştir (Santrock, 2012). Ergen için ailenin kendi cinsiyetindeki arkadaşlarına oranla daha önemli olduğu, ancak ergenin problemlerini ailesinden çok arkadaşları ile paylaştığı öne sürülmektedir. Ayrıca anne-baba ve akran fikirlerinin birçok alanda çatıştığı görülmüştür (Wilks, 1986). Benzer şekilde Gully ve Eden (2004), öz yeterlilik ile benlik saygısı arasında güçlü ve olumlu yönde bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Benlik saygısı Erikson'un (1968) sekiz psikososyal gelişim everesinden ilki olan güvensizliğe karşı güven basamağında kazanılmaktadır. Bu evrede kazanılan güven duygusunun ergenlikte de pekiştirilmesiyle benlik saygısı yüksek bireyler topluma kazandırılmış olmaktadır. Benlik saygısı kişinin ailesi ve çevresinin kendisini değerlendirmesi ile birlikte gelişim göstermektedir. Eğer kişi çevresi tarafından değer gördüğünü hissediyor ve çevresinin ona karşı olan tutumları onu hoşnut ediyorsa benlik saygısının gelişim göstereceği düşünülmektedir. Bununla birlikte bireyin davranışlarının da benlik saygısı ile tutarlı olduğu belirtilmektedir (Brown, 1977).

1.3. Amaç

Bu tez çalışmasında, karar verme stillerinin ergen katılımcılar üzerinde, duygusal özerkliğin bireyleşme, ebeveyni idealleştirmeme, bağımsızlık ve ebeveyni birer insan olarak görme boyutları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 19 yaş olması sebebiyle, karar verme stillerinin duygusal özerklik boyutlarını ne oranda etkilediği, 19 yaş ve altı ile 20 yaş ve üstü öğrencilerin ayrı ayrı gruplandırılması yoluyla incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede de orta ve geç ergenlikteki öğrencilerin duygusal özerklik düzeyleri arasındaki farkta, karar vermenin etkisinin daha iyi tespit edilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların duygusal özerklik puanları ve karar verme stilleri ile sosyo-demografik düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi de amaçlar arasındadır.

BÖLÜM II

2. Yöntem

2.1. Katılımcılar

Bu çalışmanın katılımcılarını, 2017 yılında, İstanbul ilinde yaşayan toplam 366 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır. Kolay örnekleme yoluyla ulaşılan katılımcılar, 202 kız (%55,2) ve 164 erkek (%44,8) öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 16-24 arasında değişmektedir ve yaş ortalaması $19,07 \pm 2,49$ yıldır.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımı, 157 lise öğrencisi (%42,9), 46 ön lisans öğrencisi (%12,6) ve 163 lisans öğrencisi (%44,5) şeklindedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılanların duygusal özerklik düzeyleri ile karar vermede benlik saygısı ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla üç bölümden oluşan bir form hazırlanmıştır. Formun ilk bölümünde Duygusal Özerklik Ölçeği (DÖÖ) yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların karar vermede benlik saygısı ve karar verme stillerini belirlemek için Melbourne Karar Verme Ölçeği-I (MKVÖ-I) ve Melbourne Karar Verme Ölçeği-II (MKVÖ-II) kullanılmıştır. Söz konusu formun son bölümünde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla bir kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

2.2.1. Duygusal Özerklik Ölçeği

İkisi bilişsel, ikisi duyuşsal dört alt boyut ve yirmi maddeden oluşan Duygusal Özerklik Ölçeği ergenlik dönemindeki duygusal özerklik seviyesini ölçmektedir. Maddelerin on bir tanesi ters maddedir (1, 2, 4, 6, 9, 11, 12, 13, 15, 18 ve 20). Ölçek, “Tamamıyla Katılıyorum” (4), “Katılıyorum” (3), “Katılmıyorum” (2) ve “Hiç Katılmıyorum” (1) şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilebilecek genel toplam puanı 20-80 arasında olmaktadır. Puanların yüksekliği, ergenin ebeveynlerinden sağlıklı kopmasının göstergesidir (Steinberg ve Silverberg, 1986).

Ölçeğin bütünü için, Bireyleşme (7., 9., 14., 17. ve 19. maddeler), Ebeveyne Bağımlı Olmama (2., 5., 6. ve 13. maddeler), Ebeveyni İdealleştirmeme (1., 4., 11., 15. ve 18. maddeler) ve Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanmasıdır (3., 8., 10., 12.,

16., 20. maddeler). Ölçeğin tüm alt boyutları için Cronbach alfa değeri 0,75'tir. Bireyleşme alt boyutu için Cronbach alfa değeri 0,60, Ebeveynlere Bağımlı Olmama alt boyutu için 0,51, Ebeveynleri İdealleştirmeme alt boyutu için 0,63 ve Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması alt boyutu için ise 0,61'dir (Steinberg ve Silverberg, 1986).

Duygusal Özerklik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmaları Tatar, Bildik, Yektaş, Hamidi ve Özmen (2016) tarafından 14-20 yaş arasındaki 1,051 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada ölçeğin tamamı için iç tutarlılık 0,78 olarak bulunmuştur. Bireyleşme boyutu için Cronbach alfa değeri 0,65, Ebeveyne Bağımlı Olmama boyutu için 0,54, Ebeveyni İdealleştirmeme boyutu için 0,71 ve Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması boyutu için 0,55 olarak ölçülmüştür. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı bu çalışmada 0,65 bulunmuştur. Duygusal Özerklik Ölçeği'nin benzer ölçek geçerlik çalışması Ana-Baba ve Ergen İlişki Envanteri Genel Anlaşmazlık ve Bütünlük alt ölçekleriyle yapılmış ve bağıntı düzeyleri 0,55 ve 0,48 olarak tespit edilmiştir. Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucuna göre ise ölçeğin İyi Uyum katsayısının 0,81, Düzeltilmiş İyi Uyum katsayısının 0,77, Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü'nün 0,09 ve Artık Ortalamaların Karekökü'nün 0,08 olduğu görülmüştür (Bk. Ek 1).

2.2.2. Melbourne Karar Verme Ölçeği-I-II

Melbourne Karar Verme Ölçeği-I-II, Mann, Burnett, Radford ve Ford (1997) tarafından Flinders Karar Verme Ölçeği-I-II üzerinden oluşturulmuştur. Araştırmacılar 2051 üniversite öğrencisi üzerinde Avustralya, Yeni Zelanda, ABD, Japonya, Hong Kong ve Tayvan'da yaptıkları kültürler arası çalışmalarda ölçeğin faktör geçerliliğini test etmişlerdir. Araştırmanın sonucunda ölçek kısaltılarak, 22 maddelik, dört tanımlanabilir faktörü içeren gözden geçirilmiş bir model ortaya çıkmıştır. Ölçeğin alt boyutları, Dikkatli, Kaçınan, Panik ve Erteleyici Karar Verme stillerinden oluşmaktadır.

Melbourne Karar Verme Ölçeği-I, karar vermede benlik saygısını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Toplam altı madden oluşmakta ve 1., 3., 5. maddeler düz şekilde; 2., 4., ve 6. maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Doğru işaretlenen sorular "2", Bazen Doğru soruları "1" ve Doğru Değil cevapları "0"

olarak puanlanmaktadır. 12 puan ölçekten alınabilecek en yüksek puandır. Yüksek puanlar karar vermede benlik saygısının yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,74 olarak bildirilmiştir.

Melbourne Karar Verme Ölçeği-II ise 22 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu ölçek kişilerin karar verme stillerini belirlemektedir. Dört alt ölçeği bulunmaktadır. Dikkatli (2., 4., 6., 8., 12. ve 16. maddeler), Kaçınan (3., 9., 11., 14., 17. ve 19. maddeler), Erteleyici (5., 7., 10., 18. ve 21. maddeler) ve Panik (1., 13., 15., 20. ve 22. maddeler) alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları için Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla, Dikkatli 0,80, Panik 0,74, Kaçınan 0,87 ve Erteleyici 0,81 olarak rapor edilmiştir. Bu ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Doğru işaretlenen sorular “2”, Bazen Doğru soruları “1” ve Doğru Değil cevapları “0” olarak puanlanmaktadır. Yüksek puanlar o boyuttaki karar verme stilinin yüksek kullanımını göstermektedir (Mann, Burnett, Radford ve Ford, 1997).

Melbourne Karar Verme Ölçeği-I-II'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Deniz (2004) tarafından 154 üniversite öğrencisi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Güvenirlik çalışması sonuçlarına göre, test-tekrar test yöntemi ile alt ölçeklerden elde edilen güvenirlik katsayıları 0,68 ile 0,87 arasında iken, ölçeğin iç tutarlılık katsayıları ise 0,65 ile 0,80 arasında yer almaktadır. Melbourne Karar Verme Ölçeği-I-II'nin benzer ölçek geçerlik çalışması Karar Stratejileri Ölçeği (KSÖ) ile gerçekleştirilmiştir. MKVÖ-I-II ile KSÖ alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayıları da 0,15 ile 0,71 arasındadır (Bk. Ek 2).

2.2.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından, katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf, eğitim, anne-baba eğitim ve meslek durumları gibi sosyodemografik bilgileri için 18 soruluk bir kişisel bilgi formu oluşturulmuştur (Bk. Ek 3).

2.3. Uygulama

Katılımcılara Duygusal Özerklik Ölçeği, Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II ve kişisel bilgi formundan oluşan bir form verilmiştir. Bu form katılımcılara okul ortamında uygulanmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ettiklerini belirten katılımcılara, önce araştırmanın amacı hakkında kısaca sözlü bilgi verilmiş daha sonra, formu doldurmaları istenmiştir. Katılımcılara kimlik bilgilerinin

alınmayacağı ve değerlendirmenin sosyo-demografik gruplar üzerinden yapılacağı belirtilmiştir. Uygulama için gereken süre bir kişi için ortalama 10 dakika olarak gerçekleşmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi SPSS 20.0 versiyonu ile yapılmıştır. Veride araştırmanın amacı doğrultusunda önce bağımlı değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği sınıanmıştır. Daha sonra bağımsız değişkenlerin sayı ve yüzde dağılımları tablolar şeklinde sunulmuştur. Ölçeklerin ve alt boyut puan ortalamalarının betimleyici istatistik değerleri ile madde ve güvenilirlik analizleri gösterilmiştir. Ardından ölçekler arası ilişkileri belirtmek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Bağımsız değişken gruplarının toplam puan ortalamaları ise tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Son olarak da değişkenlerin birbiri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

2.5. Sonuçlar

Araştırmanın bu kısmında, araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin analiz sonuçlarına yer verilmiş ve açıklamaları yapılmıştır. Bu bölümde önce katılımcıların, yaş, cinsiyet, sınıf, eğitim, anne-baba eğitim durumu gibi bağımsız değişkenlere ilişkin sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların, Cinsiyet Durumu Açısından Dağılımı.

Cinsiyet	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Kız	202	55,2
Erkek	164	44,8
Toplam	366	100,0

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların, Yaş Durumu Açısından Dağılımı.

Yaş	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
16	64	17,5
17	72	19,7
18	37	10,1
19	39	10,7
20	51	13,9
21	31	8,5
22	24	6,6
23	26	7,1
24	22	6,0
Toplam	366	100,0

16 yaşındaki katılımcılar örneklemin %17,5'ini (n = 64), 17 yaşındaki katılımcılar örneklemin %19,7'sini (n = 72), 18 yaşındaki katılımcılar örneklemin %10,1'ini (n = 37), 19 yaşındaki katılımcılar örneklemin %10,7'sini (n = 39), 20 yaşındaki katılımcılar örneklemin %13,9'unu (n = 51), 21 yaşındaki katılımcılar örneklemin %8,5'ini (n = 31), 22 yaşındaki katılımcılar örneklemin %6,6'sını (n = 24), 23 yaşındaki katılımcılar örneklemin %7,1'ini (n = 26) ve 24 yaşındaki katılımcılar ise örneklemin %6'sını (n = 22) oluşturmaktadır (Bk. Tablo 2).

Tablo 3. Katılımcıların, Yaşlarının Betimleyici İstatistik Değerleri.

Değişken	n	En Küçük Değeri	En Büyük Değeri	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	366	16	24	19,07	2,49

Katılımcıların yaş ortalaması $19,7 \pm 2,49$ yıldır (Bk. Tablo 3).

Tablo 4. Katılımcıların, Eğitim Durumu ve Gelir Durumu Açısından Dağılımı.

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Eğitim Durumu	Lise	157	42,9
	Ön Lisans	46	12,6
	Lisans	163	44,5
Toplam		366	100,0
Gelir Durumu	Düşük	11	3,0
	Orta	319	87,2
	Yüksek	34	9,3
	Belirtmeyen	2	0,5
Toplam		366	100,0

Katılımcıların %42,9'unun (n = 157) eğitim düzeyi lisedir. Katılımcıların %12,6'sının (n = 46) eğitimin durumu ön lisans düzeyindedir. Lisans düzeyindeki öğrenciler ise katılımcıların %44,5'ini (n = 163) oluşturmaktadır (Bk. Tablo 4).

Katılımcıların ailelerinin gelir durumuna göre dağılımları incelendiğinde, düşük gelir durumuna sahip katılımcılar örneklem grubunun %3'ünü (n = 11), orta seviye gelir durumuna sahip katılımcılar örneklem grubunun %87,2'sini (n = 319) ve kendilerini yüksek gelir durumuna sahip olarak gören katılımcılar örneklem grubunun %9,3'ünü (n = 34) oluşturmaktadır (Bk. Tablo 4).

Tablo 5. Katılımcıların, Sınıf Durumu Açısından Dağılımı.

Sınıf	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Lise 10. sınıf	49	13,4
Lise 11. sınıf	59	16,1
Lise 12. sınıf	49	13,4
Üniversite Hazırlık	59	16,1
Üniversite 1. sınıf	32	8,7
Üniversite 2. sınıf	52	14,2
Üniversite 3. sınıf	30	8,2
Üniversite 4. sınıf	35	9,6
Belirtmeyen	1	0,3
Toplam	366	100,0

Katılımcıların %42,9'unu 10., 11. ve 12. sınıflardan oluşan lise öğrencileri (n = 157), %16,1'ini üniversite hazırlık öğrencileri (n = 59) ve %40,7'sini üniversite öğrencileri (n = 149) oluşturmaktadır (Bk. Tablo 5).

Tablo 6. Katılımcıların, Kardeş Sayısı ve Doğum Sırası Açısından Dağılımı.

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Kardeş Sayısı	1 kardeş	24	6,6
	2 kardeş	136	37,2
	3 kardeş	116	31,7
	4 ve üzeri kardeş	90	24,6
Toplam		366	100,0
Doğum sırası	1. çocuk	171	46,7
	2. çocuk	119	32,5
	3 ve üzerindeki çocuk	76	20,8
Toplam		366	100,0

Katılımcıların %6,6'sının (n = 24) 1 kardeşi, %37,2'sinin (n = 136) 2 kardeşi, %31,7'sinin (n = 116) 3 kardeşi, %24,6'sının (n = 90) 4 ve üzeri sayıda kardeşi bulunmaktadır (Bk. Tablo 6).

Katılımcıların %46,7'si (n = 171) ilk çocuk, %32,5'i (n = 119) 2. çocuktur. Katılımcıların %20,8'i ise (n = 76) ailede 3. ve ya sonraki sıralarda doğmuşlardır (Bk. Tablo 6).

Tablo 7. Katılımcıların, Ailesinin Yanında Yaşayıp Yaşamaması, Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer ve Evdeki Kişi Sayısı Açısından Dağılımı.

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Ailenin Yanında Yaşama	Ailesinin yanında yaşayan	293	80,1
	Ailesinin yanında yaşamayan	72	19,7
	Belirtmeyen	1	0,3
Toplam		366	100,0
Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer	İl / Büyükşehir	335	91,5
	Kasaba / İlçe ve Köy	31	8,5
Toplam		366	100,0
Evdeki Kişi Sayısı	4 ve altında kişi	202	55,2
	5 ve üzerinde kişi	159	43,4
	Belirtmeyen	5	1,4
Toplam		366	100,0

Ailesinin yanında yaşayan katılımcılar 293 kişiden (%80,1) oluşmaktadır. 72 kişi ise ailesinin yanında yaşamamaktadır (%19,7). Katılımcıların 335'i (%91,5) yaşamının büyük bölümünü büyükşehirde, 31'i (%8,5) ilçe ve köyde geçirmiştir. Aynı evde 4 ve 4'ten az sayıda kişi ile yaşayanların sayısı 202 (%55,2), 5 ve 5'ten daha fazla kişi ile yaşayanların sayısı 159'dur (%43,4) (Bk. Tablo 7).

Tablo 8. Katılımcıların, Anne-Baba Eğitim Durumu Açısından Dağılımı.

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Annenin Eğitim Durumu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	4,4
	İlkokul	131	35,8
	Ortaokul	83	22,7
	Lise	84	23,0
	Üniversite	51	13,9
	Belirtmeyen	1	0,3
Toplam		366	100,0
Babanın Eğitim Durumu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	0,5
	İlkokul	67	18,3
	Ortaokul	88	24,0
	Lise	114	31,1
	Üniversite	93	25,4
	Belirtmeyen	2	0,5
Toplam		366	100,0

Katılımcıların 16'sının (%4,4) annelerinin eğitim düzeyi ilkokulun altındadır. Annesi 131 kişinin (%35,8) ilkokul, 83 kişinin (%22,7) ortaokul, 84 kişinin (%23) lise ve 51 kişinin (%13,9) üniversite mezunudur. Katılımcıların 2'sinin (%0,5) babalarının eğitim düzeyi ilkokulun altındadır. Babası 67 kişinin (%18,3) ilkokul, 88 kişinin (%24) ortaokul, 114 kişinin (%31,1) lise ve 93 kişinin (%25,4) üniversite mezunudur (Bk. Tablo 8).

Tablo 9. Katılımcıların, Anne-Baba Meslek Durumu Açısından Dağılımı.

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Annenin Meslek Durumu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	73,5
	Memur	29	7,9
	İşçi	28	7,7
	Serbest meslek	22	6,0
	Emekli	16	4,4
	Belirtmeyen	2	0,5
Toplam		366	100,0
Babanın Meslek Durumu	Çalışmıyor	4	1,1
	Memur	56	15,3
	İşçi	82	22,4
	Serbest meslek	146	39,9
	Çiftçi	4	1,1
	Emekli	68	18,6
	Belirtmeyen	6	1,6
Toplam		366	100,0

Katılımcıların 269'unun (%73,5) annesi çalışmamaktadır. 29'unun (%7,9) annesi memur, 28'inin (%7,7) işçi, 22'sinin (%6) serbest meslek ve 16'sinin (%4,4) annesi emeklidir. Babası çalışmayan katılımcıların sayısı 4'tür (%1,1). 56 kişinin (%15,3) babası memur, 82 kişinin (%22,4) işçi, 146 kişinin (%39,9) serbest meslek, 4 kişinin (%1,1) çiftçi ve 68 kişinin (%18,6) babası da emeklidir (Bk. Tablo 9).

Tablo 10. Katılımcıların, Psikolojik Yardım Alma, Yaşadığı Yere Göç Ederek Gelme ve Kendini Başarılı Görme Durumu Açısından Dağılımı.

Değişkenler		Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Psikolojik Yardım Alma	Yardım alan	60	16,4
	Yardım almayan	304	83,1
	Belirtmeyen	2	0,5
Toplam		366	100,0
Göç Etme	Göç eden	76	20,8
	Göç etmeyen	286	78,1
	Belirtmeyen	4	1,1
Toplam		366	100,0
Başarı Durumu	Çok başarısız	3	0,8
	Başarısız	15	4,1
	Orta	177	48,4
	Başarılı	146	39,9
	Çok başarılı	22	6,0
	Belirtmeyen	3	0,8
Toplam		366	100,0

Katılımcılardan 60'ı (%16,4) psikolojik yardım aldığını ve 76'sı (%20,8) bulunduğu yere göç ederek geldiğini belirtmiştir. Katılımcılardan 3'ü genel olarak kendini çok başarısız (%0,8), 15'i başarısız (%4,1), 177'si orta (%48,4), 146'sı başarılı (%39,9) ve 22'si de çok başarılı (%6) görmektedir (Bk. Tablo 10).

Tablo 11. Katılımcıların, Ebeveyn Durumu Açısından Dağılımı.

Ebeveyn Durumu	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Annem babam birlikte yaşıyor	337	92,1
Annem babam ayrı yaşıyor	28	7,7
Belirtmeyen	1	0,3
Toplam	366	100,0

Katılımcıların 337'sinin (%92,1) ebeveynleri evli ve birlikte, 28'inin (%7,7) ebeveynleri çeşitli nedenlerle ayrı yaşamaktadır (Bk. Tablo 11).

Tablo 12. Duygusal Özerklik Genel Toplam Puan ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Betimleyici İstatistik Değerleri.

Değişken	n	En Küçük Değeri	En Büyük Değeri	Ortalama	Standart Sapma
DÖÖ Genel Toplam Puan Ortalaması	366	31,00	75,00	50,89	6,61
DÖÖ Bireyleşme Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	4,00	20,00	13,67	2,76
DÖÖ Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	4,00	16,00	10,31	2,07
DÖÖ Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	6,00	20,00	13,70	2,48
DÖÖ Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	6,00	21,00	13,19	2,90

Çalışmaya katılan öğrencilerin en düşük DÖÖ genel toplam puan ortalaması 31, en yüksek 75'tir. DÖÖ toplam puan ortalamaları ise 50,89'dur. Bireyleşme alt boyutu için en düşük 4, en yüksek 20 puan elde edilmiştir (ortalama = 13,67). Ebeveyne Bağımlı Olmama alt boyutu için en düşük 4, en yüksek 16 puan elde edilmiştir (ortalama = 10,31). Ebeveyni İdealleştirmeme alt boyutu için en düşük 6, en yüksek 20 puan elde edilmiştir (ortalama = 13,70). Ebeveynin bir insan olarak algılanması boyutunda ise en düşük 6, en yüksek 21 puanları elde edilmiştir (ortalama = 13,19) (Bk. Tablo 12).

Tablo 13. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Betimleyici İstatistik Değerleri.

Değişken	n	En Küçük Değeri	En Büyük Değeri	Ortalama	Standart Sapma
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	1,00	12,00	5,40	1,61
Dikkatli Karar Verme Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	0,00	12,00	9,68	2,27
Kaçıngan Karar Verme Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	0,00	12,00	4,17	2,70
Erteleyici Karar Verme Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	0,00	10,00	4,16	2,50
Panik Karar Verme Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	366	0,00	10,00	4,61	2,34

MKVÖ Benlik Saygısı boyutunda öğrencilerin elde ettiği en düşük 1, en yüksek puan 12'dir (ortalama = 5,40). Dikkatli Karar Verme boyutunda elde edilen en düşük 0, en yüksek puan 12'dir (ortalama = 9,68). Kaçıngan Karar Verme boyutunda elde edilen en düşük 0, en yüksek puan 12'dir (ortalama = 4,17). Erteleyici Karar Verme boyutunda elde edilen en düşük 0, en yüksek puan 10'dur (ortalama = 4,16). Panik Karar Verme boyutunda elde edilen en düşük 0, en yüksek puan 10'dur (ortalama = 4,61) (Bk. Tablo 13).

Tablo 14. Duygusal Özerklik Ölçeği için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde1	46,41	47,89	0,40	0,65
madde2	47,32	44,25	0,26	0,67
madde3	46,95	51,28	0,02	0,68
madde4	46,51	47,10	0,18	0,68
madde5	46,60	48,90	0,24	0,66
madde6	47,61	45,33	0,23	0,67
madde7	46,10	48,09	0,32	0,66
madde8	46,96	47,35	0,33	0,65
madde9	46,25	46,83	0,44	0,64
madde10	46,88	50,18	0,12	0,67
madde11	46,42	49,56	0,21	0,67
madde12	46,70	48,12	0,27	0,66
madde13	46,18	48,74	0,24	0,66
madde14	46,87	47,89	0,26	0,66
madde15	46,66	47,08	0,37	0,65
madde16	46,93	49,55	0,20	0,67
madde17	45,99	47,69	0,38	0,65
madde18	46,05	48,63	0,31	0,66
madde19	46,50	48,68	0,22	0,66
madde20	46,92	48,58	0,30	0,66

n = 366; madde sayısı (k) = 20; Alpha = 0,67

Duygusal Özerklik Ölçeği'nde ölçek bütünü için $\alpha = 0,67$ bulunmuştur (Bk. Tablo 14).

Tablo 15. Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde1	10,75	4,98	0,48	0,51
madde9	10,89	5,33	0,38	0,56
madde14	11,51	4,99	0,34	0,59
madde17	10,64	5,53	0,34	0,58
madde19	11,15	5,18	0,33	0,59

n = 366; madde sayısı (k) = 5; Alpha = 0,62

Duygusal Özerklik Ölçeği Bireyleşme alt boyutunda $\alpha = 0,62$ bulunmuştur (Bk. Tablo 15).

Tablo 16. Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde2	6,88	4,34	0,31	0,20
madde5	6,14	8,04	0,05	0,44
madde6	7,15	4,80	0,28	0,25
madde13	5,71	7,11	0,24	0,32

n = 366; madde sayısı (k) = 4; Alpha = 0,39

Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveyne Bağımlı Olmama alt boyutunda $\alpha = 0,39$ bulunmuştur (Bk. Tablo 16).

Tablo 17. Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde1	10,74	6,04	0,28	0,48
madde4	10,84	4,04	0,28	0,53
madde11	10,75	5,61	0,38	0,43
madde15	10,98	5,59	0,28	0,47
madde18	10,38	5,80	0,34	0,45

n = 366; madde sayısı (k) = 5; Alpha = 0,52

Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveyni İdealleştirmeme alt boyutunda $\alpha = 0,52$ bulunmuştur (Bk. Tablo 17).

Tablo 18. Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde3	11,10	6,66	0,18	0,55
madde8	11,11	5,49	0,46	0,41
madde10	11,03	6,38	0,29	0,50
madde12	10,86	6,56	0,21	0,54
madde16	11,08	6,39	0,33	0,48
madde20	11,09	6,66	0,29	0,50

n = 366; madde sayısı (k) = 6; Alpha = 0,55

Duygusal Özerklik Ölçeği Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması alt boyutunda $\alpha = 0,55$ bulunmuştur (Bk. Tablo 18).

Tablo 19. Melbourne Karar Verme Ölçeği Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde1	3,94	2,02	0,15	0,13
madde2	5,00	2,23	0,01	0,25
madde3	4,04	1,98	0,11	0,16
madde4	5,02	2,19	0,04	0,22
madde5	4,10	2,01	0,22	0,08
madde6	4,93	2,14	0,03	0,23

n = 366; madde sayısı (k) = 6; Alpha = 0,21

Melbourne Karar Verme Ölçeği Karar Vermede Benlik Saygısı alt boyutunda $\alpha = 0,21$ bulunmuştur (Bk. Tablo 19).

Tablo 20. Melbourne Karar Verme Ölçeği Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde2	7,89	3,97	0,52	0,70
madde4	8,24	3,71	0,36	0,74
madde6	8,08	3,57	0,57	0,68
madde8	8,20	3,60	0,46	0,71
madde12	8,00	3,66	0,55	0,68
madde16	8,19	3,55	0,47	0,71

n = 366; madde sayısı (k) = 6; Alpha = 0,74

Melbourne Karar Verme Ölçeği Dikkatli Karar Verme alt boyutunda $\alpha = 0,74$ bulunmuştur (Bk. Tablo 20).

Tablo 21. Melbourne Karar Verme Ölçeği Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde3	3,64	5,55	0,50	0,72
madde9	3,78	5,56	0,51	0,72
madde11	3,35	4,94	0,58	0,69
madde14	3,52	5,28	0,54	0,71
madde17	3,38	4,98	0,52	0,71
madde19	3,20	5,70	0,34	0,76

n = 366; madde sayısı (k) = 6; Alpha = 0,76

Melbourne Karar Verme Ölçeği Kaçınan Karar Verme alt boyutunda $\alpha = 0,76$ bulunmuştur (Bk. Tablo 21).

Tablo 22. Melbourne Karar Verme Ölçeği Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde5	3,35	4,43	0,42	0,71
madde7	3,25	4,47	0,45	0,69
madde10	3,29	4,65	0,35	0,73
madde18	3,37	3,92	0,60	0,63
madde21	3,48	4,02	0,62	0,63

n = 366; madde sayısı (k) = 5; Alpha = 0,73

Melbourne Karar Verme Ölçeği Erteleyici Karar Verme alt boyutunda $\alpha = 0,73$ bulunmuştur (Bk. Tablo 22).

Tablo 23. Melbourne Karar Verme Ölçeği Erteleyici Panik Karar Verme Alt Boyutu için Madde ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.

Maddeler	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
madde1	3,63	3,78	0,46	0,64
madde13	3,61	4,04	0,37	0,67
madde15	3,83	3,55	0,53	0,61
madde20	3,72	3,69	0,45	0,64
madde22	3,72	3,87	0,42	0,65

n = 366; madde sayısı (k) = 5; Alpha = 0,69

Melbourne Karar Verme Ölçeği Panik Karar Verme alt boyutunda $\alpha = 0,69$ bulunmuştur (Bk. Tablo 23).

Tablo 24. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puanları ile Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puanları Arası Korelasyon Tablosu

(n = 366)	Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Panik Karar Verme Alt Boyutu
Bireyleşme Alt Boyutu	-0,01	-0,14**	0,24**	0,27**	0,38**
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	-0,06	-0,10	-0,03	-0,03	-0,07
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	-0,20**	-0,01	-0,06	0,00	0,03
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	0,00	-0,11*	0,14**	0,18**	0,23**

* p < 0,05; ** p < 0,01

Bireyleşme alt boyut toplam puan ortalaması ile panik karar verme alt boyut toplam puan ortalaması arasında $r = 0,38$ düzeyinde düşük ve pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bireyleşme alt boyut toplam puan ortalaması arttıkça, panik karar verme alt boyut toplam puan ortalaması da artmaktadır. bireyleşme alt boyut toplam puan ortalaması azaldıkça, panik karar verme alt boyut toplam puan ortalaması da azalmaktadır. Duygusal Özerklik Ölçeği'nin diğer alt boyutları ile Melbourne Karar Verme Ölçeği'nin geri kalan alt boyutları arasında yeterli ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Bk. Tablo 24).

Tablo 25. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Cinsiyet Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Cinsiyet	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Kız	202	50,67	7,07	365	0,46	0,50
	Erkek	164	51,15	5,99			
	Toplam	366	50,89	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	Kız	202	13,61	2,93	365	0,26	0,61
	Erkek	164	13,76	2,55			
	Toplam	366	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Kız	202	9,99	2,11	365	11,70	0,00
	Erkek	164	10,72	1,96			
	Toplam	366	10,31	2,07			
Ebeveyne İdealleştirmeme Alt Boyutu	Kız	202	14,04	2,50	365	8,53	0,00
	Erkek	164	13,29	2,39			
	Toplam	366	13,70	2,48			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Kız	202	13,04	3,03	365	1,28	0,26
	Erkek	164	13,38	2,73			
	Toplam	366	13,19	2,90			

Cinsiyet grupları arasında, ebeveyne bağımlı olmama ($F(1,365) = 11,70$; $p < 0,05$) ve ebeveyne idealleştirmeme ($F(1,365) = 8,53$; $p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Erkeklerin ebeveynden bağımsız olma puanlarının anlamlı düzeyde kız öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin ise ebeveyne idealleştirmeme puanlarının anlamlı düzeyde erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür (Bk. Tablo 25).

Cinsiyet grupları arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(1,365) = 0,46$; $p > 0,05$), bireyleşme ($F(1,365) = 0,26$; $p > 0,05$), ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(1,365) = 1,28$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 25).

Tablo 26. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Cinsiyet Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Cinsiyet	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Kız	202	5,08	1,41	365	18,00	0,00
	Erkek	164	5,79	1,76			
	Toplam	366	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Kız	202	9,61	2,25	365	0,45	0,51
	Erkek	164	9,77	2,30			
	Toplam	366	9,68	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Kız	202	4,26	2,67	365	0,45	0,50
	Erkek	164	4,07	2,75			
	Toplam	366	4,17	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Kız	202	4,29	2,56	365	1,24	0,27
	Erkek	164	4,00	2,42			
	Toplam	366	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Kız	202	4,93	2,46	365	8,66	0,00
	Erkek	164	4,21	2,12			
	Toplam	366	4,61	2,34			

Cinsiyet grupları arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(1,365) = 18,00$; $p < 0,001$) ve panik karar verme ($F(1,365) = 8,66$; $p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Erkeklerin karar vermede benlik saygısı puanlarının anlamlı düzeyde kız öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin ise panik karar verme stili puanlarının anlamlı düzeyde erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür (Bk. Tablo 26).

Cinsiyet grupları arasında, dikkatli karar verme ($F(1,365) = 0,45$; $p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(1,365) = 0,45$; $p > 0,05$) ve erteleyici karar verme ($F(1,365) = 1,24$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 26).

Tablo 27. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaş Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Yaş	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	16	64	50,42	7,77	365	1,97	0,05
	17	72	52,53	6,26			
	18	37	51,92	6,70			
	19	39	51,38	5,82			
	20	51	49,73	6,95			
	21	31	47,90	6,58			
	22	24	52,00	6,40			
	23	26	49,69	5,33			
	24	22	51,32	4,35			
	Toplam	366	50,89	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	16	64	13,55	3,24	365	2,26	0,02
	17	72	14,58	2,72			
	18	37	13,73	2,75			
	19	39	13,72	2,45			
	20	51	13,31	2,50			
	21	31	12,29	2,75			
	22	24	14,00	2,83			
	23	26	13,27	2,59			
	24	22	13,82	1,89			
	Toplam	366	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	16	64	9,94	2,36	365	1,09	0,37
	17	72	10,69	2,12			
	18	37	10,76	2,29			
	19	39	10,18	1,55			
	20	51	10,14	2,03			
	21	31	9,84	2,07			
	22	24	10,42	2,08			
	23	26	10,46	1,42			
	24	22	10,45	2,11			
	Toplam	366	10,31	2,07			
Ebeveyini İdealleştirmeme Alt Boyutu	16	64	13,67	2,67	365	1,50	0,16
	17	72	14,25	2,29			
	18	37	14,00	2,40			
	19	39	13,90	2,26			
	20	51	13,24	2,53			
	21	31	12,94	2,53			
	22	24	14,25	2,88			
	23	26	13,27	2,11			
	24	22	13,23	2,49			
	Toplam	366	13,70	2,48			
Ebeveyinin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	16	64	13,27	3,14	365	0,47	0,88
	17	72	13,00	3,14			
	18	37	13,43	3,50			
	19	39	13,59	2,67			
	20	51	13,04	2,69			
	21	31	12,84	2,60			
	22	24	13,33	2,50			
	23	26	12,69	2,22			
	24	22	13,82	2,94			
	Toplam	366	13,19	2,90			

Farklı yaş grupları arasında, bireyleşme ($F(8,365) = 2,26; p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. 21 yaş

grubundaki öğrenciler diğer yaş gruplarındaki öğrencilere göre daha az bireyleşme, 17 yaş grubu ise diğer yaş gruplarından daha fazla bireyleşme göstermektedirler (Bk. Tablo 27).

Farklı yaş grupları arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(8,365) = 1,97; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(8,365) = 1,09; p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(8,365) = 1,45; p > 0,05$), ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(8,365) = 0,47; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 27).

Tablo 28. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaş Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Yaş	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	16	64	5,20	1,46	365	2,20	0,03
	17	72	5,07	1,79			
	18	37	5,08	1,44			
	19	39	5,44	1,52			
	20	51	5,27	1,28			
	21	31	5,84	2,08			
	22	24	6,04	1,71			
	23	26	6,08	1,67			
	24	22	5,68	1,21			
	Toplam	366	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	16	64	9,42	2,38	365	0,63	0,75
	17	72	9,42	2,59			
	18	37	9,78	1,64			
	19	39	9,97	1,80			
	20	51	9,49	2,34			
	21	31	9,74	2,27			
	22	24	10,04	2,01			
	23	26	10,15	2,65			
	24	22	10,00	2,27			
	Toplam	366	9,68	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	16	64	4,53	2,82	365	0,99	0,45
	17	72	4,31	2,80			
	18	37	3,62	2,45			
	19	39	4,36	3,07			
	20	51	4,04	2,19			
	21	31	4,68	2,48			
	22	24	4,42	2,41			
	23	26	3,35	2,74			
	24	22	3,59	3,28			
	Toplam	366	4,17	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	16	64	4,83	2,73	365	1,39	0,20
	17	72	4,49	2,61			
	18	37	3,43	2,56			
	19	39	4,23	2,71			
	20	51	3,78	1,75			
	21	31	4,00	2,18			
	22	24	4,00	2,50			
	23	26	3,96	2,18			
	24	22	3,77	2,98			
	Toplam	366	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	16	64	5,20	2,55	365	2,63	0,01
	17	72	5,03	2,30			
	18	37	4,00	2,46			
	19	39	5,33	2,32			
	20	51	3,98	2,10			
	21	31	4,19	2,06			
	22	24	4,58	2,36			
	23	26	4,00	2,06			
	24	22	4,05	2,19			
	Toplam	366	4,61	2,34			

Farklı yaş grupları arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(8,365) = 2,20$; $p < 0,05$) ve panik karar verme ($F(8,365) = 2,63$; $p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. En yüksek karar vermede benlik saygısını 23 yaş grubu, en düşük karar vermede benlik saygısını 17 yaş grubu vermiştir (Bk. Tablo 28).

Farklı yaş grupları arasında, dikkatli karar verme ($F(8,365) = 0,63$; $p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(8,365) = 0,99$; $p > 0,05$) ve erteleyici karar verme ($F(8,365) = 1,39$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 28).

Tablo 29. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Lise	157	51,52	7,12	365	1,50	0,22
	Ön Lisans	46	50,98	6,60			
	Lisans	163	50,25	6,05			
	Toplam	366	50,89	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	Lise	157	14,04	3,01	365	2,55	0,08
	Ön Lisans	46	13,52	2,33			
	Lisans	163	13,36	2,59			
	Toplam	366	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Lise	157	10,41	2,25	365	0,33	0,72
	Ön Lisans	46	10,28	1,95			
	Lisans	163	10,23	1,93			
	Toplam	366	10,31	2,07			
Ebeveyne İdealleştirmeme Alt Boyutu	Lise	157	13,83	2,55	365	0,37	0,69
	Ön Lisans	46	13,67	2,43			
	Lisans	163	13,59	2,43			
	Toplam	366	13,70	2,48			
Ebeveyne Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Lise	157	13,24	3,22	365	0,43	0,65
	Ön Lisans	46	13,50	2,82			
	Lisans	163	13,07	2,60			
	Toplam	366	13,19	2,90			

Farklı eğitim düzeyi grupları arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(2,365) = 1,50$; $p > 0,05$), bireyleşme ($F(2,365) = 2,55$; $p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(2,365) = 0,33$; $p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(2,365) = 0,37$; $p > 0,05$), ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(2,365) = 0,43$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 29).

Tablo 30. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Lise	157	5,12	1,57	365	5,78	0,00
	Ön Lisans	46	5,24	1,75			
	Lisans	163	5,71	1,56			
	Toplam	366	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Lise	157	9,44	2,39	365	1,74	0,18
	Ön Lisans	46	10,04	1,89			
	Lisans	163	9,81	2,24			
	Toplam	366	9,68	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Lise	157	4,25	2,77	365	0,16	0,85
	Ön Lisans	46	4,02	2,32			
	Lisans	163	4,14	2,75			
	Toplam	366	4,17	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Lise	157	4,50	2,66	365	3,14	0,04
	Ön Lisans	46	3,54	2,23			
	Lisans	163	4,01	2,37			
	Toplam	366	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Lise	157	5,03	2,42	365	4,64	0,01
	Ön Lisans	46	4,17	2,34			
	Lisans	163	4,33	2,21			
	Toplam	366	4,61	2,34			

Farklı eğitim düzeyi grupları arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(2,365) = 5,78$; $p < 0,05$), erteleyici karar verme ($F(2,365) = 3,14$; $p < 0,05$) ve panik karar verme ($F(2,365) = 4,64$; $p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Lisans düzeyindeki öğrenciler en yüksek

karar vermede benlik saygısı puan ortalamalarını, lise düzeyindeki öğrenciler ise en düşük karar vermede benlik saygısı puan ortalamalarını elde etmiştir. Erteleyici karar verme stili puan ortalamalarını en fazla lise öğrencileri, en az lisans öğrencileri göstermiştir. Panik karar verme stilini ise en fazla lise öğrencileri, en az ön lisans öğrencileri göstermektedir (Bk. Tablo 30).

Farklı eğitim düzeyi grupları arasında, dikkatli karar verme ($F(2,365) = 1,74$; $p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(2,365) = 0,16$; $p > 0,05$) ve erteleyici karar verme ($F(2,365) = 3,14$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 30).

Tablo 31. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Sınıf Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Sınıf	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Lise 10. sınıf	49	49,9184	6,62016	364	1,62	0,13
	Lise 11. Sınıf	59	52,9831	7,21467			
	Lise 12. sınıf	49	51,3673	7,25056			
	Üniversite Hazırlık	59	51,3898	5,82509			
	Üniversite 1. sınıf	32	50,0625	6,75343			
	Üniversite 2. sınıf	52	49,3462	6,60922			
	Üniversite 3. sınıf	30	50,2333	6,92663			
	Üniversite 4. sınıf	35	50,9429	4,70883			
	Toplam	365	50,9014	6,60720			
Bireyleşme Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	13,3878	3,06741	364	1,90	0,07
	Lise 11. Sınıf	59	14,7797	2,95406			
	Lise 12. sınıf	49	13,8163	2,89161			
	Üniversite Hazırlık	59	13,4746	2,32198			
	Üniversite 1. sınıf	32	13,5625	2,73493			
	Üniversite 2. sınıf	52	13,5000	2,53988			
	Üniversite 3. sınıf	30	12,9667	3,02271			
	Üniversite 4. sınıf	35	13,3714	2,31473			
	Toplam	365	13,6795	2,76333			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	9,6939	2,01250	364	1,69	0,11
	Lise 11. Sınıf	59	10,8136	2,20872			
	Lise 12. sınıf	49	10,6531	2,38529			
	Üniversite Hazırlık	59	10,3729	1,91093			
	Üniversite 1. sınıf	32	9,8125	2,30620			
	Üniversite 2. sınıf	52	10,1346	1,89973			
	Üniversite 3. sınıf	30	10,2667	2,19613			
	Üniversite 4. sınıf	35	10,4857	1,35845			
	Toplam	365	10,3096	2,07286			
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	13,4490	2,61455	364	1,40	0,20
	Lise 11. Sınıf	59	14,2712	2,26541			
	Lise 12. sınıf	49	13,6735	2,77930			
	Üniversite Hazırlık	59	13,8475	2,29552			
	Üniversite 1. sınıf	32	13,6563	2,53504			
	Üniversite 2. sınıf	52	12,9231	2,63347			
	Üniversite 3. sınıf	30	13,8000	2,74678			
	Üniversite 4. sınıf	35	14,0571	1,74799			
	Toplam	365	13,7068	2,47938			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	13,3878	3,32801	364	0,46	0,86
	Lise 11. Sınıf	59	13,1186	3,14086			
	Lise 12. sınıf	49	13,2245	3,26130			
	Üniversite Hazırlık	59	13,6949	2,29883			
	Üniversite 1. sınıf	32	13,0313	3,22775			
	Üniversite 2. sınıf	52	12,7885	2,83768			
	Üniversite 3. sınıf	30	13,2000	2,78419			
	Üniversite 4. sınıf	35	13,0286	2,13494			
	Toplam	365	13,2055	2,90017			

Sınıf grupları arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(7,364) = 1,62; p > 0,05$), bireyleşme ($F(7,364) = 1,90; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(7,364) = 1,69; p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(7,364) = 1,40; p > 0,05$), ebeveynin bir insan

olarak algılanması ($F(7,364) = 0,46$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 31).

Tablo 32. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Sınıf Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Sınıf	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	P
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	5,3469	1,53502	364	2,37	0,02
	Lise 11. Sınıf	59	4,8814	1,48655			
	Lise 12. sınıf	49	5,1837	1,69157			
	Üniversite Hazırlık	59	5,3390	1,39717			
	Üniversite 1. sınıf	32	5,6875	2,03894			
	Üniversite 2. sınıf	52	5,5192	1,77665			
	Üniversite 3. sınıf	30	5,5667	1,65432			
	Üniversite 4. sınıf	35	6,1429	1,14128			
	Toplam	365	5,3973	1,61330			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	9,2653	2,15808	364	0,96	0,46
	Lise 11. Sınıf	59	9,2542	2,89824			
	Lise 12. sınıf	49	9,8367	1,87469			
	Üniversite Hazırlık	59	9,5593	2,10313			
	Üniversite 1. sınıf	32	10,0625	1,86543			
	Üniversite 2. sınıf	52	9,9423	2,13664			
	Üniversite 3. sınıf	30	9,8000	2,69610			
	Üniversite 4. sınıf	35	10,0571	2,14123			
	Toplam	365	9,6740	2,27154			
Kaçırgan Karar Verme Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	4,5918	2,79820	364	1,49	0,17
	Lise 11. Sınıf	59	4,6271	2,85813			
	Lise 12. sınıf	49	3,4694	2,50085			
	Üniversite Hazırlık	59	4,2203	2,40737			
	Üniversite 1. sınıf	32	4,2813	2,92083			
	Üniversite 2. sınıf	52	4,5192	2,76172			
	Üniversite 3. sınıf	30	3,3333	2,63050			
	Üniversite 4. sınıf	35	3,9143	2,62758			
	Toplam	365	4,1808	2,69822			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	4,8163	2,60347	364	0,99	0,44
	Lise 11. Sınıf	59	4,3898	2,79172			
	Lise 12. sınıf	49	4,3061	2,59169			
	Üniversite Hazırlık	59	4,0339	2,25882			
	Üniversite 1. sınıf	32	3,7188	2,30335			
	Üniversite 2. sınıf	52	3,9038	2,29458			
	Üniversite 3. sınıf	30	4,2333	2,50080			
	Üniversite 4. sınıf	35	3,7143	2,49200			
	Toplam	365	4,1726	2,49402			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Lise 10. sınıf	49	5,2857	2,51661	364	1,85	0,08
	Lise 11. Sınıf	59	5,0508	2,44543			
	Lise 12. sınıf	49	4,7551	2,32317			
	Üniversite Hazırlık	59	4,4407	2,21493			
	Üniversite 1. sınıf	32	4,6250	2,45935			
	Üniversite 2. sınıf	52	4,4038	2,23396			
	Üniversite 3. sınıf	30	3,7667	2,01175			
	Üniversite 4. sınıf	35	4,0857	2,25403			
	Toplam	365	4,6164	2,34187			

Sınıf grupları arasında, karar vermede benlik saygısı puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; ($F(7,364) = 2,37; p < 0,05$). En yüksek karar vermede benlik saygısı puanlarını üniversite 4. sınıf öğrencileri gösterirken, en az lise 11. sınıf öğrencileri göstermiştir (Bk. Tablo 32).

Sınıf grupları arasında, dikkatli karar verme ($F(7,364) = 0,96; p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(7,364) = 1,49; p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(7,364) = 0,99; p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(7,364) = 1,85; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 32).

Tablo 33. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısı Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Kardeş Sayısı	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	1 kardeş	24	53,71	6,36	365	1,62	0,19
	2 kardeş	136	50,82	6,35			
	3 kardeş	116	50,68	6,68			
	4 ve üzeri kardeş	90	50,49	6,87			
	Toplam	366	50,89	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	1 kardeş	24	14,54	2,11	365	0,87	0,46
	2 kardeş	136	13,60	2,97			
	3 kardeş	116	13,58	2,58			
	4 ve üzeri kardeş	90	13,68	2,81			
	Toplam	366	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	1 kardeş	24	10,46	2,36	365	0,53	0,67
	2 kardeş	136	10,39	2,03			
	3 kardeş	116	10,38	2,19			
	4 ve üzeri kardeş	90	10,08	1,90			
	Toplam	366	10,31	2,07			
Ebeveyne İdealleştirmeme Alt Boyutu	1 kardeş	24	14,08	2,02	365	1,45	0,23
	2 kardeş	136	13,91	2,41			
	3 kardeş	116	13,72	2,46			
	4 ve üzeri kardeş	90	13,27	2,68			
	Toplam	366	13,70	2,48			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	1 kardeş	24	14,63	3,20	365	2,81	0,04
	2 kardeş	136	12,92	2,78			
	3 kardeş	116	13,01	2,84			
	4 ve üzeri kardeş	90	13,47	3,00			
	Toplam	366	13,19	2,90			

Kardeş sayısına göre oluşturulan gruplar arasında, ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(3,365) = 2,81$; $p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Kardeş sayısı dörtten fazla olanların ebeveynlerini insan olarak algılama puanları artmaktadır (Bk. Tablo 33).

Kardeş sayısına göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(3,365) = 1,62$; $p > 0,05$), bireyleşme ($F(3,365) = 0,87$; $p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(3,365) = 0,53$; $p > 0,05$), ebeveyne idealleştirmeme ($F(3,365) = 1,45$; $p >$

0,05) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 33).

Tablo 34. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısı Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Kardeş Sayısı	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	1 kardeş	24	5,17	1,17	365	0,42	0,74
	2 kardeş	136	5,33	1,52			
	3 kardeş	116	5,44	1,75			
	4 ve üzeri kardeş	90	5,51	1,68			
	Toplam	366	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	1 kardeş	24	9,63	2,95	365	0,38	0,77
	2 kardeş	136	9,78	2,10			
	3 kardeş	116	9,74	2,16			
	4 ve üzeri kardeş	90	9,47	2,47			
	Toplam	366	9,68	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	1 kardeş	24	3,83	2,79	365	0,16	0,93
	2 kardeş	136	4,21	2,73			
	3 kardeş	116	4,15	2,58			
	4 ve üzeri kardeş	90	4,24	2,81			
	Toplam	366	4,17	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	1 kardeş	24	4,17	2,46	365	0,08	0,97
	2 kardeş	136	4,24	2,58			
	3 kardeş	116	4,12	2,48			
	4 ve üzeri kardeş	90	4,09	2,45			
	Toplam	366	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	1 kardeş	24	5,38	2,37	365	0,98	0,40
	2 kardeş	136	4,50	2,35			
	3 kardeş	116	4,63	2,36			
	4 ve üzeri kardeş	90	4,54	2,29			
	Toplam	366	4,61	2,34			

Kardeş sayısına göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(3,365) = 0,42$; $p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(3,365) = 0,38$; $p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(3,365) = 0,16$; $p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(3,365) = 0,08$; $p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(3,365) = 0,98$; $p > 0,05$) alt boyut toplam

puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 34).

Tablo 35. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Ekonomik Durum Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Ekonomik Durum	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Düşük	11	54,82	6,23	363	2,14	0,12
	Orta	319	50,85	6,59			
	Yüksek	34	50,21	6,74			
	Toplam	364	50,91	6,61			
Bireyleşme Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	Düşük	11	14,82	1,99	363	1,57	0,21
	Orta	319	13,70	2,72			
	Yüksek	34	13,15	3,29			
	Toplam	364	13,68	2,77			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	Düşük	11	11,64	2,29	363	2,35	0,10
	Orta	319	10,27	2,06			
	Yüksek	34	10,35	2,03			
	Toplam	364	10,32	2,07			
Ebeveyne İdealleştirmeme Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	Düşük	11	14,55	2,30	363	0,64	0,53
	Orta	319	13,69	2,46			
	Yüksek	34	13,71	2,67			
	Toplam	364	13,72	2,47			
Ebeveyne Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyut Toplam Puan Ortalaması	Düşük	11	13,82	2,09	363	0,33	0,72
	Orta	319	13,19	2,93			
	Yüksek	34	13,00	2,99			
	Toplam	364	13,20	2,91			

Ekonomik duruma göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(2,363) = 2,14; p > 0,05$), bireyleşme ($F(2,363) = 1,57; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(2,363) = 2,35; p > 0,05$), ebeveyne idealleştirmeme ($F(2,363) = 0,64; p > 0,05$) ve ebeveyne bir insan olarak algılanması ($F(2,363) = 0,33; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 35).

Tablo 36. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Ekonomik Durum Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Ekonomik Durum	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Düşük	11	5,91	2,21	363	1,61	0,20
	Orta	319	5,33	1,52			
	Yüksek	34	5,74	1,99			
	Toplam	364	5,38	1,60			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Düşük	11	9,27	2,45	363	0,51	0,60
	Orta	319	9,72	2,19			
	Yüksek	34	9,38	2,96			
	Toplam	364	9,67	2,28			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Düşük	11	4,64	3,14	363	2,96	0,05
	Orta	319	4,26	2,65			
	Yüksek	34	3,12	2,92			
	Toplam	364	4,17	2,71			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Düşük	11	4,45	3,05	363	2,31	0,10
	Orta	319	4,24	2,47			
	Yüksek	34	3,29	2,49			
	Toplam	364	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Düşük	11	5,55	2,11	363	3,19	0,04
	Orta	319	4,65	2,31			
	Yüksek	34	3,76	2,50			
	Toplam	364	4,60	2,34			

Ekonomik duruma göre oluşturulan gruplar arasında, panik karar verme puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; ($F(2,363) = 3,19$; $p < 0,05$). Ekonomik durumlarını düşük olarak belirten öğrencilerin panik karar verme puanları daha yüksek, ekonomik durumunu yüksek olarak belirten öğrencilerin ise panik karar verme puanları daha düşüktür (Bk. Tablo 36).

Ekonomik duruma göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(2,363) = 1,61$; $p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(2,363) = 0,51$; $p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(2,363) = 2,96$; $p > 0,05$) ve erteleyici karar verme ($F(2,363) = 2,31$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 36).

Tablo 37. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Doğum Sırası Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Doğum Sırası	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	1. çocuk	171	51,16	6,66	365	0,32	0,72
	2. çocuk	119	50,75	6,17			
	3. ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	50,47	7,18			
	Toplam	366	50,89	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	1. çocuk	171	13,96	2,77	365	1,99	0,14
	2. çocuk	119	13,32	2,68			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	13,58	2,83			
	Toplam	366	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	1. çocuk	171	10,06	2,12	365	2,67	0,07
	2. çocuk	119	10,61	2,10			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	10,42	1,84			
	Toplam	366	10,31	2,07			
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	1. çocuk	171	13,70	2,43	365	2,53	0,08
	2. çocuk	119	14,03	2,53			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	13,21	2,46			
	Toplam	366	13,70	2,48			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	1. çocuk	171	13,44	2,85	365	1,82	0,16
	2. çocuk	119	12,79	2,81			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	13,26	3,13			
	Toplam	366	13,19	2,90			

Öğrencilerin doğum sıralarına göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(2,365) = 0,32$; $p > 0,05$), bireyleşme ($F(2,365) = 1,99$; $p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(2,365) = 2,67$; $p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(2,892) = 2,53$; $p > 0,05$), ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(2,365) = 1,82$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 37).

Tablo 38. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Doğum Sırası Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Doğum Sırası	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	1. çocuk	171	5,36	1,52	365	0,61	0,55
	2. çocuk	119	5,34	1,54			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	5,58	1,90			
	Toplam	366	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	1. çocuk	171	9,64	2,45	365	0,18	0,84
	2. çocuk	119	9,78	2,05			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	9,62	2,21			
	Toplam	366	9,68	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	1. çocuk	171	4,33	2,67	365	1,20	0,30
	2. çocuk	119	3,86	2,74			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	4,32	2,68			
	Toplam	366	4,17	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	1. çocuk	171	4,34	2,59	365	0,91	0,40
	2. çocuk	119	3,94	2,37			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	4,11	2,51			
	Toplam	366	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	1. çocuk	171	4,87	2,38	365	2,31	0,10
	2. çocuk	119	4,27	2,31			
	3 ve üzerindeki sıradaki çocuk	76	4,57	2,28			
	Toplam	366	4,61	2,34			

Öğrencilerin doğum sıralarına göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(2,365) = 0,61; p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(2,365) = 0,18; p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(2,365) = 1,20; p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(2,365) = 0,91; p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(2,365) = 2,31; p > 0,05$)

alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 38).

Tablo 39. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Ailesinin Yanında Yaşayıp Yaşamaması Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Ailenin Yanında Yaşama	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Aile yanında yaşayan	293	51,08	6,67	364	1,62	0,20
	Aile yanında yaşamayan	72	49,97	6,23			
	Toplam	365	50,86	6,59			
Bireyleşme Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	13,74	2,78	364	0,92	0,34
	Aile yanında yaşamayan	72	13,39	2,69			
	Toplam	365	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	10,32	2,12	364	0,10	0,76
	Aile yanında yaşamayan	72	10,24	1,82			
	Toplam	365	10,30	2,07			
Ebeveyni İdealleştirme Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	13,77	2,53	364	1,18	0,28
	Aile yanında yaşamayan	72	13,42	2,26			
	Toplam	365	13,70	2,48			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	13,25	3,06	364	0,68	0,41
	Aile yanında yaşamayan	72	12,93	2,14			
	Toplam	365	13,18	2,90			

Öğrencilerin ailelerinin yanında yaşama durumlarına göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(1,364) = 1,62; p > 0,05$), bireyleşme ($F(1,364) = 0,92; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(1,364) = 0,10; p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(1,364) = 1,18; p > 0,05$), ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(1,364) = 0,68; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 39).

Tablo 40. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Ailesinin Yanında Yaşayıp Yaşamaması Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Ailenin Yanında Yaşama	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	5,33	1,62	364	2,51	0,11
	Aile yanında yaşamayan	72	5,67	1,58			
	Toplam	365	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	9,65	2,27	364	0,59	0,44
	Aile yanında yaşamayan	72	9,88	2,27			
	Toplam	365	9,69	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	4,23	2,74	364	1,01	0,32
	Aile yanında yaşamayan	72	3,88	2,53			
	Toplam	365	4,16	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	4,19	2,53	364	0,52	0,47
	Aile yanında yaşamayan	72	3,96	2,34			
	Toplam	365	4,15	2,49			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Aile yanında yaşayan	293	4,65	2,38	364	0,48	0,49
	Aile yanında yaşamayan	72	4,43	2,17			
	Toplam	365	4,60	2,34			

Öğrencilerin ailelerinin yanında yaşama durumlarına göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(1,364) = 2,51; p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(1,364) = 0,59; p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(1,364) = 1,01; p >$

0,05), erteleyici karar verme ($F(1,364) = 0,52; p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(1,364) = 0,48; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 40).

Tablo 41. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Evdeki Kişi Sayısı Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Evdeki Kişi Sayısı	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	4 ve altında kişi	202	50,98	6,44	360	0,08	0,78
	5 ve üzerinde kişi	159	50,79	6,85			
	Toplam	361	50,89	6,62			
Bireyleşme Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	13,59	2,82	360	0,54	0,46
	5 ve üzerinde kişi	159	13,81	2,71			
	Toplam	361	13,68	2,77			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	10,39	2,03	360	0,71	0,40
	5 ve üzerinde kişi	159	10,20	2,14			
	Toplam	361	10,30	2,08			
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	13,80	2,37	360	0,51	0,48
	5 ve üzerinde kişi	159	13,61	2,60			
	Toplam	361	13,71	2,48			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	13,21	2,91	360	0,02	0,90
	5 ve üzerinde kişi	159	13,17	2,91			
	Toplam	361	13,19	2,91			

Evdeki kişi sayısına göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(1,360) = 0,08; p > 0,05$), bireyleşme ($F(1,360) = 0,54; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(1,360) = 0,71; p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(1,360) = 0,51; p > 0,05$), ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(1,360) = 0,02; p > 0,05$)

alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 41).

Tablo 42. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Evdeki Kişi Sayısı Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Evdeki Kişi Sayısı	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	5,38	1,54	360	0,06	0,82
	5 ve üzerinde kişi	159	5,42	1,71			
	Toplam	361	5,40	1,62			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	9,77	2,33	360	0,68	0,41
	5 ve üzerinde kişi	159	9,57	2,22			
	Toplam	361	9,68	2,28			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	4,11	2,66	360	0,14	0,71
	5 ve üzerinde kişi	159	4,22	2,78			
	Toplam	361	4,16	2,71			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	4,08	2,53	360	0,56	0,45
	5 ve üzerinde kişi	159	4,28	2,46			
	Toplam	361	4,17	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	4 ve altında kişi	202	4,46	2,32	360	2,12	0,15
	5 ve üzerinde kişi	159	4,82	2,38			
	Toplam	361	4,62	2,35			

Evdeki kişi sayısına göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(1,360) = 0,06$; $p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(1,360) = 0,68$; $p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(1,360) = 0,14$; $p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(1,360) = 0,56$; $p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(1,360) = 2,12$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 42).

Tablo 43. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	İl / Büyükşehir	335	51,15	6,63	365	6,56	0,01
	İlçe ve Köy	31	48,00	5,65			
	Toplam	366	50,89	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	13,73	2,78	365	1,33	0,25
	İlçe ve Köy	31	13,13	2,47			
	Toplam	366	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	10,40	2,06	365	6,41	0,01
	İlçe ve Köy	31	9,42	1,96			
	Toplam	366	10,31	2,07			
Ebeveyne İdealleştirmeme Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	13,81	2,49	365	7,06	0,01
	İlçe ve Köy	31	12,58	2,08			
	Toplam	366	13,70	2,48			
Ebeveyne Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	13,22	2,97	365	0,42	0,52
	İlçe ve Köy	31	12,87	2,08			
	Toplam	366	13,19	2,90			

Katılımcıların yaşamının büyük bölümünü geçirdiği yere göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(1,365) = 6,56; p < 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(1,365) = 6,41; p < 0,05$) ve ebeveyne idealleştirmeme ($F(1,365) = 7,06; p < 0,01$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Büyükşehirlerde yaşayan öğrencilerin genel toplam puanları ile bağımsızlık ve ebeveyne idealleştirmeme alt boyut puanları ilçe ve köyde yaşayanlara göre daha yüksektir (Bk. Tablo 43).

Katılımcıların yaşamının büyük bölümünü geçirdiği yere göre oluşturulan gruplar arasında, bireyleşme ($F(1,365) = 1,33; p > 0,05$), ebeveyne bir insan olarak algılanması ($F(1,365) = 0,42; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 43).

Tablo 44. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Yaşamının Büyük Bölümünü Geçirdiği Yer	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısız Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	5,39	1,62	365	0,29	0,59
	İlçe ve Köy	31	5,55	1,57			
	Toplam	366	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	9,72	2,23	365	1,36	0,25
	İlçe ve Köy	31	9,23	2,65			
	Toplam	366	9,68	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	4,13	2,70	365	0,90	0,34
	İlçe ve Köy	31	4,61	2,65			
	Toplam	366	4,17	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	4,13	2,51	365	0,56	0,45
	İlçe ve Köy	31	4,48	2,38			
	Toplam	366	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	İl / Büyükşehir	335	4,62	2,37	365	0,10	0,76
	İlçe ve Köy	31	4,48	2,03			
	Toplam	366	4,61	2,34			

Katılımcıların yaşamının büyük bölümünü geçirdiği yere göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(1,365) = 0,29; p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(1,365) = 1,36; p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(1,365) = 0,90; p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(1,365) = 0,56; p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(1,365) = 0,10; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 44).

Tablo 45. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Anne Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	50,38	6,79	364	0,16	0,96
	İlkokul	131	51,11	6,62			
	Ortaokul	83	50,81	6,31			
	Lise	84	50,96	6,87			
	Üniversite	51	50,31	6,76			
	Toplam	365	50,87	6,60			
Bireyleşme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	13,75	2,82	364	0,85	0,50
	İlkokul	131	13,91	2,54			
	Ortaokul	83	13,49	2,72			
	Lise	84	13,80	2,67			
	Üniversite	51	13,14	3,46			
	Toplam	365	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	10,50	1,59	364	0,33	0,86
	İlkokul	131	10,17	2,15			
	Ortaokul	83	10,36	1,99			
	Lise	84	10,48	2,14			
	Üniversite	51	10,31	2,10			
	Toplam	365	10,32	2,07			
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	12,81	2,76	364	1,19	0,32
	İlkokul	131	13,85	2,48			
	Ortaokul	83	13,95	2,76			
	Lise	84	13,52	2,30			
	Üniversite	51	13,37	1,97			
	Toplam	365	13,68	2,46			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	13,31	1,92	364	0,23	0,92
	İlkokul	131	13,19	3,18			
	Ortaokul	83	13,00	2,92			
	Lise	84	13,17	2,81			
	Üniversite	51	13,49	2,63			
	Toplam	365	13,19	2,91			

Annenin eğitim durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(4,364) = 0,16$; $p > 0,05$), bireyleşme ($F(4,364) = 0,85$; $p > 0,05$),

ebeveyne bağımlı olmama ($F(4,364) = 0,33; p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(4,364) = 1,19; p > 0,05$), ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(4,364) = 0,23; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 45).

Tablo 46. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Anne Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	5,31	1,35	364	0,41	0,80
	İlkokul	131	5,27	1,52			
	Ortaokul	83	5,48	1,68			
	Lise	84	5,48	1,65			
	Üniversite	51	5,53	1,77			
	Toplam	365	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	8,56	3,10	364	2,12	0,08
	İlkokul	131	9,72	2,27			
	Ortaokul	83	10,13	1,82			
	Lise	84	9,65	2,39			
	Üniversite	51	9,35	2,24			
	Toplam	365	9,70	2,26			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	4,75	2,49	364	2,48	0,04
	İlkokul	131	4,34	2,67			
	Ortaokul	83	3,37	2,68			
	Lise	84	4,44	2,93			
	Üniversite	51	4,43	2,33			
	Toplam	365	4,17	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	4,13	3,03	364	0,69	0,60
	İlkokul	131	4,21	2,39			
	Ortaokul	83	3,78	2,44			
	Lise	84	4,40	2,64			
	Üniversite	51	4,24	2,49			
	Toplam	365	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	16	4,44	2,03	364	0,92	0,46
	İlkokul	131	4,85	2,34			
	Ortaokul	83	4,24	2,52			
	Lise	84	4,54	2,26			
	Üniversite	51	4,71	2,26			
	Toplam	365	4,60	2,34			

Annenin eğitim durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, kaçınan karar verme puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; ($F(4,364) = 2,48$; $p < 0,05$). Eğitim düzeyi ilkokulun altında olan anneleri olan öğrencilerin kaçınan karar verme puanları en yüksek, ilkokul düzeyinde olanların en düşüktür (Bk. Tablo 46).

Annenin eğitim durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(4,364) = 0,41$; $p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(4,364) = 2,12$; $p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(4,364) = 0,69$; $p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(4,364) = 0,92$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 46).

Tablo 47. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Baba Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	48,00	1,41	363	0,89	0,47
	İlkokul	67	51,46	6,23			
	Ortaokul	88	50,72	5,63			
	Lise	114	51,36	6,94			
	Üniversite	93	49,91	7,23			
	Toplam	364	50,84	6,58			
Bireyleşme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	12,50	0,71	363	1,31	0,27
	İlkokul	67	14,22	2,53			
	Ortaokul	88	13,41	2,58			
	Lise	114	13,76	2,60			
	Üniversite	93	13,35	3,18			
	Toplam	364	13,65	2,75			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	10,00	0,00	363	0,75	0,56
	İlkokul	67	10,24	2,20			
	Ortaokul	88	10,52	2,04			
	Lise	114	10,38	1,87			
	Üniversite	93	10,02	2,20			
	Toplam	364	10,29	2,06			
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	13,00	1,41	363	0,99	0,41
	İlkokul	67	13,76	2,62			
	Ortaokul	88	13,91	2,74			
	Lise	114	13,83	2,40			
	Üniversite	93	13,27	2,20			
	Toplam	364	13,69	2,48			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	12,50	0,71	363	0,43	0,79
	İlkokul	67	13,24	2,82			
	Ortaokul	88	12,88	3,08			
	Lise	114	13,39	2,98			
	Üniversite	93	13,27	2,78			
	Toplam	364	13,20	2,91			

Babanın eğitim durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(4,363) = 0,89; p > 0,05$), bireyleşme ($F(4,363) = 1,31; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(4,363) = 0,75; p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(4,892) = 0,99; p > 0,05$) ve ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(4,363) = 0,43; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 47).

Tablo 48. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Baba Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	5,50	2,12	363	1,26	0,29
	İlkokul	67	5,43	1,60			
	Ortaokul	88	5,55	1,39			
	Lise	114	5,12	1,73			
	Üniversite	93	5,56	1,66			
	Toplam	364	5,40	1,62			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	10,50	2,12	363	1,14	0,34
	İlkokul	67	9,54	2,30			
	Ortaokul	88	10,10	1,86			
	Lise	114	9,65	2,33			
	Üniversite	93	9,45	2,48			
	Toplam	364	9,69	2,26			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	2,00	1,41	363	1,20	0,31
	İlkokul	67	4,10	2,52			
	Ortaokul	88	3,76	2,94			
	Lise	114	4,36	2,66			
	Üniversite	93	4,43	2,59			
	Toplam	364	4,17	2,69			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	2,00	2,83	363	1,10	0,36
	İlkokul	67	4,01	2,33			
	Ortaokul	88	3,93	2,54			
	Lise	114	4,48	2,45			
	Üniversite	93	4,13	2,61			
	Toplam	364	4,16	2,49			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Okur-yazar / Okur-yazar değil	2	4,50	0,71	363	0,74	0,57
	İlkokul	67	4,82	2,15			
	Ortaokul	88	4,24	2,54			
	Lise	114	4,70	2,33			
	Üniversite	93	4,66	2,31			
	Toplam	364	4,60	2,34			

Babanın eğitim durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(4,363) = 1,26; p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(4,363) = 1,14; p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(4,363) = 1,20; p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(4,363) = 1,10; p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(4,363) = 0,74; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 48).

Tablo 49. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Anne Meslek Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Annenin Meslek Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	50,80	6,46	363	0,58	0,68
	Memur	29	50,48	8,05			
	İşçi	28	50,25	7,43			
	Serbest Meslek	22	51,95	6,54			
	Emekli	16	52,81	5,10			
	Toplam	364	50,89	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	13,71	2,63	363	1,63	0,17
	Memur	29	13,38	3,57			
	İşçi	28	12,71	3,33			
	Serbest Meslek	22	14,59	2,68			
	Emekli	16	14,06	2,21			
	Toplam	364	13,67	2,77			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	10,23	1,99	363	1,46	0,22
	Memur	29	10,03	2,16			
	İşçi	28	10,71	2,52			
	Serbest Meslek	22	10,36	2,22			
	Emekli	16	11,31	2,06			
	Toplam	364	10,30	2,07			
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	13,66	2,50	363	1,24	0,29
	Memur	29	13,52	1,99			
	İşçi	28	14,04	2,82			
	Serbest Meslek	22	13,09	2,56			
	Emekli	16	14,75	1,77			
	Toplam	364	13,69	2,47			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	13,21	2,88	363	0,70	0,59
	Memur	29	13,55	2,81			
	İşçi	28	12,79	3,61			
	Serbest Meslek	22	13,91	2,45			
	Emekli	16	12,69	2,36			
	Toplam	364	13,22	2,89			

Anne meslek durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, D genel toplam puanı ($F(4,363) = 0,58; p > 0,05$), bireyleşme ($F(4,363) = 1,63; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(4,363) = 1,46; p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(4,363) = 1,24; p > 0,05$) ve ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(4,363) = 0,70; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 49).

Tablo 50. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Anne Meslek Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Annenin Meslek Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	5,41	1,58	363	0,82	0,51
	Memur	29	5,24	1,66			
	İşçi	28	4,96	1,53			
	Serbest Meslek	22	5,55	1,50			
	Emekli	16	5,75	2,11			
	Toplam	364	5,39	1,60			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	9,72	2,29	363	2,95	0,02
	Memur	29	9,45	1,96			
	İşçi	28	10,11	1,83			
	Serbest Meslek	22	8,27	2,90			
	Emekli	16	10,44	1,67			
	Toplam	364	9,68	2,28			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	4,26	2,65	363	2,29	0,06
	Memur	29	4,31	2,47			
	İşçi	28	4,43	2,87			
	Serbest Meslek	22	3,86	3,09			
	Emekli	16	2,25	2,44			
	Toplam	364	4,16	2,69			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	4,19	2,42	363	1,29	0,27
	Memur	29	4,79	2,85			
	İşçi	28	4,14	2,99			
	Serbest Meslek	22	3,59	2,50			
	Emekli	16	3,25	2,18			
	Toplam	364	4,16	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Ev hanımı / Çalışmıyor	269	4,66	2,35	363	0,85	0,49
	Memur	29	4,86	2,33			
	İşçi	28	4,21	2,39			
	Serbest Meslek	22	4,68	2,38			
	Emekli	16	3,75	2,21			
	Toplam	364	4,60	2,35			

Anne meslek durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, dikkatli karar verme puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; (F (4,363) = 2,95; p < 0,05). Annesi serbest meslek sahibi olan öğrencilerin dikkatli karar verme

puan ortalamaları diğer meslek gruplarına göre belirgin şekilde daha dūşüktür. Annesi emekli olan öğrencilerin dikkatli karar verme puan ortalamaları ise diğer meslek gruplarına göre belirgin derecede daha yüksektir (Bk. Tablo 50).

Anne meslek durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(4,363) = 0,82; p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(4,363) = 2,29; p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(4,363) = 1,29; p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(4,363) = 0,85; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 50).

Tablo 51. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Baba Meslek Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Babanın Meslek Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Çalışmıyor	4	53,75	4,35	359	1,17	0,33
	Memur	56	50,18	7,86			
	İşçi	82	51,93	6,87			
	Serbest Meslek	146	50,77	6,66			
	Çiftçi	4	46,75	4,27			
	Emekli	68	50,16	4,99			
	Toplam	360	50,81	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	14,75	1,50	359	1,18	0,32
	Memur	56	13,77	2,83			
	İşçi	82	14,10	3,07			
	Serbest Meslek	146	13,60	2,80			
	Çiftçi	4	12,00	2,00			
	Emekli	68	13,24	2,27			
	Toplam	360	13,66	2,77			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	11,00	0,82	359	1,10	0,36
	Memur	56	9,79	2,15			
	İşçi	82	10,51	1,91			
	Serbest Meslek	146	10,36	2,18			
	Çiftçi	4	9,50	1,73			
	Emekli	68	10,31	1,97			
	Toplam	360	10,29	2,07			
Ebeveyne İdealleştirme Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	14,75	0,96	359	1,39	0,23
	Memur	56	13,21	2,41			
	İşçi	82	13,95	2,59			
	Serbest Meslek	146	13,87	2,58			
	Çiftçi	4	12,50	1,29			
	Emekli	68	13,32	2,15			
	Toplam	360	13,68	2,47			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	13,25	2,75	359	0,37	0,87
	Memur	56	13,41	2,94			
	İşçi	82	13,37	3,04			
	Serbest Meslek	146	12,95	3,00			
	Çiftçi	4	12,75	1,71			
	Emekli	68	13,29	2,60			
	Toplam	360	13,18	2,90			

Babanın meslek durumu göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(5,359) = 1,17; p > 0,05$), bireyleşme ($F(5,359) = 1,18; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(5,359) = 1,10; p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(5,359) = 1,39; p > 0,05$) ve ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(5,359) = 0,37; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 51).

Tablo 52. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Baba Meslek Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Babanın Meslek Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	5,25	1,71	359	0,44	0,82
	Memur	56	5,50	1,40			
	İşçi	82	5,35	1,61			
	Serbest Meslek	146	5,30	1,68			
	Çiftçi	4	5,00	1,15			
	Emekli	68	5,60	1,63			
	Toplam	360	5,40	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	9,50	1,29	359	0,61	0,69
	Memur	56	9,38	2,56			
	İşçi	82	10,00	2,16			
	Serbest Meslek	146	9,64	2,22			
	Çiftçi	4	9,00	3,16			
	Emekli	68	9,68	2,30			
	Toplam	360	9,68	2,28			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	5,25	3,59	359	1,66	0,14
	Memur	56	4,75	2,56			
	İşçi	82	3,55	2,65			
	Serbest Meslek	146	4,30	2,63			
	Çiftçi	4	3,50	1,91			
	Emekli	68	4,12	2,90			
	Toplam	360	4,17	2,69			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	4,50	2,52	359	0,38	0,87
	Memur	56	4,46	2,52			
	İşçi	82	3,93	2,39			
	Serbest Meslek	146	4,14	2,54			
	Çiftçi	4	4,75	1,26			
	Emekli	68	4,24	2,63			
	Toplam	360	4,17	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Çalışmıyor	4	5,75	2,87	359	1,39	0,23
	Memur	56	5,02	2,38			
	İşçi	82	4,27	2,26			
	Serbest Meslek	146	4,78	2,42			
	Çiftçi	4	4,25	0,96			
	Emekli	68	4,24	2,30			
	Toplam	360	4,60	2,36			

Babanın meslek durumu göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(5,359) = 0,44; p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(5,359) = 0,61; p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(5,359) = 1,66; p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(5,359) = 0,38; p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(5,359) = 1,39; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 52).

Tablo 53. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Kendini Başarılı Görme Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Başarı Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Çok Başarısız	3	51,33	7,51	362	0,63	0,64
	Başarısız	15	52,60	4,79			
	Orta	177	51,04	6,67			
	Başarılı	146	50,86	6,49			
	Çok Başarılı	22	49,23	7,38			
	Toplam	363	50,92	6,57			
Bireyleşme Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	13,33	2,52	362	0,46	0,77
	Başarısız	15	13,73	3,03			
	Orta	177	13,79	2,78			
	Başarılı	146	13,68	2,59			
	Çok Başarılı	22	12,95	3,62			
	Toplam	363	13,69	2,77			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	9,00	2,65	362	0,73	0,57
	Başarısız	15	10,73	2,15			
	Orta	177	10,38	2,03			
	Başarılı	146	10,29	2,05			
	Çok Başarılı	22	9,91	2,11			
	Toplam	363	10,32	2,05			
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	13,67	1,53	362	0,69	0,60
	Başarısız	15	14,53	2,64			
	Orta	177	13,75	2,58			
	Başarılı	146	13,66	2,36			
	Çok Başarılı	22	13,18	2,34			
	Toplam	363	13,71	2,47			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	15,33	1,53	362	0,51	0,73
	Başarısız	15	13,60	1,99			
	Orta	177	13,12	2,94			
	Başarılı	146	13,23	2,93			
	Çok Başarılı	22	13,18	3,30			
	Toplam	363	13,20	2,91			

Başarı durumu grupları arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(4,362) = 0,63$; $p > 0,05$), bireyleşme ($F(4,362) = 0,46$; $p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(4,362) = 0,73$; $p > 0,05$), ebeveyni idealleştirmeme ($F(4,362) = 0,69$; $p > 0,05$) ve ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(4,362) = 0,51$; $p > 0,05$) alt boyut toplam

puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 53).

Tablo 54. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Kendini Başarılı Görme Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Başarı Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	6,00	1,73	362	5,81	0,00
	Başarısız	15	5,80	2,18			
	Orta	177	5,12	1,35			
	Başarılı	146	5,47	1,65			
	Çok Başarılı	22	6,73	2,03			
	Toplam	363	5,39	1,60			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	6,33	2,89	362	6,52	0,00
	Başarısız	15	9,33	2,23			
	Orta	177	9,21	2,48			
	Başarılı	146	10,27	1,85			
	Çok Başarılı	22	10,00	1,95			
	Toplam	363	9,67	2,28			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	5,67	2,89	362	1,01	0,40
	Başarısız	15	4,87	3,42			
	Orta	177	4,34	2,70			
	Başarılı	146	3,97	2,45			
	Çok Başarılı	22	3,73	3,68			
	Toplam	363	4,19	2,71			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	5,67	2,31	362	2,89	0,02
	Başarısız	15	5,73	2,69			
	Orta	177	4,35	2,51			
	Başarılı	146	3,79	2,35			
	Çok Başarılı	22	3,91	2,89			
	Toplam	363	4,17	2,51			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Çok Başarısız	3	5,67	4,04	362	2,96	0,02
	Başarısız	15	6,07	2,69			
	Orta	177	4,81	2,31			
	Başarılı	146	4,34	2,15			
	Çok Başarılı	22	3,91	2,91			
	Toplam	363	4,63	2,34			

Başarı durumu grupları arasında, erteleyici karar verme ($F(4,362) = 2,89; p < 0,05$) ve panik karar verme ($F(4,362) = 2,96; p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır (Bk. Tablo 54).

Başarı durumu grupları arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(4,362) = 5,81; p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(4,362) = 6,52; p > 0,05$) ve kaçınan karar verme ($F(4,362) = 1,01; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 54).

Tablo 55. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Psikolojik Yardım Alıp Almaması Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Psikolojik Yardım Alma Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Psikolojik yardım alan	60	51,90	7,48	363	1,58	0,21
	Psikolojik yardım almayan	304	50,73	6,42			
	Toplam	364	50,92	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	14,12	2,82	363	1,65	0,20
	Psikolojik yardım almayan	304	13,62	2,73			
	Toplam	364	13,70	2,75			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	10,28	2,37	363	0,02	0,89
	Psikolojik yardım almayan	304	10,33	2,02			
	Toplam	364	10,32	2,08			
Ebeveyne İdealleştirme Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	14,37	2,78	363	5,15	0,02
	Psikolojik yardım almayan	304	13,58	2,40			
	Toplam	364	13,71	2,48			
Ebeveyne Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	13,13	2,98	363	0,03	0,86
	Psikolojik yardım almayan	304	13,21	2,90			
	Toplam	364	13,20	2,91			

Katılımcıların psikolojik yardım alıp almama durumuna göre, ebeveyne idealleştirmeme ($F(1,363) = 5,15; p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır (Bk. Tablo 55).

Katılımcıların psikolojik yardım alıp almama durumuna göre, DÖÖ genel toplam puanı ($F(1,363) = 1,58; p > 0,05$), bireyleşme ($F(1,363) = 1,65; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(1,363) = 0,02; p > 0,05$), ebeveyne bir insan olarak

algılanması ($F(1,363) = 0,03$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 55).

Tablo 56. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Psikolojik Yardım Alıp Almaması Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Psikolojik Yardım Alma Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	5,40	1,51	363	0,00	0,96
	Psikolojik yardım almayan	304	5,39	1,63			
	Toplam	364	5,39	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	9,15	2,41	363	4,04	0,05
	Psikolojik yardım almayan	304	9,79	2,24			
	Toplam	364	9,69	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	4,75	2,68	363	3,15	0,08
	Psikolojik yardım almayan	304	4,08	2,69			
	Toplam	364	4,19	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	4,80	2,78	363	4,56	0,03
	Psikolojik yardım almayan	304	4,05	2,43			
	Toplam	364	4,17	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Psikolojik yardım alan	60	5,67	2,24	363	14,8 2	0,00
	Psikolojik yardım almayan	304	4,42	2,31			
	Toplam	364	4,62	2,34			

Katılımcıların psikolojik yardım alıp almama durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, erteleyici karar verme ($F(1,363) = 4,56$; $p < 0,05$) ve panik karar

verme ($F(1,363) = 14,82; p < 0,001$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır (Bk. Tablo 56).

Katılımcıların psikolojik yardım alıp almama durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(1,363) = 0,00; p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(1,363) = 4,04; p > 0,05$) ve kaçınan karar verme ($F(1,363) = 3,15; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 56).

Tablo 57. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaşanılan Yere Göç Ederek Gelip Gelmeme Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Göç Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Göç eden	76	50,07	6,25	361	1,67	0,20
	Göç etmeyen	286	51,17	6,70			
	Toplam	362	50,94	6,62			
Bireyleşme Alt Boyutu	Göç eden	76	13,45	2,70	361	0,80	0,37
	Göç etmeyen	286	13,77	2,77			
	Toplam	362	13,70	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Göç eden	76	9,96	2,02	361	2,89	0,09
	Göç etmeyen	286	10,42	2,09			
	Toplam	362	10,32	2,08			
Ebeveyni İdealleştirmeme Alt Boyutu	Göç eden	76	13,25	2,63	361	3,27	0,07
	Göç etmeyen	286	13,83	2,44			
	Toplam	362	13,71	2,49			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Göç eden	76	13,41	3,00	361	0,45	0,50
	Göç etmeyen	286	13,16	2,88			
	Toplam	362	13,21	2,90			

Yaşanılan yere göç ederek gelme durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(1,361) = 1,67; p > 0,05$), bireyleşme ($F(1,361) = 0,80; p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(1,361) = 2,89; p > 0,05$),

ebeveyni idealleştirmeme ($F(1,361) = 3,27$; $p > 0,05$) ve ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(1,361) = 0,45$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 57).

Tablo 58. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Yaşanılan Yere Göç Ederek Gelip Gelmeme Durumu Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Göç Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Göç eden	76	5,39	1,55	361	0,00	0,99
	Göç etmeyen	286	5,39	1,62			
	Toplam	362	5,39	1,61			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Göç eden	76	9,53	2,46	361	0,46	0,50
	Göç etmeyen	286	9,72	2,21			
	Toplam	362	9,68	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Göç eden	76	4,03	2,43	361	0,37	0,54
	Göç etmeyen	286	4,24	2,77			
	Toplam	362	4,19	2,70			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Göç eden	76	3,75	2,48	361	2,70	0,10
	Göç etmeyen	286	4,28	2,50			
	Toplam	362	4,17	2,51			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Göç eden	76	4,34	2,31	361	1,28	0,26
	Göç etmeyen	286	4,69	2,36			
	Toplam	362	4,61	2,35			

Yaşanılan yere göç ederek gelme durumuna göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(1,361) = 0,00$; $p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(1,361) = 0,46$; $p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(1,361) = 0,37$; $p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(1,361) = 2,70$; $p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(1,361) = 1,28$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 58).

Tablo 59. Duygusal Özerklik Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Aile Durumu Açısından Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

DÖÖ	Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Genel Toplam Puanı	Annem babam birlikte yaşıyor	337	50,78	6,47	364	0,83	0,36
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	51,96	8,17			
	Toplam	365	50,87	6,61			
Bireyleşme Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	13,69	2,70	364	0,12	0,73
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	13,50	3,47			
	Toplam	365	13,67	2,76			
Ebeveyne Bağımlı Olmama Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	10,27	2,03	364	1,00	0,32
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	10,68	2,47			
	Toplam	365	10,30	2,07			
Ebeveyni İdealleştirme Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	13,60	2,46	364	5,65	0,02
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	14,75	2,44			
	Toplam	365	13,69	2,47			
Ebeveynin Bir İnsan Olarak Algılanması Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	13,22	2,89	364	0,10	0,75
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	13,04	3,02			
	Toplam	365	13,21	2,90			

Anne ve babanın birlikte yaşama durumu göre oluşturulan gruplar arasında, yalnızca ebeveyni idealleştirmeme ($F(1,364) = 5,65$; $p < 0,05$) alt boyut toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır. Anne babasını ayrı yaşayanların, birlikte yaşayanlara göre ebeveynlerini daha az idealleştirdikleri görülmektedir (Bk. Tablo 59).

Anne ve babanın birlikte yaşama durumu göre oluşturulan gruplar arasında, DÖÖ genel toplam puanı ($F(1,364) = 0,83$; $p > 0,05$), bireyleşme ($F(1,364) = 0,12$; $p > 0,05$), ebeveyne bağımlı olmama ($F(1,364) = 1,00$; $p > 0,05$) ve ebeveynin bir insan olarak algılanması ($F(1,364) = 0,10$; $p > 0,05$) alt boyut toplam puan

ortalamları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 59).

Tablo 60. Melbourne Karar Verme Ölçeği Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının Aile Durumu Açısından Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırma Sonuçları.

MKVÖ-I-II	Anne Babanın Birlikte Yaşama Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	F	p
Karar Vermede Benlik Saygısı Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	5,41	1,64	364	0,72	0,40
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	5,14	0,97			
	Toplam	365	5,39	1,60			
Dikkatli Karar Verme Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	9,68	2,29	364	0,01	0,93
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	9,64	2,06			
	Toplam	365	9,68	2,27			
Kaçınan Karar Verme Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	4,21	2,68	364	1,45	0,23
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	3,57	2,86			
	Toplam	365	4,16	2,69			
Erteleyici Karar Verme Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	4,13	2,47	364	0,28	0,60
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	4,39	2,90			
	Toplam	365	4,15	2,50			
Panik Karar Verme Alt Boyutu	Annem babam birlikte yaşıyor	337	4,60	2,35	364	0,01	0,93
	Annem babam ayrı yaşıyor	28	4,64	2,33			
	Toplam	365	4,60	2,34			

Anne ve babanın birlikte yaşama durumu göre oluşturulan gruplar arasında, karar vermede benlik saygısı ($F(1,364) = 0,72; p > 0,05$), dikkatli karar verme ($F(1,364) = 0,01; p > 0,05$), kaçınan karar verme ($F(1,364) = 1,45; p > 0,05$), erteleyici karar verme ($F(1,364) = 0,28; p > 0,05$) ve panik karar verme ($F(1,364) = 0,01; p > 0,05$) alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Bk. Tablo 60).

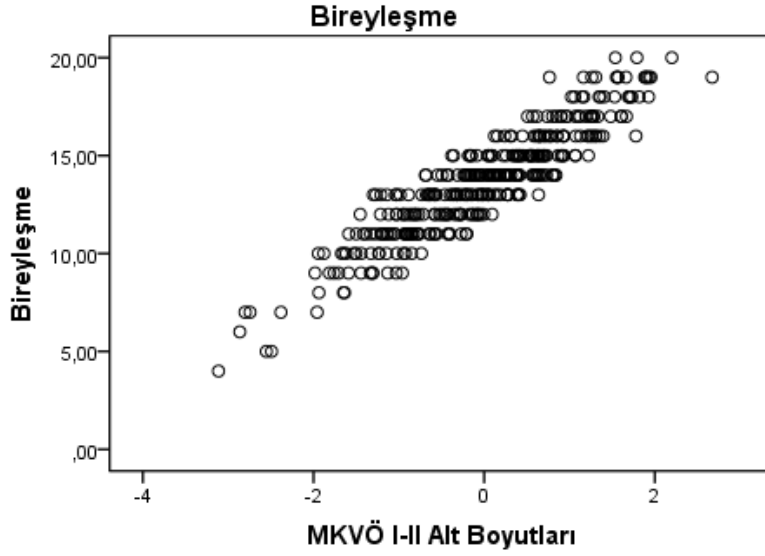
Bağımsız değişken gruplarının ölçekler ile olan anlamlı farklılıklarının incelenmesinin ardından, karar verme stillerinin duygusal özerklik üzerindeki yordayıcı gücü incelenmiştir. Bu amaçla karar verme stilleri, duygusal özerkliğin tüm alt boyutları üzerinde tek tek incelenmiştir.

Tablo 61. Duygusal Özerklik Bireyleşme Alt Boyut Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	12,872	0,79		16,24	0,00
Benlik Saygısı	-0,061	0,09	-0,04	-0,72	0,47
Dikkatli Karar Verme	-0,097	0,06	-0,08	-1,60	0,11
Kaçıngan Karar Verme	0,015	0,07	0,02	0,23	0,82
Erteleyici Karar Verme	0,034	0,07	0,03	0,45	0,65
Panik Karar Verme	0,406	0,08	0,34	5,18	0,00

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,39	0,15	0,14	13,10	0,00

Duygusal Özerklik Bireyleşme alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,365) = 13,10$; $p < 0,001$. Duygusal Özerklik Bireyleşme alt boyut puanlarının yordanmasında Panik Karar Verme alt boyut puanının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu alt boyut toplam puanının tek başına Bireyleşme toplam puanının %15'lik kısmını açıkladığı görülmüştür (Bk. Tablo 61 ve Şekil 1).

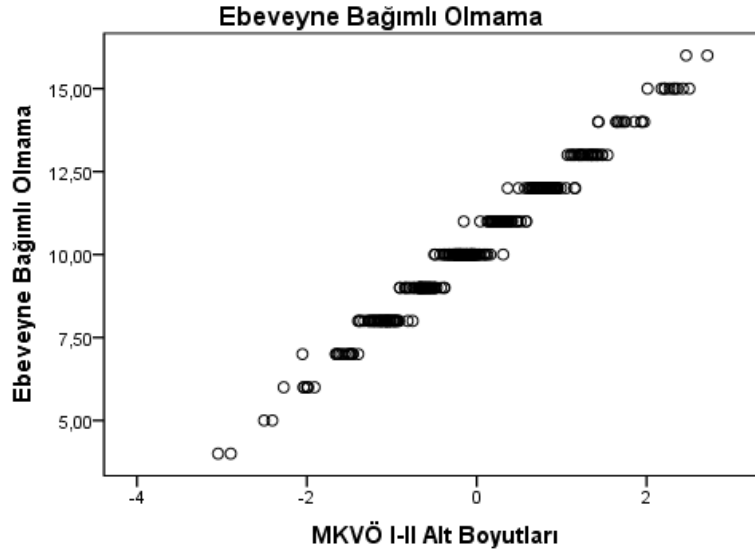
Şekil 1. DÖÖ Bireyleşme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

Tablo 62. Ebeveyne Bağımlı Olmama Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	11,89	0,64		18,56	0,00
Benlik Saygısı	-0,05	0,07	-0,04	-0,76	0,45
Dikkatli Karar Verme	-0,10	0,05	-0,11	-2,03	0,04
Kaçıngan Karar Verme	0,00	0,05	0,00	-0,01	1,00
Erteleyici Karar Verme	0,00	0,06	0,00	0,05	0,96
Panik Karar Verme	-0,07	0,06	-0,08	-1,18	0,24

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,14	0,02	0,01	1,39	0,23

Duygusal Özerklik Ebeveyne Bağımlı Olmama alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir; $F(5,365) = 1,39$; $p > 0,05$. Duygusal Özerklik Bağımlı Olmama alt boyut puanlarının yordanmasında MKVÖ-I-II alt boyut puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olmadıkları görülmüştür (Bk. Tablo 62 ve Şekil 2).

Şekil 2. DÖÖ Ebeveyne Bağımlı Olmama Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

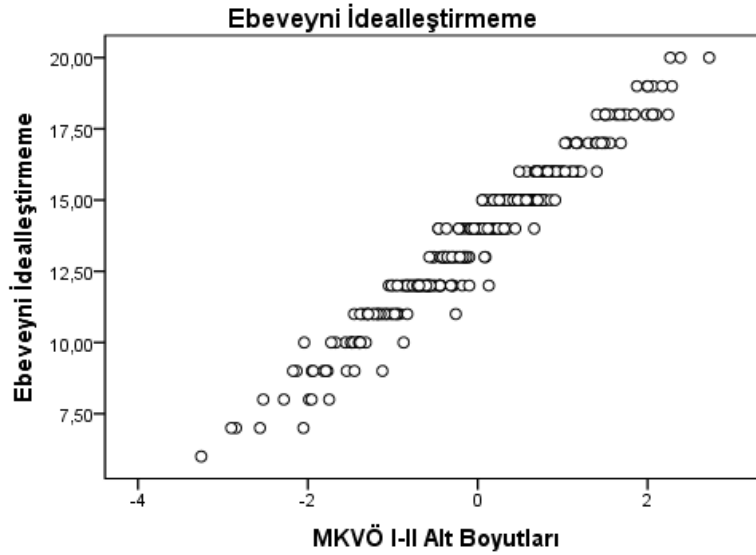
Tablo 63. Ebeveyni İdealleştirmeme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	15,16	0,76		20,06	0,00
Benlik Saygısı	-0,30	0,08	-0,19	-3,65	0,00
Dikkatli Karar Verme	-0,00	0,06	-0,00	-0,05	0,96
Kaçıngan Karar Verme	-0,07	0,06	-0,08	-1,11	0,27
Erteleyici Karar Verme	0,00	0,07	0,00	0,03	0,98
Panik Karar Verme	0,10	0,08	0,09	1,29	0,20

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,21	0,05	0,03	3,38	0,01

Duygusal Özerklik Ebeveyni İdealleştirmeme alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,365) = 3,38$; $p < 0,05$. Duygusal Özerklik İdealleştirmeme alt boyut puanlarının yordanmasında, Karar Vermede Benlik Saygısı puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu alt boyut toplam puanının tek başına Ebeveyni

İdealleştirmeme toplam puanının %5'lik kısmını açıkladığı görülmüştür (Bk. Tablo 63 ve Şekil 3).

Şekil 3. DÖÖ Ebeveyni İdealleştirmeme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

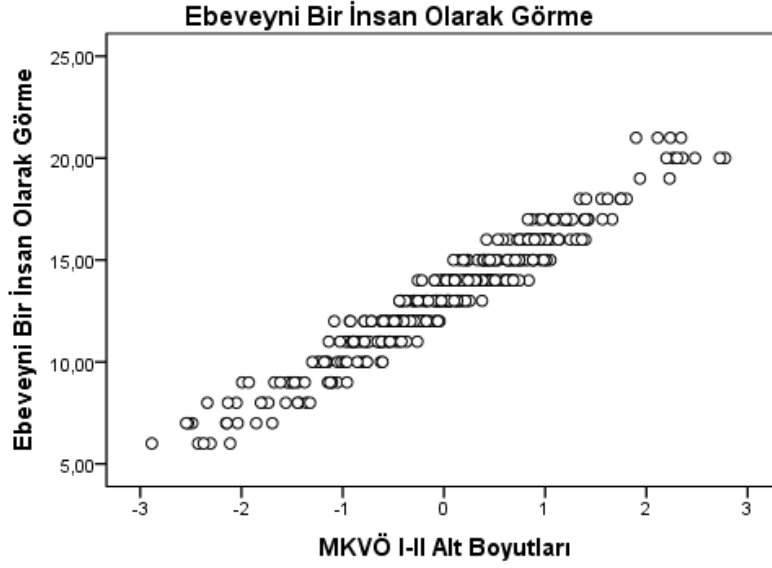
Tablo 64. Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	13,00	0,88		14,80	0,00
Benlik Saygısı	-0,02	0,09	-0,01	-0,21	0,83
Dikkatli Karar Verme	-0,10	0,07	-0,08	-1,51	0,13
Kaçıngan Karar Verme	-0,02	0,07	-0,02	-0,23	0,82
Erteleyici Karar Verme	0,05	0,08	0,05	0,66	0,51
Panik Karar Verme	0,25	0,09	0,20	2,82	0,01

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,25	0,06	0,05	4,63	0,00

Duygusal Özerklik Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,365) = 4,63$; $p < 0,05$. Duygusal Özerklik Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme alt boyut puanlarının yordanmasında Panik Karar Verme alt boyut

puanının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu alt boyut toplam puanının tek başına Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme toplam puanının %6'lık kısmını açıkladığı görülmüştür (Bk. Tablo 64 ve Şekil 4).

Şekil 4. DÖÖ Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme Puanının MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

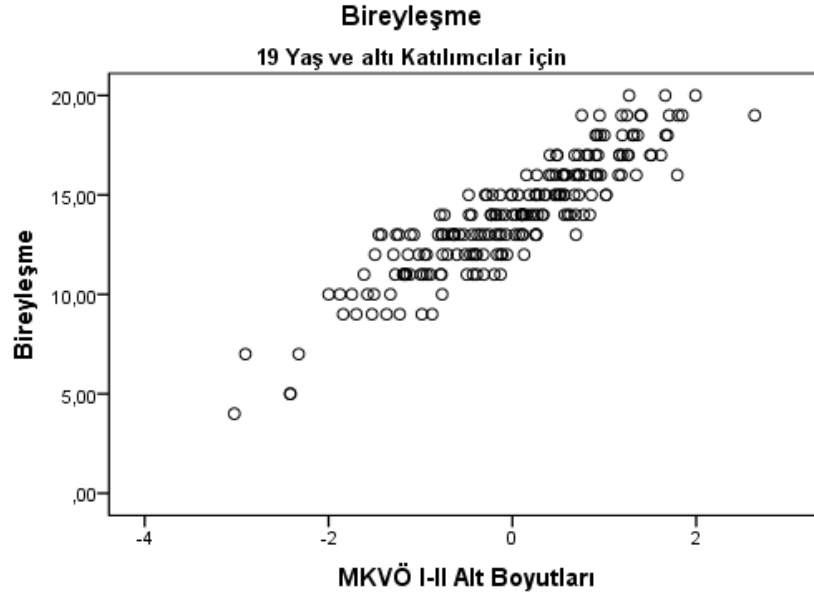
Karar verme stillerinin duygusal özerklik puanları üzerindeki etkisinin incelenmesinin ardından bu etkinin lise ve üniversite öğrencileri üzerinde değişim gösterip göstermeyeceğini belirlemek amacıyla, öncelikle katılımcıların yaşlarının ortalaması olan 19 yaş belirlenmiştir. Ardından katılımcılar 19 yaş altı ve 20 yaş üzeri olacak şekilde iki gruba ayrılarak çoklu doğrusal regresyon analizleri tekrarlanmıştır. Bu sayede yaşa bağlı olarak karar verme stillerinin duygusal özerklik alt boyut puanları üzerindeki etkisinin daha ayrıntılı incelenmesi amaçlanmıştır.

Tablo 65. Duygusal Özerklik Bireyleşme Alt Boyut Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu.

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	12,55	1,06		11,84	0,00
Benlik Saygısı	-0,10	0,12	-0,05	-0,84	0,40
Dikkatli Karar Verme	-0,06	0,08	-0,05	-0,74	0,46
Kaçıngan Karar Verme	-0,02	0,09	-0,02	-0,19	0,85
Erteleyici Karar Verme	0,07	0,10	0,07	0,76	0,45
Panik Karar Verme	0,46	0,10	0,39	4,53	0,00

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,43	0,19	0,17	9,58	0,00

Duygusal Özerklik Bireyleşme alt boyut puanının doğrusal modelde yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi 19 yaş ve altı katılımcılar için istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,211) = 9,58$; $p < 0,001$. Duygusal Özerklik Bireyleşme alt boyut puanlarının 19 yaş ve altındaki katılımcılarda yordanmasında Panik Karar Verme alt boyut puanının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu alt boyut toplam puanının tek başına Bireyleşme toplam puanının %19'luk kısmını açıkladığı görülmüştür (Bk. Tablo 65 ve Şekil 5).

Şekil 5. DÖÖ Bireyleşme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

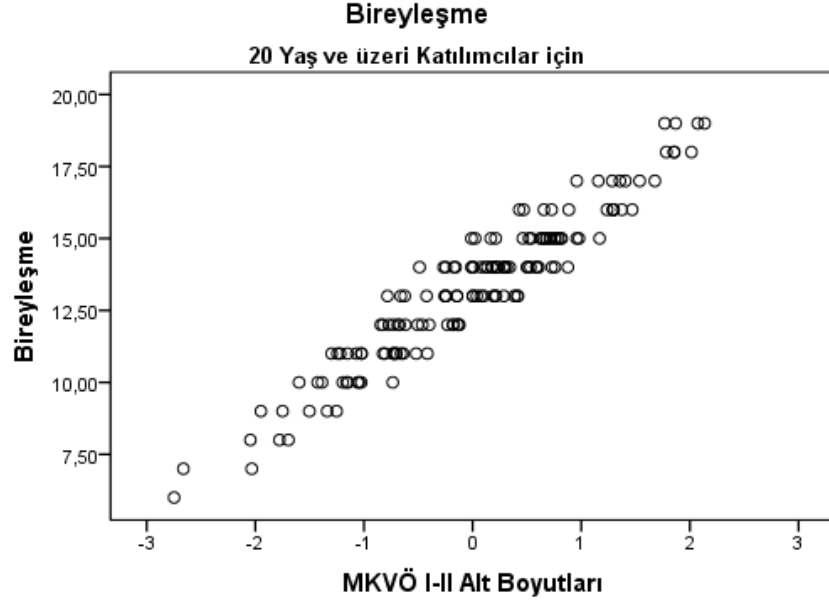
Tablo 66. Bireyleşme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	13,16	1,22		10,82	0,00
Benlik Saygısı	0,03	0,13	0,02	0,21	0,83
Dikkatli Karar Verme	-0,14	0,09	-0,12	-1,51	0,13
Kaçıngan Karar Verme	0,05	0,10	0,05	0,54	0,59
Erteleyici Karar Verme	-0,03	0,12	-0,03	-0,28	0,78
Panik Karar Verme	0,30	0,13	0,25	2,24	0,03

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,30	0,09	0,06	2,88	0,02

Duygusal Özerklik Bireyleşme alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi 20 yaş ve üzeri katılımcılar için istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,153) = 2,88$; $p < 0,05$. Duygusal Özerklik Bireyleşme alt boyut puanlarının 20 yaş ve üzeri katılımcılarda yordanmasında Panik Karar Verme alt boyut puanının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu alt boyut

toplam puanının tek başına Bireyleşme toplam puanının %9'luk kısmını açıkladığı görülmüştür (Bk. Tablo 66 ve Şekil 6).

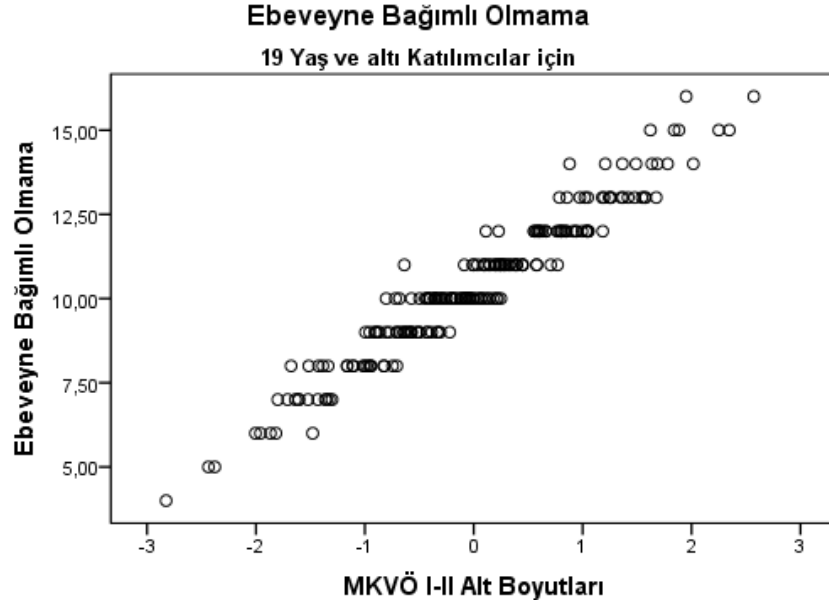
Şekil 6. DÖÖ Bireyleşme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

Tablo 67. Ebeveyne Bağımlı Olmama Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	12,87	0,86		15,01	0,00
Benlik Saygısı	0,01	0,09	0,01	0,08	0,93
Dikkatli Karar Verme	-0,21	0,07	-0,22	-3,15	0,00
Kaçıngan Karar Verme	0,03	0,07	0,04	0,44	0,66
Erteleyici Karar Verme	0,05	0,08	0,06	0,58	0,56
Panik Karar Verme	-0,17	0,08	-0,19	-2,08	0,04

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,25	0,06	0,04	2,75	0,02

Duygusal Özerklik Ebeveyne Bağımlı Olmama alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi 19 yaş ve altı katılımcılar için istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,211) = 2,75$; $p < 0,05$. Duygusal Özerklik Bağımlı Olmama alt boyut puanlarının 19 yaş ve altındaki katılımcılarda yordanmasında, Dikkatli ve Panik Karar Verme alt boyut puanlarının istatistiksel olarak anlamlı oldukları ve bu alt boyut toplam puanlarının Ebeveyne Bağımlı Olmama toplam puanının %6'lık kısmını açıkladığı görülmüştür (Bk. Tablo 67 ve Şekil 7).

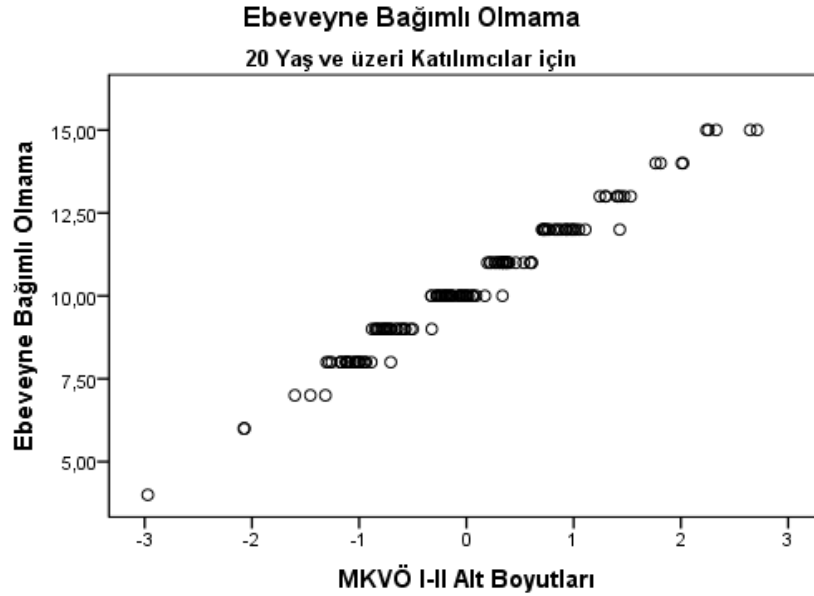
Şekil 7. DÖÖ Bağımlı Olmama Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

Tablo 68. Bağımlı Olmama Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	10,76	0,96		11,24	0,00
Benlik Saygısı	-0,09	0,10	-0,07	-0,87	0,39
Dikkatli Karar Verme	0,03	0,07	0,03	0,39	0,70
Kaçıngan Karar Verme	-0,05	0,08	-0,07	-0,67	0,51
Erteleyici Karar Verme	-0,08	0,10	-0,09	-0,78	0,44
Panik Karar Verme	0,05	0,10	0,05	0,47	0,64

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,15	0,02	-0,01	0,65	0,66

Duygusal Özerklik Bağımlı Olmama alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi 20 yaş ve üzeri katılımcılar için istatistiksel olarak anlamlı değildir; $F(5,153) = 0,65$; $p > 0,05$. Duygusal Özerklik Bağımlı Olmama alt boyut puanlarının 20 yaş ve üzeri katılımcılarda yordanmasında MKVÖ-I-II alt boyut puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olmadıkları görülmüştür (Bk. Tablo 68 ve Şekil 8).

Şekil 8. DÖÖ Bağımlı Olmama Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

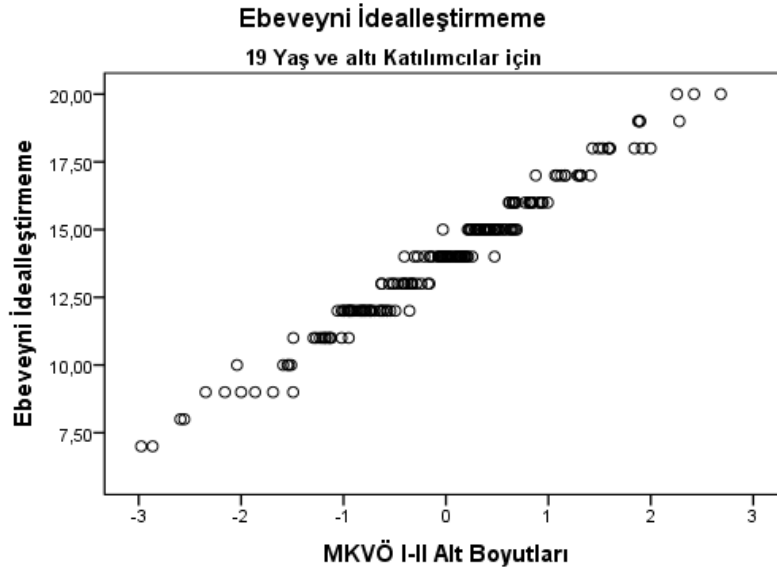
Tablo 69. İdealleştirmeme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	15,03	0,98		15,31	0,00
Benlik Saygısı	-0,19	0,11	-0,12	-1,74	0,08
Dikkatli Karar Verme	-0,03	0,08	-0,02	-0,32	0,75
Kaçıngan Karar Verme	-0,01	0,08	-0,02	-0,17	0,86
Erteleyici Karar Verme	-0,10	0,09	-0,11	-1,14	0,25
Panik Karar Verme	0,13	0,09	0,13	1,37	0,17

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,16	0,03	0,00	1,12	0,35

Duygusal Özerklik İdealleştirmeme alt boyut puanının doğrusal modellerde yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi 19 yaş ve altındaki katılımcılar için istatistiksel olarak anlamlı değildir; $F(5,211) = 1,12$; $p > 0,05$. Duygusal Özerklik İdealleştirmeme alt boyut puanlarının 19 yaş ve altındaki katılımcılarda

yordanmasında MKVÖ-I-II alt boyut puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olmadıkları görülmüştür (Bk. Tablo 69 ve Şekil 9).

Şekil 9. DÖÖ İdealleştirmeme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

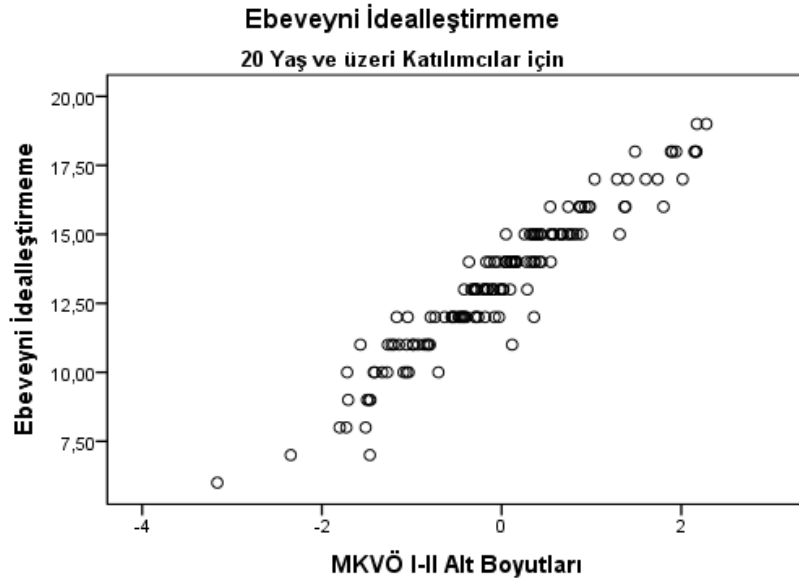
Tablo 70. İdealleştirmeme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	14,95	1,19		12,55	0,00
Benlik Saygısı	-0,38	0,13	-0,25	-3,02	0,00
Dikkatli Karar Verme	0,05	0,09	0,05	0,55	0,58
Kaçıngan Karar Verme	-0,11	0,10	-0,11	-1,11	0,27
Erteleyici Karar Verme	0,19	0,12	0,17	1,56	0,12
Panik Karar Verme	-0,05	0,13	-0,04	-0,38	0,71

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,29	0,09	0,06	2,77	0,02

Duygusal Özerklik İdealleştirmeme alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi 20 yaş ve üzeri katılımcılar için istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,153) = 2,77$; $p < 0,05$. Duygusal Özerklik

İdealleştirmeme alt boyut puanlarının 20 yaş ve üzeri katılımcılarda yordanmasında Karar Vermede Benlik Saygısı alt boyut puanının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu alt boyut toplam puanının tek başına İdealleştirmeme toplam puanının %9'luk kısmını açıkladığı görülmüştür (Bk. Tablo 70 ve Şekil 10).

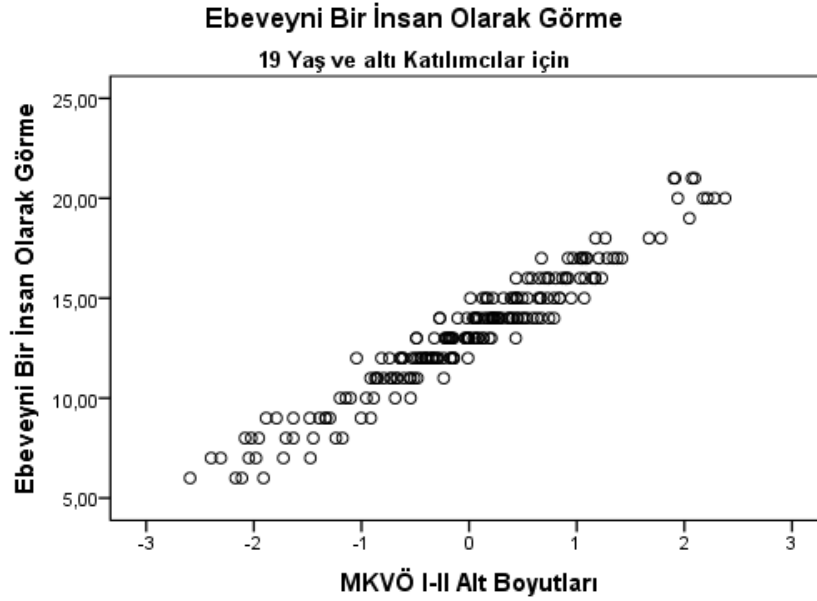
Şekil 10. DÖÖ İdealleştirmeme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

Tablo 71. Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	12,00	1,24		9,68	0,00
Benlik Saygısı	0,07	0,14	0,04	0,54	0,59
Dikkatli Karar Verme	-0,06	0,10	-0,04	-0,62	0,54
Kaçıngan Karar Verme	-0,06	0,10	-0,06	-0,61	0,54
Erteleyici Karar Verme	0,06	0,11	0,06	0,58	0,56
Panik Karar Verme	0,29	0,12	0,23	2,49	0,01

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,25	0,06	0,04	2,77	0,02

Duygusal Özerklik Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi 19 yaş ve altındaki katılımcılar için istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,211) = 2,77$; $p < 0,05$. Duygusal Özerklik Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme alt boyut puanlarının 19 yaş ve altındaki katılımcılarda yordanmasında Panik Karar Verme alt boyut puanının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu alt boyut toplam puanının tek başına Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme toplam puanının %6'lık kısmını açıkladığı görülmüştür (Bk. Tablo 71 ve Şekil 11).

Şekil 11. DÖÖ Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme Puanının 19 Yaş ve Altındaki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

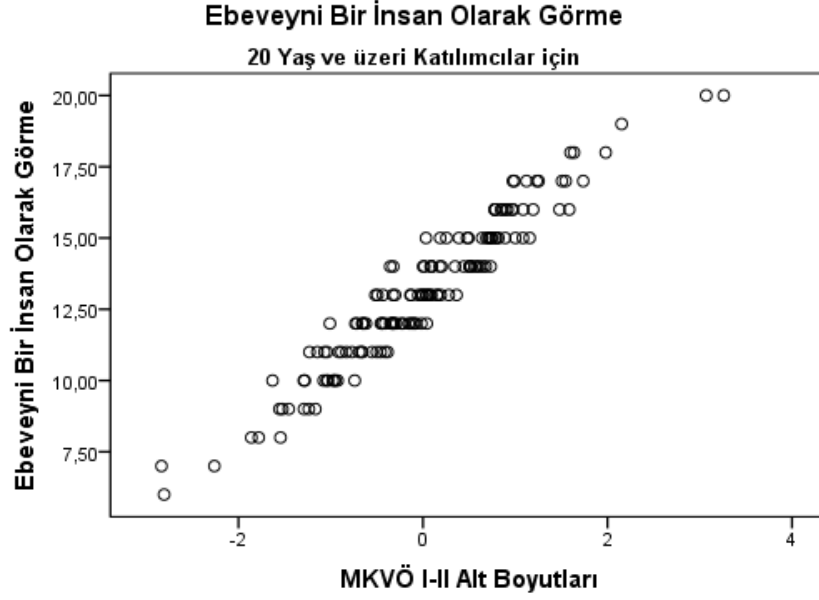
Tablo 72. Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

	b	b'nin standart hatası	β	t	p
Sabit (a)	14,43	1,23		11,70	0,00
Benlik Saygısı	-0,17	0,13	-0,11	-1,29	0,20
Dikkatli Karar Verme	-0,16	0,09	-0,14	-1,71	0,09
Kaçıngan Karar Verme	0,06	0,10	0,05	0,55	0,59
Erteleyici Karar Verme	0,05	0,13	0,04	0,36	0,72
Panik Karar Verme	0,19	0,13	0,15	1,40	0,16

R	R²	Düzeltilmiş R²	F	p
0,28	0,08	0,046	2,48	0,04

Duygusal Özerklik Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme alt boyut puanının doğrusal modelle yordanmasında MKVÖ-I-II'nin alt boyutlarının etkisi 20 yaş ve üzeri katılımcılar için istatistiksel olarak anlamlıdır; $F(5,153) = 2,48$; $p < 0,05$. MKVÖ-I-II alt boyutlarının etkisi birlikte anlamlı olsa da, tek tek incelendiklerinde, 20 yaş ve üzeri katılımcılarda Duygusal Özerklik Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme

alt boyut puanlarının 20 yaş ve üzeri katılımcılarda yordanmasında istatistiksel olarak anlamlı olmadıkları görülmüştür (Bk. Tablo 72 ve Şekil 12).

Şekil 12. DÖÖ Ebeveyni Bir İnsan Olarak Görme Puanının 20 Yaş ve Üzerindeki Katılımcılarda MKVÖ-I-II'nin Alt Boyutları ile Yordanması için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuç Grafiği

BÖLÜM III

3. Tartışma

Özerklik, düşünmek, hissetmek, karar vermek ve kendi başına hareket edebilmektir (Fleming, 2005). Özerklik yaşam boyu gelişim gösteren önemli bir özellik olmasına rağmen özellikle ergenlik sürecinde belirginleşmektedir. Araştırmacılar özerkliği üç çeşide ayırmışlardır. Bunlar, duygusal, davranışsal ve değer özerklikleridir. Duygusal özerklik, ebeveynlere olan çocukça bağımlılıktan ayrılma kabiliyetini temsil etmektedir. Duygusal özerklik gelişimi ile yapılan çalışmalar, duygusal özerkliğin ergenliğin başında başlayıp genç yetişkinliğe kadar süren bir süreç olduğunu ortaya koymuşlardır (Steinberg, 2007). Bu dönemde ergenler, anne-babalarını idealleştirmekten vazgeçer, onları artık normal birer insan olarak algılar, daha fazla bireyleşir ve daha fazla bağımsızlaşırlar (Steinberg ve Silverberg, 1986). Diğer taraftan bireyler özerk dünyaya adım atarken eskisinden daha fazla sorumluluk almak, sorunlarla yüzleşmek ve bu yeni dünyanın sorunları karşısında çeşitli kararlar vermek durumundadırlar. Duygusal özerkliğin aksine bireylerin karar verme stilleri tüm hayatları boyunca kullandıkları bir özelliktir. Ayrıca yaşça büyük ergenler, erken ergenlikteki bireylere göre daha karmaşık karar verme becerileri göstermektedirler. Araştırmacılar özellikle 15-16 yaşlarından sonra karar verme yeterliliğinde artış gözlemlemişlerdir (Steinberg, 2007).

Kişilerin sorunlar karşısındaki duruşları, kişisel beceri, bakış açısı, çözüm için gereken süre ve stres düzeyleri gibi pek çok faktörden etkilenmektedir. Bu farklılıklar bireylerin de farklı karar verme stilleri göstermesine sebep olmaktadır. Kişiler karar verirken belli karar verme stillerini tercih etmekte ve sorunlarla bu şekilde yüzleşmektedir (Janis ve Mann, 1977). Dolayısıyla kişi çeşitli karar verme stilleri ile içine girdiği yeni özerk dünyasını kararları ile şekillendirebilmektedir.

Bu çalışmada orta ve geç ergenlikte bireylerin karar verme stillerinin duygusal özerkliğin bireyleşme, ebeveyne bağımlı olmama, ebeveyni idealleştirmeme ve ebeveyni bir insan olarak görme boyutları ile olan ilişkisi ve karar verme stillerinin duygusal özerklik alt boyut puanlarında ne derece etki sahibi olduğu

ve yordadığı incelenmiştir. Ayrıca çeşitli sosyo-demografik değişkenlerin duygusal özerklik alt boyutları ve karar verme stilleri ile olan ilişkilerine de bakılmıştır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre, duygusal özerkliğin, ebeveyni idealleştirmeme ve ebeveyne bağımlı olmama alt boyut puanları üzerinde cinsiyetler arası farklılıklar tespit edilmiştir. Karar verme stillerinde ise, karar vermede benlik saygısı ve panik karar verme puanlarında cinsiyetler arası farklılıklar tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin ebeveynlerini daha az idealleştirdikleri ve erkek öğrencilerden daha fazla panik karar verme stilini kullandıkları görülmüştür. Önceki çalışmalarda da panik karar verme stilinin kızlarda daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmalarda kız katılımcıların daha fazla stres yaşadıklarına dair bulgular da elde edilmiştir (Deveci, 2011; Güçray, 2001; Radford, Mann, Ohta ve Nakane, 1993). Ayrıca kızların, erkeklere göre kararlarının sonuçları üzerine daha fazla endişe duyduğunu bulgulayan çalışmalar da mevcuttur (De Acedo Lizárraga, de Acedo Baquedano ve Cardelle-Elawar, 2007). Erkek öğrencilerin ise ebeveynlerinden daha fazla bağımsızlaştıkları ve kız öğrencilere göre karar verirken daha yüksek düzey benlik saygısına sahip oldukları görülmüştür. Birçok araştırmada da erkeklerin benlik saygısının kadınlardan daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Bachman, O'Malley, Freedman-Doan, Trzesniewski ve Donnellan, 2011; Dilek, 2007; Mau, 2000).

Çoğu yaş grupları açısından Duygusal Özerklik Ölçeği alt boyut toplam puanlarında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir. Anlamlı farklılıklar, yalnızca bireyleşme alt boyutu puanlarında tespit edilmiştir. 17 yaşındaki katılımcıların diğer yaş gruplarına göre daha fazla bireyleşme puanlarını aldıkları, 21 yaşındaki katılımcıların ise en düşük bireyleşme puanlarını elde ettikleri görülmüştür. Çalışmanın bulguları bireyleşme sürecinin 17 yaş civarında tavan yaptığını, 21 yaş civarında ise stabil kaldığını göstermektedir. Ayrıca karar vermede benlik saygısı ve panik karar verme stillerinde de farklılıklar bulunmuştur. Karar vermede en yüksek benlik saygısı puanlarını 23 yaş grubu alırken, en az 17 yaş grubu almıştır. Yapılan araştırmalarda da ergenliğin ortalarında benlik saygısının düştüğü ve 20'li yaşlarda tekrar arttığı kanıtlanmıştır (Robins ve Trzesniewski, 2002). Panik karar verme stilini en çok 19 yaş grubu kullanırken, en az 20 yaş grubu kullanmaktadır. 19 yaş grubunun üniversiteye geçiş sürecini temsil ettiği düşünüldüğünde bu durum şaşırtıcı

değildir. Bununla birlikte küçük yaş gruplarının büyük yaş gruplarına göre daha fazla panik karar verme stili puanı elde ettikleri görülmüştür. Bu sonuç, Brown, Abdallah ve Ng'in (2011) Malezyalı, Avustralyalı ve Singapurlu katılımcılar üzerinde yaptıkları çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Kùltürler arası karar verme stili farklarını inceleyen bu çalışmada da panik karar verme stili puanlarının yaşla birlikte azaldığı belirtilmiştir. Ancak bu çalışmanın bulguları, yapılan diğer çalışmaların aksine yaşla birlikte duygusal özerklik puanlarının doğrusal bir şekilde yükselmediğini göstermektedir (Aydın, 2010; Çoban, 2013; Noom, Dekovic ve Meeus 2001; Steinberg ve Silverberg, 1986; Zimmer-Gembeck, Madsen ve Hanisch, 2011).

Öğrencilerin eğitim düzeyi gruplarının duygusal özerklik puanları arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak öğrencilerin eğitim düzeyi gruplarının karar vermede benlik saygısı, erteleyici ve panik karar verme stilleri arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Lisans öğrencileri en fazla karar vermede benlik saygısı puanlarını gösterirken, en az karar vermede benlik saygısı puanını lise öğrencileri göstermiştir. Lise öğrencilerinin karar verirken daha fazla erteleyici olduğu, ön lisans öğrencilerinin ise en az erteleyici olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca lise öğrencilerinin daha fazla panik karar verme stilini kullandıkları, ön lisans öğrencilerinin ise en az seviyede kullandıkları görülmüştür. Sınıf düzeyleri arasındaki tek fark karar vermede benlik saygısı puanları arasında tespit edilmiştir. Üniversite 4. sınıf öğrencilerinin karar verirken daha fazla benlik saygısına sahip oldukları belirlenmiştir. En az karar vermede benlik saygısı ise lise 11. sınıf öğrencilerinde ölçülmüştür. Bu bulgularda yine Robins ve Trzesniewski'nin (2002) çalışmasıyla paralellik göstermekte, lise dönemindeki ergenlerin yaşadıkları gelecek kaygısı ve sınav stresi gibi faktörlerin benlik saygısı, panik ve erteleyici karar verme stilleriyle olan ilişkisini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların kardeş sayılarının yalnızca ebeveyni bir insan olarak görme alt boyutunda farklılaştığı tespit edilmiştir. Dört ve üstü kardeş sayısına sahip olan katılımcıların ebeveynlerini birer insan olarak daha fazla algıladıkları bulgulanmıştır. Ancak doğum sırası, ailedeki kişi sayısının ve öğrencinin ailenin yanında kalıp kalmamasının duygusal özerklik düzeyleri ve karar verme stilleri üzerinde etkili

olmadığı gözlenmiştir. Erçevik'in (2014) yapmış olduğu çalışmada da doğum sırası açısından duygusal özerklik puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin ekonomik durumları iyileştikçe panik karar verme stili puanlarının düştüğü tespit edilmiştir. Ancak öğrencilerin ekonomik durum gruplarının duygusal özerklik puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Sesli'nin (2014) ortaöğretim öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmasında da ailenin gelir düzeyi ile ilişkili benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin hayatlarını en çok geçirdikleri yere göre oluşturulan gruplarının duygusal özerklik toplam puanı, ebeveyne bağımlı olmama ve ebeveyni idealleştirmeme alt boyut puanlarında anlamlı farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Hayatını en çok büyükşehirlerde geçiren ergenlerin duygusal olarak daha özerk oldukları, ebeveynlerini daha az idealleştirdikleri ve kendilerini duygusal olarak daha fazla bağımsız gördükleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların yalnızca kaçınan karar verme stilleri, annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır. Annelerinin eğitim seviyesi ilkokulun altında olan öğrencilerin kaçınan karar verme stili puanlarının belirgin şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum daha önceden yapılan çalışmalarda da görülmektedir (Can, 2009). Katılımcıların anneleri ile ilişkili diğer anlamlı farklılık, anne meslek durumunun dikkatli karar verme stilinde farklılık göstermesidir. Anneleri emekli olan öğrencilerin, anneleri diğer mesleklerden olan gruplara göre daha fazla dikkatli karar verme stilini kullandıkları bulgulanmıştır. Anneleri serbest meslek sahibi olan ergenlerin ise dikkatli karar verme puanları, anneleri diğer mesleklerden olan gruplardan daha düşüktür. Baba eğitim seviyesine göre alt boyut toplam puanları açısından duygusal özerklik düzeyinde anlamlı farklılıklar gözlemlenmemiştir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda da baba eğitim seviyesi açısından duygusal özerklik düzeyinde farklılık görülmemiştir (Can, 2009; Köksal, 2003; Sesli, 2014). Bu durum katılımcıların babalarının meslekleri açısından da aynıdır.

Bunların dışında öğrencilerin kendilerini ne kadar başarılı gördükleri, psikolojik yardım alıp almamaları, göç etme durumları açısından duygusal özerklik alt boyut ve karar verme stilleri toplam puanlarında bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak öğrencilerin ebeveynlerinin ayrı yaşamasının, anne babaların daha az

idealleştirilmesi açısından anlamlı olduğu görülmüştür. Bazı araştırmacılar, ebeveynleri boşanmış olan ergenlerin, özerklik gelişim süreçlerinde farklılıklar olabileceğini belirtmişlerdir. Boşanmış anababaya sahip olmanın, ergenin ebeveynlerini daha erken bir yaşta idealleştirmekten vazgeçmesi anlamına geleceği ileri sürülmüştür (Steinberg, 2007). Ebeveynleri idealleştirmemenin anne babayı hatasız birer birey olarak görmeme olduğu (Steinberg ve Silverberg, 1986) düşünüldüğünde, bu çalışmanın sonuçları ilgili literatür ile tutarlı görünmektedir.

Ölçekler arası ilişkileri tespit etmek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucuna göre, duygusal özerkliğin bireyleşme boyutu ile panik karar verme stili puanları arasında düşük ve olumlu yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer boyutlar arasında yeterli düzeyde ilişki gözlemlenmemiştir. Daha önceki araştırmalarda, ebeveynlerden ayrılma bağlamında aşırı bireyleşmenin, düşük benlik saygısı ve psikopatolojik bozukluklar gibi toplumsal olarak değer kaybetmiş sonuçlar ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Tulviste, 2011). Ancak bu çalışma kapsamında karar verme ve duygusal özerklik ilişkisine ilişkin yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmanın araştırma grubu 16-24 yaş arası gençlerden oluşmaktadır. Yani hem lise hem de üniversite öğrencileri çalışmanın katılımcı grubunu oluşturmaktadır. 19 yaş ve altındaki öğrenciler ile 20 yaş ve üzeri öğrencileri ayrı ayrı gruplandırarak, karar verme stillerinin duygusal özerklik alt boyut puanları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre özellikle 19 yaş altındaki katılımcıların panik karar verme stillerinin bireyleşme alt boyutu puanlarını yordadığı tespit edilmiştir ($R^2 = 0,19$). Panik karar verme stiline etkisinin 20 yaş üzerinde azaldığı gözlemlenmiştir ($R^2 = 0,09$). Bu durum panik karar verme stiline bireyleşme üzerindeki etkisinin 20 yaş ve üzeri katılımcılar için çoktan kazanılmış bir özellik olduğunu düşündürmektedir. Ebeveyninden bağımsız olma boyutunda ise sadece dikkatli ve panik karar verme stillerinin etkisi düşük de olsa tespit edilmiştir ($R^2 = 0,06$). Dikkatli ve panik karar verme stillerinin gencin bağımsızlığı üzerinde 20 yaş ve üstü katılımcılar için etkisi ise görülmemiştir. Bu sonuç büyük olasılıkla yine 20 yaş ve üzerinde bu karar verme stillerinin etkisinin çoktan elde edildiğini göstermektedir.

Ebeveynlerini idealleştirmeyen 20 yaş ve üzeri gençlerde ise karar vermede benlik saygısının etkili olduğu görülmüştür ($R^2 = 0,09$). 19 yaş ve altı için ise bu durum gözlemlenmemiştir. Ebeveyni bir insan olarak görme puanları açısından da,

20 yaş ve üzeri katılımcıların karar verme stillerinin etkili olmadığı tespit edilmiştir. 19 yaş ve altında ise ebeveyni bir insan olarak görme puanlarına yalnızca panik karar verme stilinin etkisi görülmüştür ($R^2 = 0,06$). Bu sonuçlar gençlerin yaşları büyüdükçe panik karar verme stilinin bireyleşme, bağımsız olma ve ebeveyni bir insan olarak görme puanları üzerindeki etkisinin azaldığını göstermektedir. Yalnızca karar vermede benlik saygısı puanlarının, ebeveyni idealleştirmeme boyutundaki etkisinin 20 yaşından sonra görüldüğü belirlenmiştir. Dikkatli karar verme stili puanlarının ise sadece 19 yaş ve altındaki katılımcıların bağımsızlık puanlarında etkili olduğu tespit edilmiştir. Diğer karar verme stillerinin etkisine dair istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilmemiştir. Görülmektedir ki ergenlerin bireyleşme, bağımsızlık ve ebeveyni bir insan olarak görme puanları üzerinde panik karar verme stili gibi bireysel farklılıkların etkisi geç ergenlikten daha önce kazanılmakta ve genç yetişkinliğe doğru bu boyutların etkisi azalmaktadır. Ebeveyni idealleştirmeme boyutunda ise karar vermede benlik saygısı puanının etkisi daha ileriki yaşlarda belirginleşmektedir. Dikkatli karar verme stilinin etkisi de panik karar verme stiliyle benzer şekilde, yalnızca bağımsızlık alt boyutunda genç yetişkinliğe doğru azalmaktadır. Daha önceki çalışmalar da genç ergenler ile üniversite öğrencilerinin duygusal özerklik öğelerini farklı şekillerde yorumladıklarını belirtmişlerdir (Lamborn ve Steinberg, 1993; Lee ve Bell, 2003). Bununla birlikte bireyleşme puanları üzerindeki etkinin belirginliğine Steinberg ve Silverberg'in (1986) çalışmalarında da değinilmiştir.

Sonuç olarak, karar vermede benlik saygısı ile dikkatli ve panik karar verme stillerinin duygusal özerkliğin bireyleşme, bağımsızlık, ebeveyni idealleştirmeme ve ebeveyni bir insan olarak görme boyutları üzerindeki etkisinin ergenliğin orta ve geç dönemlerinde değişim gösterdiği ve genç birey için farklı anlamlar ifade ettiği görülmüştür. Duygusal Özerklik Ölçeği boyutları ergenliğin aynı döneminde hep birlikte kazanılan özellikler değildir. Ergenliğin farklı dönemlerinde farklı özerklik çeşitleri ve boyutları yavaş yavaş kazanılmaktadır. Karar verme stilleri ise bireyin yaşamı boyunca kullandığı bir özelliktir. Bu nedenle karar verme stillerinin hangi yaşlarda bireyin duygusal özerkliğine etki ettiğini belirlemek önemlidir. Bu çalışmayla birlikte karar verme stillerinin de duygusal özerklik gelişimi üzerinde yaş artışına bağlı olarak etkisinin olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, daha önce karar

verme stillerinin duygusal özerklik üzerindeki etkisinin çalışılmamış bir konu olması açısından önemlidir. Daha önceki çalışmalarda karar verme becerisi ile davranışsal özerklik ilişkisi incelenmiştir (Steinberg, 2007). Kişisel kararlarda etkin olma ile ilişkilendirilen davranışsal özerklik sıklıkla karar verme becerisinin gelişimine kanıt olarak gösterilmektedir (Zimmer-Gembeck ve Collins, 2003). Ancak bu çalışmalar ergenlerin hukuki bazı haklara sahip olmalarına yöneliktir ve tek başlarına karar alma özerkliklerinin hangi yaşlarda geçerli görülebileceğine dair tartışmalar üzerine odaklanmıştır (Steinberg, 2007). Ülkemizde yapılan davranışsal özerklik çalışmaları Noom, Dekovic ve Meeus (2001) tarafından geliştirmiş olan Ergen Özerklik Ölçeği üzerinden yapılmaktadır. Ölçeğin orijinali duygusal, işlevsel ve tutumsal özerklik boyutlarından oluşmaktadır. Ancak ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmalarından işlevsel ve tutumsal özerklik boyutlarının tek bir boyutta toplanabileceği görülmüştür. Bu sebeple bu iki boyut, davranışsal özerklik olarak tek bir boyutta incelenmiştir (Musaagaoglu ve Güre, 2005). Ülkemizde ergenlerin davranışsal özerklikleri ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda da bu ölçek kullanılmıştır (Akyüz, 2011; Akyüz ve Şendil, 2014; Sesli, 2014; Sesli ve Başaran, 2015; Sesli ve Başaran, 2016; Yılmaz, 2007). Bu çalışmada ise davranışsal özerkliğe ilişkin bir ölçek kullanılmamıştır. Sonraki çalışmalar için duygusal özerklik ile beraber davranışsal özerkliğin ele alınmasının konunun anlaşılması açısından daha iyi olacağı ve alana daha fazla katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma orta ve geç ergenlikteki katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir. Bundan sonraki çalışmalar için katılımcı grubunun yaş aralığının daha küçük yaşlardan başlamasının ve her yaş aralığının etkisinin tek tek incelenmesinin daha detaylı farklılıkların görülmesi açısından faydalı olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte yaş grupları arasındaki farklılıkların küçük miktarlarda olması elde edilen sonuçların genellenebilirliği açısından daha önemlidir. Ayrıca elde edilen veriler belirli özellikteki okullar ile sınırlıdır. Araştırmanın daha farklı türden okullar ile de çalışması düşünülebilir. Çalışmada ilgili literatürden farklı birçok bulguya ulaşılmıştır. Bu çalışmanın önceki araştırmalardan farklı olarak elde edilen bulguları, kültürler arası farklılıklara ilişkin olarak daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilir. Duygusal özerkliğin çok boyutlu ve birçok değişken ile karmaşık ilişkiler içerisinde olması hem tanımını hem de üzerine yapılan araştırmaları zorlaştırmaktadır. Ancak

duygusal özerkliğe ilişkin yapılan çalışmaların azlığı ve duygusal özerkliğin çok boyutlu yapısı, konuyu ergenler ve araştırmacılar için önemsizleştirmemektedir. Aksine bu çok boyutluluk duygusal özerklik kavramının ne kadar önemli olduğunu ve sağlıklı özerklik kazanımının birçok farklı yapıdaki sorunları da beraberinde getirebileceğini göstermektedir. İleriki çalışmalarda duygusal özerklik ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin daha derinlemesine incelenmesinin, konu ile ilişkili daha önemli kazanımlar sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, D. (2011). Ergenlerin Ebeveynlerle Yaşadıkları Problemleri Çözüm Biçimleri ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkide Özerkliğin Aracı Rolünün İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akyüz, D., & Şendil, G. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Ebeveynleriyle Yaşadıkları Problemleri Çözüm Biçimleri Arasındaki İlişkide Özerkliğin Aracı Rolünün İncelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 21(1), 5-16.
- Allen, J. P., Hauser, S. T., Bell, K. L., & O'Connor, T. G. (1994). Longitudinal Assessment of Autonomy And Relatedness in Adolescent-Family Interactions as Predictors of Adolescent Ego Development and Self-Esteem. *Child Development*, 65(1), 179-194.
- American Psychological Association. (2002). *Developing Adolescents: A Reference for Professionals*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Avşaroğlu, S. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Avşaroğlu, S., & Üre, Ö. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 85-100.
- Bachman, J. G., O'Malley, P. M., Freedman-Doan, P., Trzesniewski, K. H., & Donnellan, M. B. (2011). Adolescent Self-Esteem: Differences by Race/Ethnicity, Gender, and Age. *Self and Identity*, 10(4), 445-473.
- Baldwin, S. A., & Hoffmann, J. P. (2002). The Dynamics of Self-Esteem: A Growth-Curve Analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 31(2), 101-113.
- Bavol'ár, J., & Orosová, O. G. (2015). Decision-Making Styles and Their Associations with Decision-Making Competencies and Mental Health. *Judgment and Decision Making*, 10(1), 115-122.

- Bayram, N., Aydemir, M., & Aral, N. A Structural Equation Modeling among Stress, Fear of Negative Evaluation and Decision Making Styles. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 5(10), 41-44.
- Beckert, T. E. (2005). Fostering Autonomy in Adolescents: A Model of Cognitive Autonomy and Self-Evaluation. *American Association of Behavioral and Social Sciences*, Utah State University, Las Vegas, Nevada.
- Blos, P. (1979). *Adolescent Passage*. New York: International Universities Press.
- Boykin McElhaney, K., & Allen, J. P. (2001). Autonomy and Adolescent Social Functioning: The Moderating Effect of Risk. *Child Development*, 72(1), 220-235.
- Brown, H. D. (1977). *Teaching and Learning English As a Second Language: Trends in Research and Practice*. Washington, DC: TESOL.
- Brown, J., & Ng, R. (2012). Making Good Decisions: The Influence of Culture, Attachment Style, Religiosity, Patriotism and Nationalism. *Global Journal of Human-Social Science Research*, 12(10), 37-45.
- Brown, J., Abdallah, S. S., & Ng, R. (2011). Decision Making Styles East and West: Is It Time to Move Beyond Cross-Cultural Research? *International Journal of Sociology and Anthropology*, 3(12), 452-459.
- Can, Ö. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Akılcı Olmayan İnançları ve Karar Verme Stillерinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Cenkseven-Önder, F., & Çolakkadıoğlu, O. (2013). Decision-Making and Problem-Solving as A Well-Being Indicator among Adolescents. *Educational Research and Reviews*, 8(11), 720-727.
- Chen, B., Vansteenkiste, M., Beyers, W., Soenens, B., & Van Petegem, S. (2013). Autonomy in Family Decision Making for Chinese Adolescents: Disentangling The Dual Meaning of Autonomy. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(7), 1184-1209.
- Chen, G., Gully, S. M., & Eden, D. (2004). General Self - Efficacy and Self - Esteem: Toward Theoretical and Empirical Distinction Between

- Correlated Self-Evaluations. *Journal of Organizational Behavior*, 25(3), 375-395.
- Chou, K. L. (2000). Emotional Autonomy and Depression among Chinese Adolescents. *The Journal of genetic psychology*, 161(2), 161-168.
- Colman, A. M. (2003). Cooperation, Psychological Game Theory, and Limitations of Rationality in Social Interaction. *Behavioral and Brain Sciences*, 26(02), 139-153.
- Çankaya, Z. C. (2009). Özerklik Desteği, Temel Psikolojik İhtiyaçların Doyumu ve Öznel İyi Olma: Öz-Belirleme Kuramı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 23-31.
- Çelik, E., G. (2015). Algılanan Ebeveyn Kontrolü ile Ergen İyi Oluşu Arasındaki İlişkide Duygusal Özerklik ve Empatinin Aracı Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çolaklıoğlu, O. (2003). Ergenlerde Karar Verme Ölçeğinin Uyarılma Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- De Acedo Lizárraga, M. L. S., de Acedo Baquedano, M. T. S., & Cardelle-Elawar, M. (2007). Factors That Affect Decision Making: Gender and Age Differences. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 7(3), 381-391.
- De Heredia, R. A. S., Arocena, F. L., & Gárate, J. V. (2004). Decision-Making Patterns, Conflict Styles, and Self-Esteem. *Psicothema*, 16(1), 110-116.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and The Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology*, 49(3), 182-185.
- Deniz, E. (2011). Karar Verme Stilleri ve Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 97-113.

- Deniz, E., Arı, A., Akdeniz, S., & Özteke, H. İ. (2015). The Prediction of Decision Self Esteem and Decision Making Styles by Mindfulness. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(1), 45-50.
- Deniz, M. (2010). Ergenlerde Sır Saklamanın Duygusal, Gelişimsel Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, M. E. (2002). Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Stratejileri ve Sosyal Beceri Düzeylerinin TA-Baskın Ben Durumları ve Bazı Özlük Niteliklerine Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Deniz, M. E. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Öz Saygı Karar Verme Stilleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(15), 23-35.
- Deniz, M., & Avşaroğlu, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Yeteneklerinin Karar Vermede Özsaygı ve Karar Verme Stilleri Açıklama Düzeyinin İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 121-138.
- Deniz, M., Çok, F., & Duyan, V. (2013). Ergenlikte Özerklik: Duygusal Özerklik Ölçeğinin Ergenler için Uyarlanması ve Yapı Geçerliliği Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 352-363.
- Deslandes, R., & Potvin, P. (1999). Autonomy, Parenting, Parental Involvement in Schooling and School Achievement: Perception of Quebec Adolescents. 1999 AERA Annual Meeting. ERIC Document Reproduction Service No. ED430697.
- Deveci, F. (2011). Ergenlerde Karar Verme Stilleri ile Alınan Sosyal Destek Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Dewberry, C., Juanchich, M., & Narendran, S. (2013). Decision-Making Competence in Everyday Life: The Roles of General Cognitive Styles, Decision-Making Styles and Personality. *Personality and Individual Differences*, 55(7), 783-788.

- Dilek, H. (2007). Farklı Eğitim Programlarına Devam Eden Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Anne-Babalarının Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eldeleklioğlu, J. (1996). Karar Stratejileri ile Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erçevik, A. (2014). Lise Öğrencilerinin Duygusal Özerklik ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and Society*. New York: W. W. Norton & Compony.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, Youth, and Crisis*. New York: W. W. Norton & Compony.
- Ersever, H. Ö. (1996). Karar Verme Becerileri Kazandırma Programının ve Etkileşim Grubu Deneyiminin Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Becerileri Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fleming, M. (2005). Adolescent Autonomy: Desire, Achievement and Disobeying Parents between Early and Late Adolescence. *Australian Journal of Educational and Developmental Psychology*, 5(1), 1-16.
- Fulgini, A. J. (1998). Authority, Autonomy, and Parent-Adolescent Conflict and Cohesion: A Study of Adolescents from Mexican, Chinese, Filipino, and European Backgrounds. *Developmental Psychology*, 34(4), 782-792.
- Govind, K., & Amalor, D. (2016). Decision Making Styles and Study Orientation. *European Journal of Social Sciences Studies*, 1(1), 84-96.
- Güçray, S. S. (2001). Ergenlerde Karar Verme Davranışlarının Öz Saygı ve Problem Çözme Becerileri Algısı ile İlişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8), 106-121.
- Hills, P. R., Francis, L. J., & Jennings, P. (2011). The School Short-Form Coopersmith Self-Esteem Inventory: Revised and Improved. *Canadian Journal of School Psychology*, 26(1), 62-71.

- Ingoglia, S., Lo Coco, A., Liga, F., & Grazia Lo Cricchio, M. (2011). Emotional Separation and Detachment as Two Distinct Dimensions of Parent-Adolescent Relationships. *International Journal of Behavioral Development*, 35(3), 271-281.
- Isaksson, U., Hajdarević, S., Jutterström, L., & Hörnsten, Å. (2014). Validity and Reliability Testing of The Swedish Version of Melbourne Decision Making Questionnaire. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 28(2), 405-412.
- Janis, I. L. (1985). Coping Patterns Among Patients with Life-Threatening Diseases. In C. D. Spielberger, I. G. Sarason, & P. B. Defares (Eds.), *Stress and Anxiety*, (pp. 52-61). Washington: Hemisphere Publishing Corporation.
- Janis, I. L., & Mann, L. (1977). *Decision Making*. New York: A Division of Macmillan Publishing.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Özerk-İlişkisel Benlik: Yeni Bir Sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(1), 36-44.
- Korkmaz, M. (1996). Yetişkin Örneklem için Bir Benlik Saygısı Ölçeğinin Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Köksal, A. (2003). Ergenlerde Duygusal Zekâ ve Karar Verme Becerileri Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lamborn, S. D., & Steinberg, L. (1993). Emotional Autonomy Redux: Revisiting Ryan and Lynch. *Child Development*, 64(2), 483-499.
- Larrick, R. P. (1993). Motivational Factors in Decision Theories: The Role of Self-Protection. *Psychological Bulletin*, 113(3), 440-450.
- Lee, J. M., & Bell, N. J. (2003). Individual Differences in Attachment–Autonomy Configurations: Linkages with Substance Use and Youth Competencies. *Journal of Adolescence*, 26(3), 347-361.
- Leykin, Y., Roberts, C. S., & DeRubeis, R. J. (2011). Decision-Making and Depressive Symptomatology. *Cognitive Therapy and Research*, 35(4), 333-341.
- Mahler, S. M., Pine F., Bergman, A. (1975). *İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu*. İstanbul: Metis Yayınları.

- Mann, L., Burnett, P., Radford, M., & Ford, S. (1997). The Melbourne Decision Making Questionnaire: An Instrument for Measuring Patterns for Coping with Decisional Conflict. *Journal of Behavioral Decision Making*, 10(1), 1-19.
- Morsünbül, Ü. (2011). Ergenlikte Özerkliğin ve Kimlik Biçimlenmesinin Öznel İyi Oluş Üzerindeki Etkisi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Motzoi, C. (2004). Attachment to Mother and Father and Autonomy in Early Adolescence. Doctoral Dissertation, Concordia University, Canada.
- Musaagaoglu, C., & Güre A. (2005). Ergenlerde Davranışsal Özerklik ile Algılanan Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 79-94.
- Noom, M. J., Dekovic, M., & Meeus, W. (2001). Conceptual Analysis and Measurement of Adolescent Autonomy, *Journal of Youth and Adolescence*, 30(5), 577-595.
- Noom, M. J., Dekovic, M., & Meeus, W. (1999). Autonomy, Attachment and Psychosocial Adjustment during Adolescence: A Double-Edged Sword. *Journal of Adolescence*, 22(6), 771-83.
- Oliveira, A. (2007). A Discussion of Rational and Psychological Decision-Making Theories and Models: The Search for A Cultural-Ethical Decision-Making Model. *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies*, 12(2), 12-13.
- Özdemir, Y., & Çok, F. (2011). Ergenlikte Özerklik Gelişimi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 152-164.
- Pace, U., & Zappulla, C. (2010). Relations Between Suicidal Ideation, Depression, and Emotional Autonomy from Parents in Adolescence. *Journal of Child and Family Studies*, 19(6), 747-756.
- Radford, M. H., Mann, L., & Kalucy, R. S. (1986). Psychiatric Disturbance and Decisionmaking. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 20(2), 210-217.
- Radford, M. H., Mann, L., Ohta, Y., & Nakane, Y. (1993). Differences Between Australian and Japanese Students in Decisional Self-Esteem, Decisional

- Stress, and Coping Styles. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 24(3), 284-297.
- Ramanigopal, C. S. (2008). Self-Esteem and Decision Making Styles of School Teachers. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 34(1), 145-150.
- Robins, R. W., & Trzesniewski, K. H. (2005). Self-Esteem Development Across The Lifespan. *Current Directions in Psychological Science*, 14(3), 158-162.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving The Self*. New York: Basic.
- Roustit, C., Campoy, E., Chaix, B., & Chauvin, P. (2010). Exploring Mediating Factors in The Association Between Parental Psychological Distress and Psychosocial Maladjustment in Adolescence. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 19(7), 597-604.
- Ruggeri, A., Gummerum, M., & Hanoch, Y. (2014). Braving Difficult Choices Alone: Children's and Adolescents' Medical Decision Making. *PloS One*, 9(8), 1-7.
- Russell, S. T., & Bakken, R. J. (2002). *Development of Autonomy in Adolescence*. Cooperative Extension, Institute of Agriculture and Natural Resources, University of Nebraska-Lincoln.
- Ryan, R. M., & Lynch, J. H. (1989). Emotional Autonomy versus Detachment: Revisiting The Vicissitudes of Adolescence and Young Adulthood. *Child Development*, 60(2), 340-356.
- Santrock, J. W. (2014). *Ergenlik*. (14. Baskı). (D. M. Siyez, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1995). Decision-Making Style: The Development and Assessment of A New Measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818-831.
- Sesli, Ç. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinin Özerklik Düzeyleri ile Değer Yönelimleri ve Kendini Ayarlama Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

- Sesli, Ç., & Başaran, S. D. (2015). Ortaöğretim Öğrencilerinin Özerklik Düzeyleri İle Kendini Ayarlama Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39(1), 21-41.
- Sesli, Ç., & Başaran, S. D. (2016). Ortaöğretim Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Özerklik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 238-258.
- Smetana, J. G., Campione-Barr, N., & Daddis, C. (2004). Longitudinal Development of Family Decision Making: Defining Healthy Behavioral Autonomy for Middle-Class African American Adolescents. *Child Development*, 75(5), 1418-1434.
- Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2005). Antecedents and Outcomes of Self-Determination in 3 Life Domains: The Role of Parents' and Teachers' Autonomy Support. *Journal of Youth and Adolescence*, 34(6), 589-604.
- Srimadevi, T., & Saraladevi, K. (2016). Decision Making and Self Confidence on Problem Solving Ability among Higher Secondary Students Studying Mathematics. *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*, 5(3), 3509-3514.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik* (2. Baskı). (Figen Çok, Çev.). İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Steinberg, L., & Silverberg, S. B. (1986). The Vicissitudes of Autonomy in Early Adolescence. *Child Development*, 57(4), 841-851.
- Steinberg, L., Lamborn, S. D., Dornbusch, S. M., & Darling, N. (1992). Impact of Parenting Practices on Adolescent Achievement: Authoritative Parenting, School Involvement, and Encouragement to Succeed. *Child Development*, 63(5), 1266-1281.
- Taşdelen, A. (2002). Öğretmen Adaylarının Farklı Psiko-Sosyal Değişkenlere göre Karar Verme Stilleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Taşgit, M. S. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Karar Verme Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

- Tatar, A., Bildik, T., Yektaş, Ç., Hamidi, F., & Özmen, H. E. (2016). Duygusal Özerklik Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması ve Klinik Başvurusu Olmayan Ergen Öğrencilerde Duygusal Özerkliğin İncelenmesi. *Nobel Medicus*, 12(1), 39-48.
- Thunholm, P. (2004). Decision-Making Style: Habit, Style or Both? *Personality and Individual Differences*, 36(4), 931-944.
- Tulviste, T. (2011). Autonomy, Educational Plans, and Self-Esteem in Institution-Reared and Home-Reared Teenagers in Estonia. *Youth and Society*, 43(4), 1335-1354.
- Tung, S., & Dhillon, R. (2006). Emotional Autonomy in Relation to Family Environment: A Gender Perspective. *Journal of The Indian Academy of Applied Psychology*, 32(3), 201-212.
- Uğurel, R. (1984). *Gençlik Psikolojisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Wilks, J. (1986). The Relative Importance of Parents and Friends in Adolescent Decision Making. *Journal of Youth and Adolescence*, 15(4), 323-334.
- Wray-Lake, L., Crouter, A. C., & McHale, S. M. (2010). Developmental Patterns in Decision Making Autonomy Across Middle Childhood and Adolescence: European American Parents' Perspectives. *Child Development*, 81(2), 636-651.
- Yektaş, Ç. (2013). Depresyon Tanılı Kız Ergenlerde İntihar Davranışının Doğası ve Gelişimsel Bağlamı: Kimlik Duygusu, Ergen-Ebeveyn İlişkileri ve Duygusal Özerklik. Uzmanlık Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yılmaz, A. S. (2011). Üniversite Öğrencilerinin, Karar Verme Stillerinin ve Karar Vermede Özsayıgı Düzeylerinin Utangaçlık ve Benlik Saygısı Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, E., & Altınok, V. (2010). Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Vermede Özsayıgı ve Karar Verme Stillerini Yordama Gücü. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 685-705.

- Yılmaz, H., Arslan, C., Sarıcaoğlu, H., & Yılmaz, S. (2013). An Investigation of Subjective Well-Being in Terms of Coping with Stress and Decision-Making in University Students. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 14(9), 1143-1148.
- Yılmazer, Y. (2007). Anne-Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yildiz, M., Tekin, M., Şahan, H., Şahin, A., Şaker, M., Ulucan, B., & Mutlu, O. (2012). Examination of Self and Decision Making Levels of Students Receiving Education in Schools of Physical Education and Sports. *International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering*, 6(6), 1515-1521.
- Yörükoğlu, A. (1989). *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Sorunları*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zimmer-Gembeck, M. J., & Collins, W. A. (2003). Autonomy Development during Adolescence. In G. R. Adams & M. D. Berzonsky (Eds.), *Handbook of Adolescence*, (pp. 175-204). Malden, MA: Blackwell.
- Zimmer-Gembeck, M. J., Madsen, S. D., & Hanisch, M. (2011). Connecting The Intrapersonal to The Interpersonal: Autonomy, Voice, Parents, and Romantic Relationships in Emerging Adulthood. *European Journal of Developmental Psychology*, 8(5), 509-525.

EKLER

EK 1. Duygusal Özerklik Ölçeği (DÖÖ)

Değerli katılımcı,

Elinizdeki form, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programında tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Cevaplarınız sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgileriniz sadece araştırmacı tarafından görülecektir. Sonuçlar toplu halde değerlendirileceğinden adınızı yazmanıza gerek yoktur. Lütfen size en uygun seçeneğin yanına (X) işareti koyun ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Katılımınız ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkı için şimdiden çok teşekkür ederim.

Sümeyye ÇİMEN

Aşağıda gençlerin çeşitli duygu, tutum ve davranışlarını tanımlayan ifadeler sıralanmıştır. Sizi en iyi tanımlayan seçeneği kutucuklarına çarpı koyarak işaretleyin. Lütfen tüm soruları yanıtlayınız. Eğer bazı sorular sizin duygularınızı tam yansıtmıyorsa ve yanıtlamakta güçlük çekerseniz, size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz.	Tamamıyla Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Annem, babam ve ben her konuda aynı fikirdeyiz.				
2. Bir sorunu kendi başıma çözmeden önce annem ve babamdan yardım isterim.				
3. Ben yanlarında yokken, annem ve babamın nasıl davrandığını merak ederim.				
4. Annem ve babam ile aynı fikirde olmasam bile, onlar her zaman haklıdır.				
5. Gençlerin bazen ana babası yerine en iyi arkadaşından akıl alması daha iyidir.				
6. Yanlış bir şey yaptığımda, annem ve babamın işleri yoluna koymasına ihtiyaç duyarım.				
7. Annem ve babamın benim hakkımda bilmediği bazı şeyler vardır.				
8. Annem ve babam, kendi ana babalarının yanında evdeki hallerinden farklı davranır.				
9. Annem ve babam hakkımdaki her şeyi bilir.				
10. Annem ve babamın eğlenirken nasıl davrandığını görmek beni şaşırtabilir.				
11. Annem ve babam ile aynı fikirde olmaya gayret ederim.				
12. Annem ve babam işyerinde de evdeki gibi davranır.				
13. Arkadaşım ile yaşadığım sorunu çözmeden önce annem ve babam ile konuşurum.				
14. Annem ve babam onlar yokken nasıl davrandığımı bilseler şaşırırlardı.				
15. Anne/baba olduğumda, çocuklarıma annem ve babamın bana davrandığı gibi davranacağım.				
16. Annem ve babam, ben yokken benim yanımda konuştuklarından daha farklı konularda konuşur.				
17. Anne/baba olduğumda, bazı şeyleri onlardan daha farklı yapacağım.				
18. Annem ve babam hemen hemen hiç hata yapmaz.				
19. Annem ve babamın, gerçekte benim nasıl biri olduğumu anlamalarını isterdim.				
20. Annem ve babam arkadaşlarının yanındayken, evde benimle oldukları gibi davranır.				

EK 2. Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (MKVÖ-I-II)

Kişiler, karar verme aşamasında kendilerini ne derece rahat hissettikleriyle ilgili olarak farklılık gösterirler. Lütfen karar verme konusunda kendinizi ne derece rahat hissettiğinizi sizin için en uygun olan yanıtı işaretleyerek belirtiniz.

1. Karar verme yeteneğime güvenirim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
2. Karar verirken kendimi birçok kişiden aşağı görürüm.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
3. Kendimi karar vermede başarılı biri olarak düşünürüm.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
4. Kendimi o kadar cesaretsiz hissederim ki, karar verme uğraşından vazgeçerim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
5. Verdiğim kararlar iyi sonuçlanır.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
6. Diğer insanların, benim kararımdan ziyade, kendi kararlarının doğru olduğu konusunda beni ikna etmeleri kolaydır.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil

Kişiler karar verirken izledikleri yol konusunda farklılık gösterirler. Lütfen aşağıdaki her bir soruya, sizin sitilinize en iyi uyan yanıtı işaretleyerek nasıl karar verdiğinizi gösteriniz.

1. Karar verirken kendimi, sanki büyük bir zaman baskısı altındaymışım gibi hissederim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
2. Bütün alternatifleri göz önünde tutmayı severim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
3. Kararları diğer kişilere bırakmayı tercih ederim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
4. Bütün alternatiflerin dezavantajlarını ortaya çıkarmaya çalışırım.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
5. Son kararı vermeden önce, önemsiz konular üzerinde çok zaman harcarım.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
6. Kararı en iyi şekilde nasıl uygulayabileceğimi enine boyuna düşünürüm.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
7. Bir kararı verdikten sonra bile kararı uygulamayı geciktiririm.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
8. Karar verirken, karar hakkında pek çok bilgi toplamaktan hoşlanırım.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
9. Karar vermekten kaçınırım.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
10. Karar vermek zorunda olduğum zaman, karar üzerinde düşünmeye başlamadan önce uzun süre beklerim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
11. Karar verme konusunda sorumluluk üstlenmeyi sevmem	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
12. Karar vermeden önce amaçlarımı netleştirmeye çalışırım.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
13. Önemsiz, küçük olayların yolunda gitmeyebileceği olasılığı, benim aniden tercihlerimden dönüş yapmama neden olur.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
14. Bir karar benim tarafımdan veya başka biri tarafından verilecekse, ben karar vermeyi diğer kişiye bırakırım.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
15. Ne zaman zor bir kararla karşı karşıya gelsem, iyi bir çözüm yolu bulma konusunda kendimi kötümser hissederim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
16. Seçim yapmadan önce çok fazla dikkatli davranırım.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
17. Zorunda kalmadıkça karar vermem.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
18. Son ana kadar karar vermeyi geciktiririm.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
19. Çok daha bilgili kişilerin benim yerime karar vermelerini tercih ederim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
20. Karar verdikten sonra, kararın doğru olduğuna kendimi inandırmak için çok zaman harcarım.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
21. Karar vermeyi ertelerim.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
22. Acilen karar vermem gereken bir durumda doğru düşünemem.	Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil

EK 3. Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyetiniz Kız() Erkek()

Yaş.....

Nerede öğrencisiniz? Lise() Üniversite/Ön Lisans() Üniversite/Lisans()

Kaçıncı sınıfsınız?.....sınıf

Siz dâhil kaç kardeşsiniz?kardeş

Ailenizin ekonomik durumunu nasıl değerlendirirsiniz? Düşük() Orta() Yüksek()

Ailede kaçınıcı çocuksunuz?.....

Şu anda ailenizin yanında mı yaşıyorsunuz? Evet() Hayır()

Aynı evde kaç kişi

Yaşamınızın büyük bölümünü nerede geçirdiniz? İl/Büyükşehir() Kasaba/İlçe() Köy()

Annelerinizin eğitim durumu aşağıdakilerden hangisidir?

Okur-yazar/Okur-yazar değil() İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite()

Babanızın eğitim durumu aşağıdakilerden hangisidir?

Okur-yazar/Okur-yazar değil() İlkokul() Ortaokul() Lise() Üniversite()

Annelerinizin meslek durumu nedir?

Ev hanımı/Çalışmıyor() Memur() İşçi() Serbest meslek() Çiftçi() Emekli()

Babanızın meslek durumu nedir?

Çalışmıyor() Memur() İşçi() Serbest meslek() Çiftçi() Emekli()

Genel olarak başarı durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok başarısız() Başarısız() Orta() Başarılı() Çok başarılı()

Daha önce psikolojik yardım aldınız mı? Evet() Hayır()

Yaşadığınız yere göç ederek mi yerleştiniz? Evet() Hayır()

Aile durumunuz

() Evliler ve annem babam birlikte yaşıyorlar
ayrı yaşıyor

() Evliler ve annem babam

() Boşandılar ve annemle yaşıyorum
yaşıyorum

() Boşandılar ve babamla

() Boşandılar ve akrabalarım ile birlikte yaşıyorum
belirtiniz).....

() Diğer (Lütfen